

DARÁNYI IGNÁC TERV

Új Magyarország Vidékfejlesztési Stratégiai Terv 2007-2013 Stratégiai Monitoring Jelentés

Budapest, 2012. szeptember

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

Bevezető

Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) által finanszírozott közösségi vidékfejlesztési támogatásra vonatkozó általános szabályokat a Tanács 1698/2005/EK (2005. szeptember 20.) Tanácsi Rendelete (a továbbiakban: Rendelet) állapítja meg. A rendelet szerint minden tagállam nemzeti stratégiai tervet nyújt be, amely feltünteti az EMVA és az érintett tagállam cselekvési prioritásait, figyelembe véve a közösségi stratégiai iránymutatásokat, azok konkrét célkitűzéseit, valamint az EMVA-ból és más finanszírozási forrásokból származó hozzájárulást. A nemzeti stratégiai terv végrehajtása a vidékfejlesztési programon (a továbbiakban: Program) keresztül történik.

A Rendelet 13. cikkének 1. és 2. bekezdése alapján minden tagállamnak két évente összefoglaló jelentést kell készíteni és a Bizottsághoz benyújtani a nemzeti stratégiai tervében foglalt célok megvalósulásáról.

A Bizottság által kiadott Stratégiai Monitoring Jelentésre vonatkozó útmutató alapján a jelentés az alábbi szerkezetben készült el:

- általános gazdasági/társadalmi/környezeti állapot bemutatása
- a stratégiai célok megvalósulásában elért előrehaladás, illetve az előrehaladás értékelése
- pénzügyi előrehaladás
- folyamatos értékelés
- az EMVA és a többi pénzügyi eszköz közötti összhang
- TS felhasználás
- és a Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat

A Stratégiai Monitoring Jelentésben a 2011. év végéig elérhető output, eredmény, illetve hatásindikátorokra, valamint kontextus indikátorokra és a félidei értékelés végső következtetéseire és javaslataira támaszkodtunk.

Mivel az egyes tengelyek hatásmechanizmusa eltérő, ezért eltérő adatforrásokból, eltérő jellegű vizsgálatokkal lehetséges az elemzéseket elvégezni. Az egyes tengelyek hatékonyságáról jelenleg eltérő mélységben állnak rendelkezésre adatok. A hatás-monitoringot segítő eredmény és hatásindikátorok felülvizsgálata módszertani szempontból, illetve ezt követően az adatok gyűjtése külső szakértői szerződések keretében 2012-ben megkezdődött.

A jelentésben szereplő adatok elsődleges forrása az Integrált Igazgatási és Ellenőrzési Rendszer (a továbbiakban: IIER) 2011. december 31-i kumulált adatai. A jelentés készítése során az Európai Központi Bank 2011. december 31-i 314,58 forint/euró árfolyama került alkalmazására.

Rövidítések jegyzéke

AKG	Agrár-környezetgazdálkodás
EHA	Európai Halászati Alap
EMVA	Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alap
ÉTT	Érzékeny Természeti Terület
FVM	Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium
HACS	Helyi Akciócsoport
HMKÁ	Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot
HMT	Hasznosított Mezőgazdasági Terület
HOP	Halászati Operatív Program
HVI	Helyi Vidékfejlesztési Iroda
HVS	Helyi Vidékfejlesztési Stratégia
IH	Irányító Hatóság
IKSZT	Integrált Közösségi Szolgáltató Tér
KAT	Kedvezőtlen Adottságú Terület
KAP	Közös Agrárpolitika
IIER	Integrált Igazgatási és Ellenőrzési Rendszer
MEPAR	Mezőgazdasági Parcellaazonosító Rendszer
MNVH	Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat
MTÉT	Magas Természeti Értékű Terület
MVH	Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal
NFÜ	Nemzeti Fejlesztési Ügynökség
NVT	Nemzeti Vidékfejlesztési Terv
OP	Operatív Program
TCS	Termelői Csoport
ÚMFT	Új Magyarország Fejlesztési Terv
ÚMVP	Új Magyarország Vidékfejlesztési Program
ÚMVST	Új Magyarország Vidékfejlesztési Stratégiai Terv
VM	Vidékfejlesztési Minisztérium

Tartalomjegyzék

Bevezető.....	3
Rövidítések jegyzéke.....	4
Tartalomjegyzék	5
1. A gazdasági, társadalmi és környezeti helyzet elemzése.....	7
2. A stratégiai célok megvalósulásában elért előrehaladás értékelése.....	12
2.1. A stratégiai célok megvalósulásában elért előrehaladás.....	12
2.1.1. I. tengely.....	12
2.1.2. II. tengely.....	20
2.1.3. III. és IV. tengely	24
2.1.3. A Nemzeti Vidékfejlesztési Terv intézkedései keretében vállalt kötelezettségek finanszírozása ÚMVP keret terhére	30
2.2. Előrehaladás értékelése stratégiai szempontok mentén.....	31
2.2.1. I. tengely.....	31
2.2.2. II. tengely.....	34
2.2.3. III-IV. tengely	39
3. Pénzügyi előrehaladás	42
4. Folyamatos értékelés	45
5. Az EMVA és a többi pénzügyi eszköz közötti összhang.....	50
<i>Kapcsolódás a Halászati Operatív Programhoz.....</i>	50
<i>Kapcsolódás a hazai Operatív Programokhoz.....</i>	51
<i>Kapcsolat a Közös Agrárpolitikával.....</i>	51
<i>Kapcsolódás az uniós politikákhoz</i>	52
6. Technikai Segítségnyújtás	53
7. Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat	55

1. A gazdasági, társadalmi és környezeti helyzet elemzése

Társadalmi – gazdasági trendek

Míg a gazdasági válság kibontakozásával 2009. a dekonjunktúra jegyében telt, addig a 2010. évi adatok már a növekedés megindítását mutatják. 2010-ben a világgazdaság teljesítménye 5%-kal bővült. A fejlődő és feltörekvő országok gazdasági összteljesítménye legalább kétszer nagyobb ütemben növekedett, mint a fejlett nemzetgazdaságoké. A globális válság a magyar gazdaságban – akárcsak az unió országaiban - 2009. második negyedévében érte el a mélypontját, innen kezdve a visszaesés enyhült, majd 2010-ben lassan növekedni kezdett a bruttó hazai termék.

A gazdaság teljesítményének öt negyedéven át tartó csökkenése 2010. első negyedévében megállt, azóta pedig folyamatos növekedést mutat. 2011. negyedik negyedévében 1,4%-kal bővült a gazdaság, amely elsősorban a mezőgazdaságnak, másodsorban az ipari exportnak tudható be.

2011-ben Magyarország gazdasági teljesítménye 1,7%-kal volt magasabb az előző évinél. A növekedés hajtóereje elsősorban a mezőgazdaság, másodsorban az ipari export volt. A szolgáltatások bruttó hozzáadott értéke 0,6%-kal csökkent 2010-hez képest.

A GDP felhasználási oldalán a háztartások tényleges fogyasztása az egy évvel korábbi értékhez képest 0,1%-kal csökkent, míg a háztartások fogyasztási kiadása a 2010. évvel megegyező szinten állt 2011-ben is.

A bruttó állóeszköz-felhalmozás 2011-ben 5,4%-kal csökkent az egy évvel korábbi értékhez viszonyítva.

A 2011-es évben az infláció mértéke 3,9% volt. Az infláció 2011-es, éves alakulásában döntő szerepet játszott az üzemanyagok illetve az élelmiszerárak növekedése. Az év végén tapasztalt inflációs gyorsulás mögött a forint árfolyam gyengülése és a novemberben bevezetett jövedéki adó változások húzódnak meg.

A pénzügyi-gazdasági válság agrárgazdaságot érintő hatásai és a kapcsolódó intézkedései

Az agrárfinanszírozás, mezőgazdasági hitelek kamattámogatás célja a jelenleg fennálló mezőgazdasági hitelek kamattámogatásának és intézményi kezességvállalásának finanszírozása. A Széchenyi Kártya Program keretében 2011 szeptemberétől vált elérhetővé az Agrár Széchenyi Kártya Folyószámlahitel. A tárca a Program keretében, a 2011-ben megkötött folyószámlahitel-szerződésekhez évi 2 százalékpont kamattámogatást és 50% garanciadíj támogatást nyújtott.

2010 vége óta fut az MFB Agrár Forgóeszköz Vis Maior Hitelprogram, melyet az elháríthatatlan külső oknak (vis maior) minősülő 2010-es események miatt kárt szenvedett mezőgazdasági termelő vállalkozások igényelhetnek. 2011. szeptember 1. óta elérhető az Agrár Széchenyi Kártya Folyószámlahitel, melynek keretében a magyar állam 2 százalékpont kamattámogatást nyújt a szabad felhasználású, likviditást segítő hitelekhez.

A 2011. évben fagykárt szenvedett, mezőgazdasági termelők rendkívül kedvező kondíciók mellett igényelhetnek hitelt az MFB Fagykár 2011. Forgóeszköz Hitelprogram keretében.

A pénzügyi és gazdasági válság élelmiszer-feldolgozó vállalkozásokra gyakorolt hatásának mérséklése és e vállalkozások működőképességének, illetve versenyképességének javítása érdekében létrejött az MFB Élelmiszeripari Bankgarancia Program 30 milliárd forint keretösszeggel. 2011 májusában elindult a mezőgazdaság forgóeszköz finanszírozását segítő MFB Agrár Forgóeszköz Hitelprogram a KKV kritériumoknak megfelelő mezőgazdasági termelők, halgazdálkodók, a baromfi- és sertéságazatban működő integrátorok számára, 15 milliárd forintos keretösszeggel.

A KAP reform részeként 2010. után többletforrások kerülnek a vidékfejlesztésre átcsoportosításra. Az Európai Tanács tárgyév elején fogadta el az új kihívásokra adandó Közösségi válaszok részeként a 1698/2005/EK rendelet módosítását, amely keretében a tagországoknak plusz 1,02 Mrd euró EMVA forrást biztosít az új kihívásokra.

Munkaerőpiac

Hasonlóan a többi tagállaméhoz, **a gazdasági válság hazánkban is alapvetően meghatározta az elmúlt két év munkaerő-piaci folyamatait.** 2008. szeptember és 2010. szeptember között a legtöbb munkahely megszűnését a feldolgozóipar (66,7 ezer állás), a kereskedelem (32,8 ezer állás) és az építőipar (29,6 ezer állás) eredményezte. A válság a magyar munkaerőpiacon 2010. március végén érte el mélypontját, majd ezt követően egy lassú kilábalási folyamat indult meg a hazai foglalkoztatásban. **2010-ben mind a foglalkoztatottak száma, mind aránya a 2009. évi szinten stabilizálódott,** miközben a munkanélküliek számában és arányában további növekedés következett be. 2010 szeptemberében az aktivitási ráta 55,8%-ra emelkedett, a foglalkoztatásban mérsékelt javulás indult el.

A 2011. év átlagában a 15–64 évesek 62,7%-a, azaz 4 millió 247 ezer fő jelent meg gazdaságilag aktívként (azaz foglalkoztatottként, illetve munkanélküliként) a munkaerőpiacon, 22 ezer fővel több, mint egy évvel ezelőtt.

A gazdasági aktivitás növekedése elsősorban a foglalkoztatottak létszámövéülésének volt köszönhető, a foglalkoztatás szerkezetében kedvező irányú változások voltak megfigyelhetők.

2011-ben a munkanélküliségi ráta valamelyest csökkent az előző évihez képest: a gazdaságilag aktív népesség átlagosan 10,9%-a volt álláskereső az év folyamán. Ez – bár 0,2 százalékponttal alacsonyabb a korábbi év adatánál, még mindig mintegy 2 százalékponttal magasabb a 2008-ban mértnél.

A mezőgazdaság nemzetgazdasági súlya

A magyar agrárgazdaság 2010. évi helyzetének alakulását nem pusztán a gazdasági környezet, hanem az időjárás szélsőséges alakulása is befolyásolta. A 2010-es esztendő a természeti katasztrófák éve volt. Súlyos ár- és belvizek, pusztító szélleökések, sorozatos viharok és a lábon álló növényi kultúrákat letaroló jégesők pusztították természeti környezetünket éppúgy, mint az épített kultúrát. A mostoha természeti körülményeket ipari katasztrófa is súlyosbította (pl. vörös iszap pusztítása), így a 2010-es esztendő a kárenyhítési rendszert kemény próbatétel elé állította.

Nagyrészt a fentiekkel magyarázható, hogy a mezőgazdasági termelés volumene a 2008. évi kiemelkedő, 27%-os növekedést követően 2009-ben 11, tavaly pedig – előzetes adatok szerint – további 6%-kal esett vissza.

2011-ben a mezőgazdasági termények világpiaci árai kedvezően alakultak, a 2010. második felében elindult áremelkedési hullám tartósnak bizonyult és az időjárás is összességében kedvező körülményeket teremtett a gazdálkodás számára.

A mezőgazdaság a bruttó hazai termék (GDP) termelésében 4,6%-os aránnyal részesedett 2011-ben, valamint az 1,4%-os GDP növekedéshez a mezőgazdaság 0,9%-ban járult hozzá.

A támogatások eredményeként 2008–2009-ben a beruházásokban számottevően nőtt, 2010-ben csökkent a mezőgazdaság aránya. 2011-ben a teljes nemzetgazdaságot figyelembe véve kis mértékben mérséklődtek a beruházások, a mezőgazdaságban azonban 14%-kal nőtt folyóáras értéke. Az elmúlt években a mezőgazdaságban foglalkoztatottak száma és aránya mérséklődött, 2011-ben viszont 13 ezer fővel többen dolgoztak az ágazatban a lakossági munkaerő felmérés adatai alapján.

Növénytermesztés

Az utóbbi években az időjárási szélsőségek fokozódtak, emiatt korábban nem tapasztalt mértékű termésingadozások fordultak elő. Többségében az aszályos évek vetették vissza a hozamokat, 2010-ben viszont a rendkívüli mennyiségű csapadék okozott problémát. Az ágazat teljesítménye 11%-kal maradt el az előző évitől, ezen belül a gabonafélék és az ipari növények termelési volumene 8, illetve 11%-kal csökkent. A múlt évszázad elejétől kezdődő időszakban 2011 volt a legszárazabb év, azonban a gabonafélék terméseredménye így is kedvezően alakult. Az elmúlt 10 esztendőben a búza termésátlaga 2003-ban volt a legalacsonyabb (hektáronként 2640 kg), az elmúlt évben ez az érték 4210 kg/ha volt, ami az előző öt év átlagát 4%-kal múlja felül. Kukoricából 2007-ben termelt a

legkevesebb, hektáronként 3730 kg, 2011-ben pedig 6590 kg, ami 6%-kal magasabb a 2006-2010. évek átlagánál. A főbb gabonák termésátlagai a 2006-2010 időszak átlagához viszonyítva régióként eltérő mértékben változtak.

Állattenyésztés

A korábbi éveket jellemző állatállomány csökkenési tendencia 2010-ben is folytatódott. A szarvasmarha-állomány a 2009. december 1-i 700 ezres állományhoz képest 2010. decemberre 681 ezerre csökkent. Az ország sertésállománya 3 millió 168 ezer volt 2010 decemberében, ami az előző évhez képest 2%-os, 2008-hez képest viszont mintegy 4%-os visszaesés. A juhállomány 3%-kal csökkent az elmúlt évekhez képest. A baromfiágazatban az elmúlt évek emelkedő tendenciájához képest 2010-re visszaesés mutatkozott.

Az állatállomány nagysága a 2011. december 1-jei összeírás alapján elmaradt az előző évitől, csak a szarvasmarha állomány gyarapodott mérsékelten (2%). A szarvasmarhák száma (2011-ben 698 ezer darab) valamelyest stabilizálódott miután az elmúlt két évtizedben erőteljesen fogyott. A sertésállomány az elmúlt évek tendenciáját követve tovább csökkent, az állomány éppen meghaladta a 3 millió darabot, ez 4%-kal kevesebb az előző évinél. A juhállomány közel 1,1 millió darab volt, összességében 7%-kal, ezen belül az anyajuhok száma 1%-kal csökkent 2010-hez képest. Az állatlétszám az elmúlt évtized közepéig növekedett, 2006 óta viszont folyamatosan visszaesett. A hazai mérsékelt kereslet mellett az ágazat jelentős kivittel bír. A baromfiállomány (2011-ben 41,7 millió darab) 1%-kal volt kisebb, mint 2010-ben, az előző öt év átlagát viszont 5%-kal meghaladta.

Időjárás

A 2010-es rekordcsapadékos év után a 2011-es év ismét rekordot döntött, ezúttal azonban nem a bőséges csapadékkal, hanem szélsőségesen száraz időjárásával. Az éves csapadékösszeg hazánk területén 500-800 mm között szokott alakulni, 2011-ben viszont többnyire 350-600 mm csapadék hullott.

Az ellentétes időjárási feltételek közötti átmenet határozta meg a mezőgazdaságot is. Az év elején hazánk még a belvízzel küzdött, melyet tovább súlyosbított a szokásosnál enyhébb január során megindult olvadás. Az egymást követő csapadékszegény hónapokban aztán megoldódtak a belvízproblémák, de a szinte állandó csapadékhiány végül súlyos aszályhoz vezetett. A szárazság 2011-ben mintegy 1 milliárd forint kárt okozott a mezőgazdaságban. A heves viharok erős széllekevei és a hirtelen lezúduló nagy csapadék okozta károk közel 2 milliárd forintra rúgtak.

Környezetvédelem

A Nitrát direktíva teljesítése

Magyarországon a Nitrát direktíva előírásai alapján a nitrátérzékeny területek lehatárolásra kerültek, és 2001-ben elindult az első cselekvési program. Jelenleg a direktíva végrehajtását a 27/2006. (II.7.) Korm. Rendelet szolgálja. A vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméhez szükséges cselekvési program részletes szabályairól, valamint az adatszolgáltatás és nyilvántartás rendjéről szóló 59/2008. (IV. 29.) FVM rendelet tartalmazza a 2011-ig érvényes akcióprogramot, valamint a Helyes Mezőgazdasági Gyakorlat szabályait a vizek védelme érdekében. Az akcióprogram 4 évenkénti felülvizsgálata a gazdálkodók folyamatos adatszolgáltatása és a helyszíni ellenőrzések során nyert tapasztalatok alapján módosítható.

A nitrát kibocsátás hazai viszonylatban részben az intenzív tartású, nagy létszámú állattartó telepek nem kielégítő trágyatárolási módjaiból, valamint a csatornázatlan települések, lakóövezetek, ingatlanok nem megfelelő szennyvíz elhelyezéséből egyaránt ered. Az I. intézkedéscsoport intézkedéseivel összhangban a tárgya- tároláshoz kötődő problémák kezelése folyamatban van.

Klímaváltozás

Magyarországon a 2006-ban elkészült globális éghajlatváltozás hatásaival foglalkozó tanulmány megállapításai alapján az elmúlt harminc évben gyorsult a felmelegedés, nőtt a szélsőséges időjárási elemek előfordulásának gyakorisága, és csökkent az évi csapadékmennyiség. A globális felmelegedéssel összhangban a csapadékmennyiség – különösen a nyári időszakban – jelentős mértékben csökken. Ez eredményezheti az aszályos időszakok gyakoribbá válását (60%-kal). A globális felmelegedés másik hatása a szélsőséges időjárási jelenségek növekvő előfordulása lehet, amely jellemzően szélsőséges mennyiségű csapadékban, valamint növekvő hőmérséklet-ingadozásban nyilvánul meg. Az erdők a klímaváltozás elleni küzdelem mellett jelentős szerepet töltenek be az erózió és a defláció elleni védelemben, a vízgazdálkodás javításával a klímaváltozás hatásait is enyhítik.

A megújuló energiatermelésben hasznosíthatóak a mezőgazdasági és az erdészeti melléktermékek is. A főként mezőgazdasági eredetű anyagok (biomassza) tüzelőanyagként való felhasználása egyben a klímaváltozás elleni küzdelem részét is képezi. A biomassza termelés szempontjából Magyarország jó adottságokkal rendelkezik.

A bio-üzemanyagok növekvő jelentősége eredményeképp a káros kibocsátás csökken, ami jelentős mértékben hozzájárul az éghajlatváltozás káros hatásainak csökkentéséhez. Jelenleg Magyarországon a bio-üzemanyagok részaránya csak körülbelül 0,4% az összes felhasznált üzemanyagon belül, ami egytizede a megfelelő EU-s adatnak. Az ország csak minimális feldolgozókapacitással rendelkezik a megújuló energiatermelés szempontjából. Az összes megtermelt biomassza mindössze 8-10%-a kerül energetikai felhasználásra. A biomasszára aktívan alapozó, decentralizált energiastruktúra kialakítása nagyban hozzájárulhat országunk jelenleg igen magas, 70% feletti energiaimportfüggőségének csökkentéséhez.

Vidéki térségek

2010-es adatok alapján az ÚMVP definíciója szerint vidékinek minősülő településeken a népsűrűség 53 fő/km² szemben az országos átlaggal, amely 108-109 fő/km² között mozog. 2001-től folyamatos volt a keleti régiókból a középső és nyugati országrészbe történő migráció. A legnagyobb arányú elvándorlás 2001-ben és 2010-ben is az Észak-Alföldi és az Észak-Magyarországi régiót jellemezte.

Demográfiai folyamatok

A migrációs adatok azt mutatják, hogy a 2001 környékén tapasztalható vidéki településekre történő odavándorlás (főként közép és nyugati Magyarország nagyvárosainak vonzáskörzetébe történő kiköltözésről van szó) 2005-re megfordult, 2010-re pedig a vidékinek minősülő településekről történő elvándorlások száma jóval meghaladta az odavándorlást. A vidéki térségekből történő elvándorlás főként az aprófalvas perifériákat és a keleti országrészt érinti súlyosabban. Ez a kedvezőtlen demográfia folyamat a vidéki településeken, a fent említett perifériákon és leszakadó térségekben fokozottabb súlyossággal megjelenő foglalkoztatási problémákkal magyarázható. Jellemző a fiatalok vidéki térségekből történő elvándorlása, ezért a fogyó népességű vidéki településekre az elöregedés jellemző.

Foglalkoztatás, gazdasági aktivitás

A mezőgazdaságban foglalkoztatottak száma 2001 és 2005 között mind országosan, mind pedig a vidéki térségekben jelentősen csökkent. Ez a csökkenés azonban 2007-re a vidéki megyéket tekintve enyhe növekedésbe fordult át (0,29 százalékpont), amely többek között a csatlakozás után a területalapú támogatások bevezetése pozitív következményeinek is tekinthető. Ez a növekedés 2009-re megállt és 2010-ben csaknem visszasüllyedt a 2005-ös szintre. A mezőgazdasági foglalkoztatottak aránya országos szinten 2001-től folyamatosan csökkent, összesen 1,75 százalékpontot.

A mezőgazdaság foglalkoztatásban betöltött szerepe a Dél-Alföldi, Dél-Dunántúli és Észak-Alföldi régióban a legjelentősebb, ugyanakkor a csökkenés is a Dél-Alföldi és a Dél-Dunántúli régiókban a legjelentősebb. A mezőgazdaság szerepe országos szinten is csökkent, 2001 és 2010 között 1,75 százalékponttal. Helyét fokozatosan a szolgáltatási szektor vette át, amely a mezőgazdasággal ellentétben inkább a városokhoz kötődik.

A gazdaságilag aktív népesség száma és aránya 2001 és 2005 között csak a nem vidéki térségekben növekedett számottevően (3 százalékpont), a vidéki térségekben ez az érték 2005-ig stagnált, majd 2010-ig csupán 1 százalékpontos növekedést mutatott. A gazdasági aktivitás a három keleti régióban és az aprófalvas Dél-Dunántúlon volt a legalacsonyabb.

A regisztrált munkanélküliek száma és azok aránya a 15-59 éves népességen belül a vidéki térségekben jóval kedvezőtlenebb képet és nagyobb arányú romlást mutat, mint az országos átlag. A munkanélküliségi adatok is az Észak-Magyarországi és az Észak-Alföldi régió fokozatosan súlyosbodó foglalkoztatási problémáit mutatják.

Életminőség

A vidéki térségekben az életminőség javulásának szűk keresztmetszete továbbra is a megélhetési lehetőségek hiánya és az alacsony jövedelemszint maradt. Ennek okai többek között a vidéki lakosság alacsony mobilitása, amely a falvak elérhetőségének (felújításra szoruló úthálózat) és a közösségi közlekedésnek a problémáiból fakad (ritkuló járatok). A másik ok a nehezedő vállalkozási körülmények mellett a megfelelően felkészült és rendszeres, jó minőségű munkavégzésre alkalmas munkaerő hiánya. A rendszeres szociális segélyben részesülők száma, aránya és ezek változása jól érzékelteti a probléma súlyosságát. A segélyezetttek száma és aránya 2009-ig országos és vidéki viszonylatban is jelentősen emelkedett. A vidéki térségek hátránya szembevetve, az ezer főre jutó rendszeres segélyben részesülők száma 2001-ben és 2009-ben is több mint másfélszerese volt az országos értéknek.

NATURA 2000 és a Víz Keretirányelv teljesülése

Magyarországon a kijelölt Natura 2000 területek aránya az ország területének közel 21%-a. A kihirdetett területek kiterjedése 1,95 millió hektár. A már jelenleg is védett természeti területek több mint 90%-a bekerült a Natura 2000 hálózatba. A Natura 2000 területek Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszerbe (MEPAR) történő illesztése megtörtént, amely alapját képezi a benyújtható mezőgazdasági támogatási kérelmeknek.

A 2007. évben társadalmi konzultáció zajlott le az Európai Unió Víz Keretirányelve szerinti vízgyűjtő-gazdálkodási tervezés folyamatában az országos jelentőségű jelentős vízgazdálkodási kérdésekről. 2008 novemberében készült el a Magyarország jelentős vízgazdálkodási kérdéseiről szóló jelentés, melynek célja az volt, hogy segítse a tervezést azokra a kérdésekre, megoldandó problémákra összpontosítva, melyekre a 2009. december 22-éig elkészült országos vízgyűjtő-gazdálkodási tervben (VGT) kellett megoldást találni. Ehhez a dokumentumhoz szorosan kapcsolódva készült el 2008. év végére „A Víz Keretirányelv hazai megvalósítása - Magyarország Vízgyűjtő-gazdálkodási terve - Az országos terv háttéranyaga” című dokumentum, melynek célja, hogy bemutassa az országos szintű jelentős vízgazdálkodási kérdések, problémák megoldását célzó intézkedési javaslatokat, koncepcionális szinten, szorosan kapcsolódva az előbb említett jelentéshez. A véleményeket és javaslatokat feldolgozva 2009-ben elkészültek a vízgyűjtő-gazdálkodási tervek első változatai, melyek újabb széleskörű társadalmi egyeztetés után 2009. év végére véglegesítésre kerültek és elkészült az Országos Vízgyűjtő-gazdálkodási Terv is.

2. A stratégiai célok megvalósulásában elért előrehaladás értékelése

2.1. A stratégiai célok megvalósulásában elért előrehaladás

2.1.1. I. tengely

A 2007-13 időszakra meghatározott stratégiai terv egyik legfontosabb feladata a mezőgazdasági ágazat versenyképességének a növelése és szerkezetátalakításának ösztönzése a kedvező környezeti adottságok és az alacsony környezeti terhelés fenntartásával.

A stratégiai célok megvalósulásának számszerű bemutatásakor a megjelenített kumulált adatok a 2011. december 31-én érvényes adatbázisok alapján kerültek összesítésre. Az allokált források tekintetében a kiindulási állapotot a 2007 szeptemberében a Bizottság által elfogadott Program forrástáblája jelenti, míg a 2012-es állapotot a Program 8. verziószámú módosításának adatai mutatják. A forráskeret a **közkidás összegét** jelenti euróban.

Az I. tengelyhez tartozó fő intézkedések és a hozzájuk tartozó alintézkedések céljaik szerint hozzájárulnak a mezőgazdaság, az élelmiszer-feldolgozás és az erdészeti ágazat versenyképességének javításához az agrárium fenntartható fejlődéséhez, ösztönzik a gazdálkodókat arra, hogy igazodjanak a piaci tendenciákhoz és a fogyasztók igényeihez. A mezőgazdaságban megvalósuló fejlesztés hozzá kell, hogy járuljon a vidéki térségekben a foglalkoztatási helyzet javulásához.

A Stratégiai Tervet végrehajtó Új Magyarország Vidékfejlesztési Program (a továbbiakban: Program) intézkedésein keresztül mintegy 5 Mrd euró, azaz közel **1.300 Mrd Ft-nak megfelelő támogatás – közkidás - hívható le**, jórészt az agrárium versenyképességét javító, illetve a természeti és a vidéki épített környezet értékeinek megőrzését célzó beruházásokra.

A Stratégiát végrehajtó vidékfejlesztési program I. tengely 10 intézkedéséből 9 teljes intézkedés vagy azok valamely alintézkedése megnyitásra került (kivéve az 1.4.1. Szerkezetátalakítás alatt álló félig önálló gazdaságok támogatását).

2.1.1.1. Az információ és a tudás terjesztésének szorgalmazása

Az **információ és a tudás terjesztésének szorgalmazására** irányuló stratégiai cél a mezőgazdaság humán feltételeinek javítására irányul, mely a versenyképesség növelésének alapját képezi a tudás-átadás és az információk elterjesztése révén. A gyorsan változó piaci feltételekhez való alkalmazkodást megkönnyíti a folyamatos ismeretszerzés. Az intézkedések elősegítik az innovatív gyakorlatok elterjesztését, ideértve a környezetbarát gazdálkodási módszereket is. A szaktanácsadás rendszerének fejlesztése szintén hozzájárul a versenyképes, környezettudatos és fenntartható mezőgazdasági termeléshez.

A Programban ez a cél a **Szakképzési és tájékoztatási tevékenységek támogatását** célzó intézkedéssel valósult meg. Az intézkedés általános célja az agrárágazatban dolgozók szaktudásának növelése annak érdekében, hogy versenyképességük és gazdálkodásuk fenntarthatósága javuljon.

Az intézkedés keretében a **Komplex tájékoztatási tevékenység gazdálkodói információs szolgálat** alintézkedés 2007-ben indult, az *Általános agrárpolitikai és ügyfélszolgálati tájékoztatás* joggal. Az ügyfélszolgálati tájékoztatás keretében a regisztrált mezőgazdasági termelők kapnak ingyenes tájékoztatást a Közös Agrárpolitika által biztosított lehetőségekről, illetve az ahhoz kapcsolódó kötelezettségekről. Cél a gazdálkodók tájékoztatása, figyelmük ráirányítása a mezőgazdaság aktuális szakmai kérdéseire.

A **Mezőgazdasághoz és erdőgazdálkodáshoz kapcsolódó képzések** alintézkedés 2008-ban indult el a Program I. és II. intézkedéscsoportjához kapcsolódó képzések tárgyában nyújtandó támogatások jogcímmel. A támogatási jogcím célja a mezőgazdasági termelők és erdőgazdálkodók részére térítésmentes képzések keretében olyan szakmai, gazdálkodási és aktuális agrárszabályozási ismereteket nyújtani, amelyek segítségével fokozni tudják piaci versenyképességüket, jobban meg tudnak felelni a környezettudatos, fenntartható gazdálkodás követelményeinek, valamint hatékonyabban, és szabályszerűen fel tudják használni a Program egyes intézkedései keretében elnyert támogatásokat. Már 2009-ben kiválasztásra kerültek a képző szervezetek, melyek lebonyolítják a képzéseket.

Az információszerzés támogatását célozza továbbá a **Szaktanácsadói szolgáltatások igénybevételének támogatása**. Az intézkedés célja a mezőgazdaság termelők és erdőgazdálkodók számára kedvezményes áron nyújtott szaktanácsadás útján a gazdálkodásuk versenyképességének fokozása, a kölcsönös megfeleltetés, és a munkabiztonság követelményeinek betartásának elősegítése. Az intézkedés keretében a mezőgazdasági termelők és erdőgazdálkodók számára vissza nem térítendő támogatás adható olyan szaktanácsadói szolgáltatások igénybevételéből származó költségek viseléséhez, amelyek gazdaságuk összeteljesítményének javítására, a helyes mezőgazdasági és környezeti állapot fenntartásával összefüggő előírások, valamint a 1782/2003/EK rendeletben meghatározott üzemvezetési követelmények és a munkahelyi biztonságra vonatkozó közösségi előírások megismerésére irányulnak. A támogatási konstrukciót 2007-ben vehették először igénybe a gazdálkodók.

Mezőgazdasághoz és erdőgazdálkodáshoz kapcsolódó képzések, szakképzési és tájékoztatási tevékenységek (111), szaktanácsadói szolgáltatások igénybevételének támogatása (114)

1. táblázat

2007-13 allokált forrás, 2007. évi állapot (€)	186 588 896
2007-13 allokált forrás, 2012. évi állapot (€)	111 451 202
Beérkezett támogatási kérelmek (db)	46 507
Beérkezett támogatási kérelmek (€)	108 981 485
Támogatott támogatási kérelmek (db)	41 168
Támogatott támogatási kérelmek (€)	58 005 149
Kifizetés konvergencia régióban (€)	25 299 769
Kifizetés nem konvergencia régióban (€)	12 551 401
Kifizetés összesen (€)	37 851 170

Forrás: MVH, 2011. dec. 31-i adatlekérdezés alapján

2.1.1.2. Életkor-szerkezetváltás támogatása

Az **életkor-szerkezetváltás támogatása** a mezőgazdasági termelés humán feltételeinek javítását célozza, azáltal, hogy alapot biztosít a versenyképesség javításához a korstruktúra-váltás ösztönzése révén. A megfelelő korstruktúra kialakítását segíti elő a fiatal gazdálkodók induló támogatása és az idősebb gazdálkodók gazdaságátadási támogatása. A gazdaságátadási támogatás a fiatal agrárvállalkozóknak nyújtott támogatásokkal összehangolva képes javítani a mezőgazdaság jelenlegi korszerkezetét, mely kiemelkedő fontossággal bír a mezőgazdasági termelés fenntarthatóságának és tudásra alapozott megújításának a biztosítása, a gazdaság hatékony és versenyképes működtetése érdekében.

A Programban ez a stratégiai cél egyrészt a **Fiatal gazdák induló támogatása** intézkedéssel valósul meg. Ez az intézkedés célozza a fiatal mezőgazdasági termelők gazdaságalapításának, valamint a birtokstruktúra átalakításának előmozdítását, a mezőgazdasági munkaerő korstruktúrájának javítását, a vidék népességmegtartó képességének növelését és a mezőgazdasági tevékenység hosszú távú fenntartását. Az intézkedésen belül egy jogcím került meghirdetésre, mely lefedi az intézkedés egészét. 2007-ben indult a Fiatal mezőgazdasági termelők számára nyújtandó támogatások jogcím, melyre 2007-ben és 2008-ban lehetett támogatási kérelmet benyújtani. 2009-ben az intézkedéshez kapcsolódóan egy új a Fiatal mezőgazdasági termelők indulásához a 2009. évtől nyújtandó

támogatások jogcímrendelet került meghirdetésre, ettől az évtől ennek a rendeletnek megfelelően lehet támogatási kérelmet benyújtani.

A fenti stratégiai célt szolgáló másik intézkedés a **Mezőgazdasági termelők gazdaságátadási támogatása**. A támogatás célja a mezőgazdasági termelő tevékenységet végzők korösszetételének javítása – a fiatal mezőgazdasági termelők támogatásával összehangoltan – az elaprózódott birtok-szerkezet ésszerű koncentrálódásának elősegítése és a gazdaságok átlagos méretének növelése.

Mezőgazdasági termelők gazdaságátadásához (113) és a fiatal mezőgazdasági termelők számára nyújtandó támogatások (112)

2. táblázat

2007-13 allokált forrás, 2007. évi állapot (€)	58 449 543
2007-13 allokált forrás, 2012. évi állapot (€)	107 189 555
Beérkezett támogatási kérelmek (db)	8 794
Beérkezett támogatási kérelmek (€)	287 146 191
Támogatott támogatási kérelmek (db)	2 422
Támogatott támogatási kérelmek (€)	79 200 086
Kifizetés konvergencia régióban (€)	66 791 110
Kifizetés nem konvergencia régióban (€)	4 397 690
Kifizetés összesen (€)	71 188 800

Forrás: MVH, 2011. dec. 31-i adatlekérdezés alapján

2.1.1.3. A gazdaságok és a termelés szerkezetátalakítása

A **gazdaságok és a termelés szerkezetátalakítására irányuló stratégiai célkitűzés** hivatott a növénytermesztés és állattenyésztés közötti egyensúlytalanságot enyhíteni. Ide tartoznak azok a lépések, amelyek megváltoztatják a (gabona) termelés struktúráját a piaci igényeknek megfelelően, és megerősítik a mezőgazdaság és az erdészet szerepét a megújuló energiaforrások termelésében. A szerkezetátalakítás részeként a cél a következő programozási időszak végéig a földhasználat megváltoztatása. A szerkezetátalakítás egyúttal a nagyobb hozzáadott értékű termeléssel rendelkező mezőgazdasági alágazatok felé történő elmozdulást és a helyi hozzáadott-érték növelését is jelenti.

A gazdaságok korszerűsítésének eredményeként javul a termelési szerkezet, a megváltozott üzemstruktúrához igazodó eszköz-ellátottság alakul ki. Ez megkönnyíti a gazdasági teljesítőképesség javítását és a munkahelyek megőrzését. Az állattartó telepek rekonstrukciója során a környezetvédelmet elősegítő és a hatékony energiafelhasználást ösztönző beruházások megvalósítására helyeződik a hangsúly.

A mezőgazdasági és erdészeti termékek értéknövelését és minőségük javítását szolgáló beruházások, a termelés diverzifikálása, a környezet-, a higiéniai állapotok- és az állat-elhelyezési feltételek javítása, valamint a mezőgazdasági infrastruktúra fejlesztése hozzájárul a versenyképes ágazati szerkezet kialakításához.

A **mezőgazdasági üzemek korszerűsítését célzó intézkedés** fő célja a mezőgazdasági termelés modernizációja, az állattenyésztés, a kertészet és a szántóföldi termesztés technológiai szintjének emelése, hatékonyságának és versenyképességének fejlesztése, a jobb termékminőség elérését célzó új technológiák bevezetése. A Programban az intézkedés öt alintézkedést foglal magában, amelyek közül a GazdaNet program kivételével, amely 2012-ben került megindításra, 2007. és 2008. és 2009. években az összes alintézkedés meghirdetésre került. A 121.1. alintézkedésen belül a gépek, technológiai berendezések beszerzésének, a kertészet korszerűsítésének támogatása valamint az öntözés fejlesztése; a 121.2. alintézkedésen belül az állattartás korszerűsítése, az állatállomány elektronikus jelölése és az üzemi diverzifikáció; a 121.4. alintézkedésen belül a fás szárú energiaültetvények, valamint az évelő lágyszárú energiaültetvények és a gyümölcsültetvények telepítési konstrukciója; a 121.5. alintézkedésen belül a mezőgazdasági termelők értéknövelési (feldolgozási) beruházásaihoz kapcsolódó támogatási konstrukció.

Mezőgazdasági üzemek korszerűsítése (teljes 121)

3. táblázat

2007-13 allokált forrás, 2007. évi állapot (€)	1 559 443 283
2007-13 allokált forrás, 2012. évi állapot (€)	1 630 217 767
Beérkezett támogatási kérelmek (db)	19 255
Beérkezett támogatási kérelmek (€)	2 201 816 148
Támogatott támogatási kérelmek (db)	14 229
Támogatott támogatási kérelmek (€)	1 256 472 265
Kifizetés konvergencia régióban (€)	629 286 775
Kifizetés nem konvergencia régióban (€)	34 792 095
Kifizetés összesen (€)	664 078 871

Forrás: MVH, 2011. dec. 31-i adatlekérdezés alapján

A mezőgazdasági üzemek korszerűsítését **több támogatási konstrukció keretében** hajtja végre a tárca a Programon keresztül. Az egy intézkedéshez tartozó támogatási konstrukciók allokált forrása az intézkedés előrehaladását bemutató táblázatban jelenik meg.

A **növénytermesztés létesítményeinek korszerűsítéséhez nyújtott támogatás** célja a növénytermesztés betakarítás utáni létesítményeinek (szárító, tisztító, tranzit tartály stb.) korszerűsítése. A levegő-tisztaság védelmére vonatkozó szabályozás alapján a korszerűtlen eszközöket legkésőbb 2011. október 31-ig fel kellett újítani, le kellett cserélni. A korszerűtlen berendezések teljes rekonstrukciójával, lecserélésével csökkenthető a por- és zajkibocsátás, az energiafogyasztás akár 30%-kal mérsékelhető, valamint a termények kíméletesebben kezelhetők, ami jobb minőséget eredményez (kevesebb hő sérült és törtszem). A támogatás célja a post-harvest fázis stabil gépeinek korszerűsítése, új gépek beszerzésével, illetve a meglévő eszközök rekonstrukciójával, amely eredményeképpen javul a mezőgazdasági üzemek versenyképessége.

Az **önálló, építéssel nem járó gépek, technológiai berendezések beszerzéséhez nyújtandó támogatás** célja a mezőgazdasági üzemek korszerűsítése a mezőgazdasági gépállomány korösszetételének javítása, környezetbarát (energiatakarékos) gépek és technológiai berendezések beszerzése révén. Ez az egyik legnépszerűbb, legnagyobb érdeklődésre számot tartó jogcím a gazdálkodók körében. Ezt jelzi az is, hogy a jogcímre több támogatási kérelmet nyújtottak be az ügyfelek, mint az összes többi beruházási jogcímre összesen.

Növénytermesztés korszerűsítése (a 121 intézkedés fent nevezett két jogcímének összesítése)

4. táblázat

Beérkezett támogatási kérelmek (db)	10 854
Beérkezett támogatási kérelmek (€)	396 754 370
Támogatott támogatási kérelmek (db)	9 497
Támogatott támogatási kérelmek (€)	310 814 523
Kifizetés konvergencia régióban (€)	242 517 247
Kifizetés nem konvergencia régióban (€)	16 402 234
Kifizetés összesen (€)	258 919 480

Forrás: MVH, 2011. dec. 31-i adatlekérdezés alapján

Magyarország kiemelt területként kezeli az **állattenyésztés és az állattartás korszerűsítését** és a termelők állattartási kedvének növelését. Az állattenyésztés kulcskérdés az 2007-13 programozási periódusban, mivel a magyar mezőgazdaságon belül az ágazat súlyának jelentős növelése szükséges a termelési szerkezet strukturális feszültségeinek enyhítése végett. A cél az állattenyésztés és növénytermesztés optimális arányának kialakítása. Ebben az intézkedésben a fő feladat az EU normák teljesítésének biztosítása.

Az **Állattartó telepek korszerűsítéséhez nyújtandó támogatások** jogcím 2007-ben a

trágyatárolás korszerűsítését célzó jogcím keretében került először megnyitásra, majd a komplex támogatási konstrukció kétszer került újbóli megnyitásra. 2011-ben nyílt lehetőség a baromfitelepek célzott támogatására, majd 2012-ben sor került a jogcím ismételt megnyitására. A támogatás célja, hogy az állattartó telep megfeleljen a trágyaelhelyezéssel kapcsolatos előírásoknak, javuljon az állattartó telepek takarmányozási, illetve műszaki színvonala, állategészségügyi és élelmiszerbiztonsági helyzete, infrastruktúrája, valamint az állattartó telepeken dolgozók munkakörülménye és munka-hatékonysága.

Állattartó telepek korszerűsítése (a 121 intézkedés fent nevezett jogcímeinek – ÁTK - összesítése)

5. táblázat

Beérkezett támogatási kérelmek (db)	3 245
Beérkezett támogatási kérelmek (€)	1 422 417 301
Támogatott támogatási kérelmek (db)	1 918
Támogatott támogatási kérelmek (€)	779 983 360
Kifizetés konvergencia régióban (€)	335 001 057
Kifizetés nem konvergencia régióban (€)	14 296 134
Kifizetés összesen (€)	349 297 191

Forrás: MVH, 2011. dec. 31-i adatlekérdezés alapján

A **megújuló energiaforrások termelése és felhasználása** jelentős mértékben hozzájárulhat a mezőgazdaság szerkezetének átalakításához, mind a piaci, mind a termelési oldalon. A piaci oldalon ez a fő intézkedés alternatív piacokat jelent a termelők számára, míg termelési oldalon a megújuló energiaforrások termelése magasabb hozzáadott értéket eredményez.

A biomassza kazánok beszerzésének támogatását célzó, a **Mezőgazdasági energiafelhasználás megújuló energiaforrásból történő előállításához nyújtandó támogatások** címet viselő jogcím célja a biomassza tüzelési rendszerek beszerzésének támogatása a magas energiaigényű alágazati tevékenységekre (pl. szárítás, kertészet, brolier tartás). A biomassza energetikai alkalmazása a mezőgazdaság területén egyrészt hozzájárul az országos célkitűzések teljesítéséhez, másrészt - mivel az alapanyag a mezőgazdasági üzemekben, vidéki térségekben önköltségi, vagy kedvezőbb áron elérhető, ezért - csökkenthetőek az energiaköltségek, növelhető a versenyképesség.

A **fás- és lágyszárú energia-, valamint az évelő lágyszárú energiaültetvények telepítési konstrukciók** célja növelni a megújuló energiaforrások felhasználásának részarányát. A megújuló energiaforrásokon belül meghatározó szerepet tölt be a biomassza felhasználása, amely jelenleg döntően erdészeti forrású biomasszára alapozott. Az erdészeti források nem lesznek képesek kielégíteni a növekvő igényeket, ezért bővíteni szükséges az egyéb biomassza forrásokat is. Az energianövényekkel történő gazdálkodás egyúttal lehetőséget biztosíthat a gazdálkodónak az optimális kultúraválasztásra is, mivel az energianövények általában szélesebb tolerancia spektrummal rendelkeznek a hagyományos energianövényekhez képest.

Mezőgazdasági energiafelhasználás megújuló energiaforrásból (a 121 intézkedés fent nevezett jogcímeinek összesítése)

6. táblázat

Beérkezett támogatási kérelmek (db)	187
Beérkezett támogatási kérelmek (€)	3 656 706
Támogatott támogatási kérelmek (db)	76
Támogatott támogatási kérelmek (€)	1 700 589
Kifizetés konvergencia régióban (€)	757 806
Kifizetés nem konvergencia régióban (€)	9 497
Kifizetés összesen (€)	767 303

Forrás: MVH, 2011. dec. 31-i adatlekérdezés alapján

A **kertészeti ágazat fejlesztése** az agrárium versenyképességét, jövedelemtermelő és foglalkoztatást generáló képességét növeli. Fejlesztési potenciál rejlik a nem élelmiszer célú kertészetben is. A Stratégia és a Program egyik kiemelt célja a munkahelyteremtés, így a munkaerő-igényes kertészeti ágazat fejlesztése elengedhetetlen. A **Kertészet korszerűsítéséhez nyújtandó támogatás** célja a kertészetben a termelőtevékenység folytatásához és a megtermelt áru tárolásához szükséges épületállomány korszerűsítése, korszerű technológiák alkalmazása a gazdálkodás összteljesítményének javítása érdekében. A beruházások megvalósítása 2009-2010. években realizálódott.

A kertészeti ágazatban a gépesítés aránya alacsony. A gazdaságok többsége tőkehiány miatt önerőből nem tudja a versenyképes piaci termelés technológiai háttérét megteremteni. A **Kertészeti gépek, technológiai berendezések beszerzése** támogatási konstrukció célja a kertészeti ágazat technológiai színvonalának javítása, környezetbarát (energiatakarékos) gépek és technológiai berendezések beszerzése révén.

A gyümölcsültetvények telepítési célja a fajtaszerkezet korszerűsítése, megújítása. A hazai gyümölcsfa-állomány egy része olyan fajtákból áll, amelyek piaci kereslete korlátozott, ezért a gyümölcsstermesztési volumen megőrzésének céljából indokolt a fajtaszerkezet váltás. Kedvező ökológiai adottságainkat és felhasználási lehetőségeinket tekintve gyümölcsstermesztésünkben az alma a meghatározó faj, az almavertikum azonban, mint legfőbb gyümölcsstermelési ágazat, súlyos gondokkal küzd, ezért a termesztés megújítása, az elöregedő ültetvények pótlása, megújítása sürgető feladat. Az **Ültetvények korszerűsítéséhez, telepítéséhez nyújtandó támogatások** támogatási keretében támogatást lehetett igényelni pótlás jellegű (kiegészítő) telepítéshez, az ültetvények fajtaszerkezetének megváltoztatása érdekében modernizációs újratelepítéshez és új ültetvények létrehozásához.

Kertészet korszerűsítése (a 121 intézkedés fent nevezett három jogcímének összesítése)

7. táblázat

Beérkezett támogatási kérelmek (db)	4 156
Beérkezett támogatási kérelmek (€)	278 871 218
Támogatott támogatási kérelmek (db)	2 383
Támogatott támogatási kérelmek (€)	123 808 942
Kifizetés konvergencia régióban (€)	41 224 948
Kifizetés nem konvergencia régióban (€)	3 702 345
Kifizetés összesen (€)	44 927 293

Forrás: MVH, 2011. dec. 31-i adatlekérdezés alapján

Az **erdészeti ágazat versenyképességének javítása** nagyban elősegíti a Stratégia átfogó céljának, a mezőgazdasági ágazat szerkezetátalakításának megvalósulását. A fejlett és fenntartható erdészeti ágazat két vonatkozásban biztosíthat lehetőséget a szerkezetátalakítás számára. Egyfelől az erdészeti ágazat megváltoztathatja a földhasználati struktúrát, a mezőgazdasági földterület erdősítése révén, míg másfelől az erdők biomasszájának felhasználása további lehetőségeket nyújt a diverzifikációra.

Az elmúlt néhány évben privatizált erdőterületeket különösen érinti a tőkehiány és a megfelelő eszközök hiánya, aminek következtében az erdők állapota leromlott, a meglévő géppálya és egyéb eszközök, valamint az alkalmazott technológia egyaránt korszerűsítésre és bővítésre szorul.

Az **erdők gazdasági értékének javítását szolgáló intézkedés** két alintézkedést foglal magában, amelyek közül a meglévő faállományt érintő állománynevelési tevékenységek támogatását egyelőre nem indította be a tárca. Az erdészeti célra használt géppark fejlesztéséhez és korszerűsítéséhez nyújtandó támogatási konstrukció 2008-ban került először megnyitásra. Az alintézkedés célja az erdészeti célra használt géppark fejlesztése és korszerűsítése, ideértve további gépek és berendezések vásárlását is, az első kivittől a fakitermelés szakaszáig, beleértve a fakitermelés gépeit is.

Erdők gazdasági értékének javítása (122)

8. táblázat

2007-13 allokált forrás, 2007. évi állapot (€)	12 305 168
2007-13 allokált forrás, 2012. évi állapot (€)	27 124 988
Beérkezett támogatási kérelmek (db)	531
Beérkezett támogatási kérelmek (€)	32 660 437
Támogatott támogatási kérelmek (db)	258
Támogatott támogatási kérelmek (€)	17 867 751
Kifizetés konvergencia régióban (€)	11 830 814
Kifizetés nem konvergencia régióban (€)	975 578
Kifizetés összesen (€)	12 806 392

Forrás: MVH, 2011. dec. 31-i adatlekérdezés alapján

2.1.1.4. Beruházások a minőségi termék-előállításban

Mind a piaci lehetőségeket, mind a termelés koncentrációja és a **feldolgozás** közötti kapcsolatot **erősítheti** és javíthatja a **mezőgazdasági termelés és a termékek minőségének javulása**, a minőségi termelés bázisának megeremtése és az élelmiszerbiztonságban, a környezetgazdálkodásban és a marketingben elért fejlődés. A versenyképesség növelését azáltal szolgálja, hogy ösztönöz a közösségi jogszabályokon alapuló követelmények és szabályozások betartására, a termelőknek **az élelmiszerek minőségbiztosítási rendszereiben** való részvételére és az ilyen rendszerek által kibocsátott tanúsítványokkal rendelkező termékek támogatására.

A fenti stratégiai célt szolgáló, a **Mezőgazdasági termékek értéknövelését elősegítő intézkedés** célja, hogy a mezőgazdasági termékek feldolgozásának, illetve forgalmazásának javításával vagy új termékek, eljárások, technológiák bevezetésével növekedjen a mezőgazdasági üzem, illetve élelmiszeripari vállalkozás összeteljesítménye és versenyképessége, továbbá javuljanak az élelmiszerbiztonsági és –higiéniai feltételek, csökkenjen a környezetterhelés.

Az intézkedés két alintézkedést foglal magában, ezek:

1. *Mezőgazdasági termékek értéknövelése*
2. *Mezőgazdasági termékek értéknövelése félkész vagy végtermékek energiatermelési célú felhasználásra való előállításával.*

Az 1. alintézkedés keretében került meghirdetésre a *Mezőgazdasági termékek értéknöveléséhez nyújtandó támogatások* jogcím. A jogcím célja, hogy a mezőgazdasági termékek feldolgozásának, illetve forgalmazásának javításával vagy új termékek, eljárások, technológiák bevezetésével növekedjen a mezőgazdasági üzem, illetve élelmiszeripari vállalkozás összeteljesítménye és versenyképessége, továbbá javuljanak az élelmiszerbiztonsági és –higiéniai feltételek, csökkenjen a környezetterhelés.

A 2. alintézkedés keretében meghirdetett jogcím a *Nem élelmiszeripari célú kikapacitású, növényi alapú nyersszesz, nyersolaj előállító üzemek létesítéséhez nyújtandó támogatás*. A támogatás célja, hogy a kis kapacitású nyersszesz, nyersolaj üzemek létesítésével a mezőgazdasági eredetű alapanyagok bio-üzemanyag célú feldolgozásával javuljon a termelők versenyképessége, a mezőgazdasági szektor a bio-üzemanyag gyártási vertikumnak aktív szereplője legyen és növekedjen az Európai Unión belül a bio-üzemanyagok termelési volumene.

2007-13 allokált forrás, 2007. évi állapot (€)	243 382 034
2007-13 allokált forrás, 2012. évi állapot (€)	314 955 855
Beérkezett támogatási kérelmek (db)	1 015
Beérkezett támogatási kérelmek (€)	434 162 287
Támogatott támogatási kérelmek (db)	556
Támogatott támogatási kérelmek (€)	269 593 698
Kifizetés konvergencia régióban (€)	83 925 847
Kifizetés nem konvergencia régióban (€)	15 242 228
Kifizetés összesen (€)	99 168 075

Forrás: MVH, 2011. dec. 31-i adatlekérdezés alapján

2.1.1.5. Infrastrukturális támogatások

A mezőgazdasági területek kiegyensúlyozott vízellátásának biztosításához fokozott figyelmet kell fordítani a **területi és az üzemi vízgazdálkodás létesítményeinek kialakítására és fenntartására**. Ennek során az öntözésfejlesztési és a meliorációs beavatkozásokra, valamint az ezek üzemeltetését biztosító közösségi létesítmények megvalósítására kellett helyezni a hangsúlyt. A helyi vízkár valamint az aszálykár elhárítása is fontos szerepet kapott az intézkedésben.

Az infrastruktúra fejlesztése előfeltétele az olyan beruházásoknak, amelyek a többletérték megteremtéséhez és a piacorientáció elterjesztéséhez kívánnak lendületet adni. A vízgazdálkodási rendszerek részeként az infrastrukturális fejlesztések jelentős szerepet játszanak abban, hogy az ország művelhető földterületének hatalmas részein kiegyensúlyozott termelési struktúra alakuljon ki.

A mezőgazdaság és az erdészet fejlesztéséhez és korszerűsítéséhez kapcsolódó infrastruktúra fejlesztését célzó intézkedés több célterületre koncentrálna, mint az öntözővíz biztosításához szükséges létesítmények állapotának és kapacitás-kihasználtságának javítása a víz és energiatakarékos öntözéses-gazdálkodás fejlesztése érdekében, valamint a termőföld meliorációs beavatkozásokkal történő védelme, a helyi vízkárelhárítás hatékonyságának, a vízkészletek helyben tartásának és tárolási lehetőségének javítása. E három célterületet fogja össze az öntözés, a melioráció és a területi vízgazdálkodás mezőgazdasági üzemi és közösségi létesítményeinek fejlesztése címen megnyitott jogcím, amely 2008-ban került beindításra.

Az intézkedés további célja burkolt mezőgazdasági utak létesítése, melyek kizárólag az agrárlogisztika fejlesztésének részét képezik, a történelmi borvidékek megközelítését szolgálják, valamint a tanyák jobb elérhetőségét teszik lehetővé. Az intézkedés erre irányuló másik, a mezőgazdasági utak fejlesztését szolgáló jogcíme először 2009-ben került beindításra.

Mezőgazdaság és az erdészet fejlesztéséhez és korszerűsítéséhez kapcsolódó infrastruktúra fejlesztése (125)

2007-13 allokált forrás, 2007. évi állapot (€)	215 103 785
2007-13 allokált forrás, 2010. évi állapot (€)	109 940 847
Beérkezett támogatási kérelmek (db)	542
Beérkezett támogatási kérelmek (€)	133 602 800
Támogatott támogatási kérelmek (db)	242
Támogatott támogatási kérelmek (€)	63 340 636
Kifizetés konvergencia régióban (€)	16 879 309
Kifizetés nem konvergencia régióban (€)	271 896
Kifizetés összesen (€)	17 151 205

Forrás: MVH, 2011. dec. 31-i adatlekérdezés alapján

A Program **EU környezetvédelmi, állatjóléti- és higiéniai követelményeinek való megfelelés (131) támogatás** intézkedéséből kerül finanszírozásra a juh és kecske állatállomány elektronikus jelölése kapcsán nyújtandó támogatás, amelynek végrehajtását a 21/2004/EK rendelet teszi kötelezővé. A 2011-ben megnyitott támogatási konstrukcióra 3,8 M euró allokált forrás használható fel, amelyre 2011 végéig több, mint négyezer támogatási kérelem érkezett be az MVH-hoz, feldolgozásuk folyamatban van.

2.1.2. II. tengely

Az Új Magyarország Vidékfejlesztési Stratégiában foglaltak szerint Magyarországon jelentős szükség van a környezeti feltételek általános javítására és a természeti értékek hatékonyabb védelmére. A **fenntartható gazdálkodás** alapelve a természeti erőforrásokhoz, a tájhoz, az élőhelyekhez, a környezet adottságaihoz és korlátaikhoz, minőségük javításához illeszkedő földhasználati rendszer alkalmazása. Ezáltal a **biológiai sokféleség, a kiemelt természeti értékek védelme** tovább erősíthető. A védelem intenzitását a terület természeti értékeinek, a táj adottságainak és a hagyományos vidéki tájkép fenntartásának megfelelően kell meghatározni. A fejlesztési irány hozzájárul a természeti erőforrások, köztük a biodiverzitás megőrzéséhez, a környezetbarát termelési eljárások, valamint a megújuló energiaforrások megőrzéséhez és a környezet jellegéhez igazodó földhasználat elterjesztéséhez. Mindezek a **vidéki térségek vonzerejének növekedésében**, hosszú távú, egészséges fejlődésében, a területi kohézió erősödésében is szerepet játszanak. A vizek jó állapotának elérése érdekében a Stratégia és a Program biztosítja Víz Keretirányelv megvalósulását. Az agrár-környezetgazdálkodás a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot (HMKA) - később a kölcsönös megfeleltetés - referenciaszintje fölött alkalmaz agrár-környezetvédelmi intézkedéseket. A Program az agrár-környezetgazdálkodásba bevont területek és a Natura 2000 területek között minél jelentősebb átfedésre épít, mivel az önkéntesen vállalt korlátozásoknak nagyobb lehet a környezeti tényezőkre gyakorolt pozitív hatása, mint a kötelezően elrendelt korlátozásoké. A KAT alapvetően a gyepterületek megőrzéséhez, a felhagyott földterületek hasznosításához járul hozzá.

A környezetkímélő mező- és erdőgazdálkodás támogatását a Program II. tengelyének forrásai biztosítják.

2.1.2.1. A Kedvezőtlen Adottságú Területek és a hagyományos mezőgazdasági táj megőrzése

A **Kedvezőtlen Adottságú Területeken folytatott gazdálkodás után járó jövedelemkiegészítő támogatás** hozzájárul a mezőgazdasági foglalkoztatás fenntartásához, a térségek jövedelemtermelő képességének javításához, a vidéki élet minőségének javulásához, a vidéki közösségek fenntartásához, valamint fenntartható gazdálkodási rendszerek működtetésével és elősegítésével kialakított földhasználat kialakításával az érintett területek kultúr-állapotban tartásához, a parlagterületek növekedésének megakadályozásához.

Magyarország a Kedvezőtlen Adottságú Területek (KAT) támogatása intézkedés az Európai Bizottság által 2004. július 20-án elfogadott Nemzeti Vidékfejlesztési Terv 4.2 fejezetét alkotó KAT intézkedés folytatásaként, azt továbbfejlesztve kerül megvalósításra. Az intézkedés fő céljai a termőhelyi adottságoknak megfelelő termelési szerkezet kialakítása, az extenzív kultúrák (gyep- és takarmánynövények) alkalmazásának előmozdítása az érzékeny természeti területeken, a környezettudatos gazdálkodás és fenntartható táj-használat erősítése, valamint a kedvezőtlen adottságú területeken a mezőgazdasági tevékenység folytatásának és a mezőgazdasági célú földhasználat fenntartásának biztosítása és ezáltal hozzájárulás az életképes vidéki közösségek fenntartásához, a foglalkoztatási és jövedelemszerzési lehetőségek bővítéséhez.

A hegyvidéki területeken kívüli hátrányos helyzetű területek mezőgazdasági termelőinek nyújtott kifizetések (212)

11. táblázat

2007-13 allokált forrás, 2007. évi állapot (€)	23 587 241
2007-13 allokált forrás, 2012. évi állapot (€)	45 505 911
Beérkezett támogatási kérelmek (db)	38 323
Beérkezett támogatási kérelmek (€)	64 935 572
Támogatott támogatási kérelmek (db)	35 050
Támogatott támogatási kérelmek (€)	47 387 930
Kifizetés konvergencia régióban (€)	36 721 048
Kifizetés nem konvergencia régióban (€)	3 661 581
Kifizetés összesen (€)	40 382 629

Forrás: MVH, 2011. dec. 31-i adatlekérdezés alapján

A kifizetési adatok nem tartalmazzák az NVT kötelezettségvállalás alapján áthúzódó kifizetéseket

2.1.2.2. A fenntartható földhasználat és a környezetbarát gazdálkodási módszerek támogatása

A mezőgazdasági földterületek fenntartható használatában, valamint a környezetbarát gazdálkodási módszerek terjesztésében megnyilvánuló célkitűzés olyan termelési struktúra kialakulását ösztönzi, mely igazodik az adott élőhely jellegzetességeihez és a környezetvédelmi szempontokhoz, miközben meg is őrzi a kiemelkedő természeti értékeket. A kulcsfontosságú intézkedés hozzájárul a **mezőgazdasági eredetű környezeti terhelés csökkentéséhez**, az általános környezeti feltételek javításához, valamint a környezetbarát gazdálkodási gyakorlatok népszerűsítéséhez, melyek aztán integrált módon eredményezik a kiemelkedő természeti értékek jobb, fenntartható és hosszú távú védelmét. A 2007 és 2013 közötti időszakban a hangsúly a **kiemelkedő természeti értékek védelmének** irányába tolódik el.

A környezetbarát gazdálkodási módszerek terjesztése magában foglalja a biogazdálkodás bevezetését, az agrár-környezeti kezelés keretei között vállalt **önkéntes kötelezettségeknek való megfelelést**, az ivóvízkészletek védelmi övezeteire vonatkozó rendelkezéseknek való megfelelés tekintetében kapható kompenzációt, valamint az ezekhez kapcsolódó, nem termelő jellegű beruházásokat. A környezetbarát gazdálkodás módszereinek a népszerűsítése fontos szerepet játszhat az olyan élőhelyek fenntartásában és fejlesztésében, melyek ténylegesen vagy potenciálisan gazdagok növényfajokban, valamint az azokhoz kapcsolódó állatfajokban. Ez továbbá hozzájárul a **vidéki környezet és társadalom megőrzéséhez és fejlesztéséhez**. A stratégiai célokhoz kapcsolódó támogatási intézkedések kiszámítható jövedelmet biztosítanak a gazdálkodók számára a gyorsan változó piaci körülmények között.

A **Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatást** célzó intézkedés kizárólag a Natura 2000 gyepterületekre terjed ki, fő célja a vonatkozó uniós jogszabályokban felsorolt indikátorfajok, valamint kijelölt élőhelyek kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése az azt létrehozó, illetve fenntartó környezetkímélő földhasználati módok gyakorlásával. A Natura 2000 területeken a kompenzációs kifizetés a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendeletben foglalt előírások betartásának ellentételezése céljából vehető igénybe. A Natura 2000 szántóföldi területek fejlesztését a 2009-ben induló agrár-környezetgazdálkodási kifizetések teszik lehetővé.

Az ÚMVP AKG éves kötelezettségvállalása az NVT AKG-hoz képest mintegy 30%-kal emelkedik. Az NVT AKG intézkedés 2009-ben lezárult támogatási időszakának fő célja a termőhelyi adottságoknak megfelelő termelési szerkezet, a környezettudatos gazdálkodás és a fenntartható tájhasználat kialakítása, és ennek függvényében a környezet állapotának javítása, valamint a gazdaságok életképességének és gazdasági hatékonyságának növelése volt. A jelenleg is futó AKG

intézkedés célja az előzőeken túl a fenntartható mezőgazdasági gyakorlat kialakítása, a minőségi élelmiszer előállítás, valamint a gazdaságok életképességének megtartása és gazdasági hatékonyságának növelése a kötelezettségvállalások alapján felmerülő többletköltségek és kieső jövedelem ellentételezésének megvalósításával.

Az először 2010-ben meghirdetett **őshonos és veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajták genetikai állományának tenyésztésben történő megőrzése** jogcím, amelynek célja az őshonos és a veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajták genetikai állományának a fajta eredeti tartási és takarmányozási körülményeihez hasonló in situ feltételek közötti megőrzése, illetve tenyésztésben történő megőrzése a genetikai állomány megőrzéséről és az adott állatfajták fennmaradását biztosító tenyésztési programokról szóló kötelező jogszabályok keretein belül. Az intézkedés keretében önkéntes agrár-környezetgazdálkodási kötelezettségeket vállaló mezőgazdasági termelők és egyéb állattenyésztők támogathatók.

A **növényi genetikai erőforrások és mikroorganizmusok ex situ megőrzéséhez nyújtandó támogatási** jogcím, melynek célja a mezőgazdasági genetikai erőforrások ex situ és in situ megőrzésének, jellemzésének, begyűjtésének és hasznosításának megvalósítása. A mezőgazdasági genetikai erőforrások megőrzése, összhangban a götebgori nyilatkozatban foglaltakkal kiemelten támogatott tevékenység, mivel fontos szerepe van a ritka, illetve veszélyeztetett növényfajták megőrzésében. A természetű növényfajok tájfajtái, természetből kiszorult fajtái, ökotípusai kivétel nélkül veszélyeztetett kategóriába sorolandók, mivel fenntartás és megőrzés nélkül szaporítóanyaguk pusztulásával a tájfajták, ökotípusok genetikai anyaga is visszavonhatatlanul elpusztul. A jogcím 2011-ben került először meghirdetésre.

Az előírtnál magasabb követelmények vállalása miatti **állatjóléti kifizetésekben** azok a tejtermelők részesülhetnek ezen intézkedés keretéből, akik önkéntes alapon 5 éven keresztül az előírtakhoz képest magasabb állatjóléti kötelezettségeket vállálnak. A támogatási konstrukcióra a Stratégiát végrehajtó Program eredetileg nem allokált forrást, az a 2009. évben az EU Bizottság részére benyújtott új kihívások bevezetésére irányuló programmódosítással, az EU Bizottság által biztosított kiegészítő forrás biztosítását követően vált a Program részévé. Az intézkedésre 54 millió euró forrást allokált az IH az EMVA keret terhére, amelyből az Európai Gazdaságélénkítő Csomag keretét 48 millió euró a kötelező moduláció keretét közel 6 millió euró összegig érinti. A Tanács 1698/2005/EK rendeletének módosításáról szóló 74/2009/EK és 473/2009/EK tanácsi rendeletek nyitottak lehetőséget arra, hogy az Európai Gazdaságélénkítő Csomag és a kötelező moduláció összegei a tejágazat szerkezetátalakítását kísérő intézkedésekre, mint új kihívásokra kerüljenek felhasználásra. Az intézkedés 2011-ben került beindításra.

Az **Erdő-környezetvédelmi intézkedés** célja a természet közeli erdőgazdálkodás fejlesztése, a legmegfelelőbb hasznosítási mód megkeresése – megfelelően a szakmai követelményeknek és a tulajdonos gazdasági elvárásainak - a magántulajdonú erdőterületeken, melyek állapota ökológiai és gazdasági szempontból egyaránt folyamatosan romlik, vagy csak állapotfenntartás folyik. Az intézkedés 2009-ben került először meghirdetésre.

Agrár-környezetgazdálkodás (214A), Őshonos és veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajták genetikai állományának tenyésztésben történő megőrzése (214B), A növényi genetikai erőforrások és mikroorganizmusok ex situ megőrzése (214C), Natura 2000 (213), Állatjóléti intézkedés (215) és Erdő-környezetvédelem támogatása (225)

12. táblázat

2007-13 allokált forrás, 2007. évi állapot (€)	1 276 313 626
2007-13 allokált forrás, 2012. évi állapot (€)	1 325 344 488
Beérkezett támogatási kérelmek (db)	48 616
Beérkezett támogatási kérelmek (€)	999 024 734
Támogatott támogatási kérelmek (db)	36 930
Támogatott támogatási kérelmek (€)	1 028 691 281

Kifizetés konvergencia régióban (€)	506 094 518
Kifizetés nem konvergencia régióban (€)	45 865 817
Kifizetés összesen (€)	551 960 335

Forrás: MVH, 2011. dec. 31-i adatlekérdezés alapján

A kifizetési adatok nem tartalmazzák az NVT kötelezettségvállalás alapján áthúzódó kifizetéseket

2.1.2.3. Beruházási támogatás a környezeti előírások betartása és a vízgazdálkodás javítása érdekében

Az emberi tőkébe, az innovációba és a modern technológiába való befektetések nem lehetnek elég hatékonyak, továbbá nem eredményezhetnek valós változást a termelési szerkezetben, ha azokhoz nem biztosítják a mezőgazdasági tulajdonok és gazdálkodók számára az alapvető infrastrukturális létesítményeket. Az infrastruktúra fejlesztése minden olyan befektetés előfeltétele, melynek célja a hozzáadott érték létrehozásának a fokozása és a piaci szemlélet terjesztése.

A **Nem termelő beruházásoknak nyújtott támogatási intézkedés** keretében az agrár-környezetgazdálkodási kifizetések alapján vállalt kötelezettségek teljesítéséhez kapcsolódó, illetve azt elősegítő beruházások, illetve a gazdaságok területén megvalósított Natura 2000 program vagy egyéb, magas természeti értékű területek közjóléti értékét növelő beruházások támogathatók. Az intézkedés fő célja a vidéki táj megőrzése, az egyedi tájértékek fennmaradásának elősegítése, a növény- és állatvilág fajgazdagságának emelése, a környezeti állapot javítása. Az intézkedés 2009-ben került először meghirdetésre.

Nem termelő mezőgazdasági beruházások támogatása (216)

13. táblázat

2007-13 allokált forrás, 2007. évi állapot (€)	11 224 271
2007-13 allokált forrás, 2012. évi állapot (€)	9 176 121
Beérkezett támogatási kérelmek (db)	1 087
Beérkezett támogatási kérelmek (€)	6 164 032
Támogatott támogatási kérelmek (db)	688
Támogatott támogatási kérelmek (€)	6 164 032
Kifizetés konvergencia régióban (€)	616 597
Kifizetés nem konvergencia régióban (€)	1 481
Kifizetés összesen (€)	618 077

Forrás: MVH, 2011. dec. 31-i adatlekérdezés alapján

2.1.2.4. Az erdőtelepítés és –gazdálkodás támogatása

Az erdészeti ágazat támogatása kiemelt terület a vidékfejlesztési stratégiai célok között. Az **erdők többcélú és fenntartható használata** eredményeként az egyes területek vízháztartása javul, a szélsőséges időjárási körülmények kevesebb eróziós kárt okoznak, továbbá a lég- és hangszennyezésből eredő környezeti terhelés csökken. A hosszú távú erdőtelepítési programok révén az őshonos lombos erdők arányának további csökkenése, valamint a globális felmelegedésre visszavezethető környezeti károk megállíthatóak, miközben nő a biodiverzitás. Az erdőtelepítések, valamint a meglévő erdők fenntartása, az erdészeti potenciál helyreállítása komplex társadalmi igény kielégítését is szolgálja, az erdők ökológiai, ökonómiai és szociális funkcióinak bővítésével, ezáltal elősegítve a vidékfejlesztést, a vidéki lakosság életkörülményeinek javítását és kiemelten a biológiai sokféleség megőrzését.

A **Mezőgazdasági földterület első erdősítésére irányuló intézkedés** fő célja az ország erdővel való fedettségének növelése, az erdők környezetvédelmi, szociális, közjóléti és gazdasági szerepének fokozása, és a foglalkoztatottság javítása a vidéki területeken az erdészeti ágazat fejlesztésével, a

mezőgazdasági átszervezés lehetővé tette azzal, hogy elősegíti a területek alternatív felhasználását. Az erdészeti célok közé tartozik nagy biodiverzitású természetes erdők létrehozása a termőhelynek megfelelő őshonos fajok arányának jelentős növelésével, különösen a védett területeken. Környezetfejlesztési cél a biodiverzitás gazdagítása természet közeli erdők telepítésével, a vidéki táj természeti alkotórészeinek megóvása, és a táj vonzerejének fokozása. Az intézkedés 2009-ben került először meghirdetésre.

Az **Erdészeti potenciál helyreállítására nyújtandó támogatásokat** szolgáló intézkedés célja az olyan tényezők hatásainak enyhítése vagy megszüntetése, melyek a társadalmi jóléti, szabadidős és környezetvédelmi szükségletek kielégítését fenyegetik, továbbá az abiotikus károk megelőzése és megakadályozása. Egy másik célkitűzés az erdőgazdálkodással kapcsolatos kockázatok csökkentése, az olyan károk megelőzése és megakadályozása, melyek az erdők ökológiai és jóléti funkcióit veszélyeztetik. Erdő-környezetvédelmi kifizetésekben erdőterület-hektáronként azok a kedvezményezettek részesülnek, akik önkéntes alapon a jogszabályokban, valamint a szakmai irányelvek figyelembe vételével kialakított erdőtervekben foglalt előírásokon túlmutató erdő-környezetvédelmi kötelezettségeket vállalnak. Az intézkedés 2008-ban került először meghirdetésre.

Az **Agrár-erdészeti rendszerek első létrehozása mezőgazdasági földterületeken** intézkedés célja, hogy lehetőséget teremtsen fás legelők létesítésére és hasznosítására, a hagyományos, tájjellegű gazdálkodás fenntartására, a mozaikos tájszerkezet kialakítására. Az intézkedés – multifunkcionális jellegéből adódóan – bővíti a lakosság jövedelemszerzési lehetőségeit, és biztosíthatja a gazdálkodás folytatását a korábban intenzív hasznosítású, kedvezőtlen adottságú területek és Natura 2000 területek esetében. Az intézkedés 2009-ben került először meghirdetésre.

Az **Erdőterületeket érintő, nem termelő jellegű beruházásokat támogató intézkedés** célja a megfelelő szintű elegyesség, több szintes állományszerkezet kialakítása az erdőkben, az erdők természetességének javítása, biológiai sokféleségének megőrzése és növelése, valamint egészségi állapotának javítása. Nagyon fontos ugyanakkor, hogy a rendelkezésünkre álló termőhelyi adottságokat kihasználva az erdőből, annak károsítása nélkül, az ember számára legtöbb hasznot tudjuk megtermelni. Az erdők közjóléti szolgáltatásait biztosító beruházások pedig az erdő és a társadalom kapcsolatának erősödését szolgálják. 2009-ben indult be az erdőszerkezet átalakítását támogató támogatási konstrukció.

Erdőtelepítés- és gazdálkodás támogatása (221, 222, 226, 227)

14. táblázat

2007-13 allokált forrás, 2007. évi állapot (€)	313 628 941
2007-13 allokált forrás, 2012. évi állapot (€)	315 700 973
Beérkezett támogatási kérelmek (db)	5 094
Beérkezett támogatási kérelmek (€)	61 910 193
Támogatott támogatási kérelmek (db)	3 023
Támogatott támogatási kérelmek (€)	48 581 995
Kifizetés konvergencia régióban (€)	79 519 372
Kifizetés nem konvergencia régióban (€)	7 490 520
Kifizetés összesen (€)	87 009 893

Forrás: MVH, 2011. dec. 31-i adatlekérdezés alapján

A kifizetési adatok nem tartalmazzák az NVT kötelezettségvállalás alapján áthúzódó kifizetéseket

2.1.3. III. és IV. tengely

A *III. intézkedéscsoport* fő célkitűzése az életminőség javítása a vidéki területeken, a gazdasági tevékenységek diverzifikálásának ösztönzése, illetve döntő súlyt képvisel a vidéki gazdaság fejlesztése. A fejlesztési elképzelések kivitelezése során alapvető fontossággal bír a LEADER-megközelítés, ami a települési önkormányzatok, vállalkozások és civil szervezetek együttműködését, a részvételükkel megalakult helyi közösségek által stratégiába foglalt, alulról jövő kezdeményezések megvalósítását jelenti.

Az ország területét lefedve 96 helyi közösség jött létre, amelyek a köz-, civil-, és üzleti szféra képviselőit tömörítő közösségek. A közösségek elkészítették Helyi Vidékfejlesztési Stratégiájukat (HVS), ami alapján kirajzolódottak az egyes térségek fejlesztési prioritásai. A HVS-ek elbírálását követően 2008-ban kihirdetésre került, hogy a Helyi Vidékfejlesztési Stratégiák értékelése és minősége alapján mind a 96 közösség LEADER címben részesült (így egyetlen közösség sem Helyi Vidékfejlesztési Közösség címmel rendelkezik, hanem mind LEADER címmel).

A III. intézkedéscsoport intézkedéseinek egy része horizontálisan, másik része pedig helyi vidékfejlesztési stratégiákon keresztül a LEADER helyi akciócsoportok (LEADER HACS) által kerül megvalósításra. Négy intézkedés (Mikro vállalkozások létrehozása és támogatása; Turisztikai tevékenységek ösztönzése; Vidéki örökség megőrzése; Falumegújítás és –fejlesztés) főszabályként a LEADER HACS-okon keresztül valósul meg, azonban 2011-ben a korábbi gyakorlattól eltérően központi végrehajtással került megnyitásra. Az Irányító Hatóság központi végrehajtással hirdette meg az intézkedés LEADER HACS-ok számára a HVS megvalósításra ki nem osztott forrását, tehát a HVS megvalósítását nem befolyásolta és a LEADER HACS-okat sem érte érdeksérelem, a részükre kiosztott fejlesztési forrás _ HVS allokáció - felett ők rendelkeztek és rendelkeznek továbbra is.

A IV. tengely a LEADER-program, amelynek célja a vidéki gazdaság fejlődése érdekében tett intézkedések összekapcsolása a szubszidiaritás elvének alkalmazása mentén, a helyi közösségek megerősítésével.

A nemzeti prioritások végrehajtását a III. intézkedéscsoport esetében három akció szolgálja.

2.1.3.1. A diverzifikáció, mikro-vállalkozások és turizmus természeti és kulturális örökségre épülő támogatása

Az első akció a vidéki gazdasági potenciál erősítését tűzte ki célul azáltal, hogy mezőgazdaságon kívüli munkahelyeket teremt a vidéki térségekben. Kiemelt fontosságú eszköze többek között a mezőgazdasági termeléssel foglalkozó háztartások egyéb, nem mezőgazdasági jellegű tevékenységeinek fejlesztése és a vidéki mikro vállalkozások ösztönzése.

Az akció négy alappillérből áll, melyek a következők:

1. Diverzifikáció

A stratégiai cél a vidéki népesség jövedelmi helyzetének javítása, az elvándorlás csökkentése, az életkörülmények javítása.

A stratégiai cél megvalósítását célzó intézkedés 2012 őszén kerül megnyitásra, folyamatos kérelembenyújtási lehetőséggel.

2. Mikro vállalkozások

A stratégiai cél a vidéki gazdasági meghatározó elemei, a mikro vállalkozások fejlesztése, bővítése, új munkahelyek létrehozása, a helyi gazdaság ösztönzése és a lakosság jövedelemtermelő képességének erősítése.

Az alappillérhez kapcsolódóan 2008-ban került először meghirdetésre a Mikro vállalkozások létrehozására és fejlesztésére nyújtandó támogatások jogcímrendelet, mely egy központi lebonyolítási kört követően legutóbb 2012 első félévében került ismét megnyitásra a HACS-ok által.

Mikro vállalkozások (312)

15. táblázat

2007-13 allokált forrás, 2007. évi állapot (€)	313 297 349
2007-13 allokált forrás, 2012. évi állapot (€)	136 604 078
Beérkezett támogatási kérelmek (db)	4 476
Beérkezett támogatási kérelmek (€)	237 639 219

Támogatott támogatási kérelmek (db)	2 009
Támogatott támogatási kérelmek (€)	99 952 168
Kifizetés konvergencia régióban (€)	19 440 091
Kifizetés nem konvergencia régióban (€)	1 382 434
Kifizetés összesen (€)	20 822 525

Forrás: MVH, 2011. dec. 31-i adatlekérdezés alapján

3. A turizmus fejlesztése

A stratégiai cél a foglalkoztatási helyzet javítása a kedvező táji-természeti és kulturális örökségi vonzerők turisztikai hasznosítása segítségével, illetve a helyi piacok forgalmának növelése, új kapcsolatok kialakítása a városi-vidéki lakosság között.

Az alappillérrhez kapcsolódóan 2008-ban került először meghirdetésre a Turisztikai tevékenységek ösztönzéséhez nyújtandó támogatások jogcím, mely egy központi lebonyolítási kört követően legutóbb 2012 első félévében került ismét megnyitásra a HACs-ok által.

A turizmus fejlesztése (313)

16. táblázat

2007-13 allokált forrás, 2007. évi állapot (€)	61 195 206
2007-13 allokált forrás, 2012. évi állapot (€)	140 321 236
Beérkezett támogatási kérelmek (db)	3 690
Beérkezett támogatási kérelmek (€)	275 994 148
Támogatott támogatási kérelmek (db)	1 107
Támogatott támogatási kérelmek (€)	71 592 638
Kifizetés konvergencia régióban (€)	12 717 540
Kifizetés nem konvergencia régióban (€)	1 323 819
Kifizetés összesen (€)	14 041 359

Forrás: MVH, 2011. dec. 31-i adatlekérdezés alapján

4. A természeti és kulturális örökség megőrzése

A kiemelkedően fontos stratégiai cél a hagyományok felélesztése, vidéki közösségek erősítése, vidéki életminőség javítása, így az elvándorlás csökkentése.

Az alappillérrhez kapcsolódóan került meghirdetésre 2009-ben a Vidéki örökség megőrzéséhez igénybe vehető támogatások jogcímrendelet, mely 2012 őszén ismét megnyitásra kerül. A természeti örökség megőrzését és fejlesztését célzó intézkedés 2012 augusztusáig nem indult el.

A természeti és kulturális örökség megőrzése (323)

17. táblázat

2007-13 allokált forrás, 2007. évi állapot (€)	35 294 300
2007-13 allokált forrás, 2012. évi állapot (€)	90 723 693
Beérkezett támogatási kérelmek (db)	1 460
Beérkezett támogatási kérelmek (€)	91 999 761
Támogatott támogatási kérelmek (db)	884
Támogatott támogatási kérelmek (€)	48 528 071
Kifizetés konvergencia régióban (€)	14 565 682
Kifizetés nem konvergencia régióban (€)	939 575
Kifizetés összesen (€)	15 505 257

Forrás: MVH, 2011. dec. 31-i adatlekérdezés alapján

2.1.3.2. Az alapszolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása és falumegújítás

A második akció a vidéki életszínvonal javítását tűzte ki célul azáltal, hogy a vidéki közösségek számára segít az alapvető szolgáltatásokhoz való hozzáférésben. A kulturális örökség és a természeti értékek fenntartható és komplex hasznosítása pedig a helyi közösségek működéséhez és a helyi identitás erősödéséhez járul hozzá.

A vidéki gazdaság és lakosság számára nyújtott alapszolgáltatások

A támogatás célja az alapszolgáltatások elérhetőségének javítása a vidéki területek településein, a szolgáltatások körének bővítése, minőségük javítása, ennél fogva pedig a vidéki területek népességmegtartó erejének növelése, az életminőség javítása, továbbá a fenntarthatóság biztosítása.

Az akcióhoz tartozó intézkedés két részből áll:

1. Többfunkciós szolgáltató központok létrehozása
2. Kistérségi közlekedési szolgáltatások fejlesztése („tanyabusz” szolgáltatás).

Az intézkedés 1. részéhez kapcsolódóan A vidéki gazdaság és lakosság számára nyújtott alapszolgáltatások körében az integrált közösségi és szolgáltató tér kialakítására és működtetésére igénybe vehető támogatások jogcím nyílt meg 2009-ben, a 2. rész keretein belül A vidéki gazdaság és lakosság számára nyújtott alapszolgáltatások körében a kistérségi közlekedési szolgáltatások fejlesztésére igénybe vehető támogatások jogcímrendelete került meghirdetésre 2008-ban.

A vidéki gazdaság és lakosság számára nyújtott alapszolgáltatások (321)

18. táblázat

2007-13 allokált forrás, 2007. évi állapot (€)	110 165 183
2007-13 allokált forrás, 2012. évi állapot (€)	139 745 306
Beérkezett támogatási kérelmek (db)	1 967
Beérkezett támogatási kérelmek (€)	158 824 527
Támogatott támogatási kérelmek (db)	1 695
Támogatott támogatási kérelmek (€)	113 736 110
Kifizetés konvergencia régióban (€)	41 995 309
Kifizetés nem konvergencia régióban (€)	659 920
Kifizetés összesen (€)	42 655 228

Forrás: MVH, 2011. dec. 31-i adatlekérdezés alapján

Falumegújítás

A támogatás célja a településkép javítása, ezzel a vidéki térségek vonzerejének növelése, illetve a vidéki élethez kapcsolódó kulturális és természeti örökség bemutathatóvá tétele, a termékértékesítés infrastrukturális feltételeinek javítása.

Az akcióhoz kapcsolódóan a Falumegújításra és –fejlesztésre igénybe vehető támogatások jogcímrendelet került meghirdetésre 2008-ban, mely 2012 őszén ismét megnyitásra kerül.

Falumegújítás (322)

19. táblázat

2007-13 allokált forrás, 2007. évi állapot (€)	73 489 501
2007-13 allokált forrás, 2012. évi állapot (€)	112 810 294
Beérkezett támogatási kérelmek (db)	2 690
Beérkezett támogatási kérelmek (€)	117 573 874
Támogatott támogatási kérelmek (db)	1 787
Támogatott támogatási kérelmek (€)	70 850 000

Kifizetés konvergencia régióban (€)	29 559 220
Kifizetés nem konvergencia régióban (€)	1 955 234
Kifizetés összesen (€)	31 514 454

Forrás: MVH, 2011. dec. 31-i adatlekérdezés alapján

2.1.3.3. A helyi kapacitásépítés támogatása

A harmadik akció a vidékfejlesztési koncepciók kialakítását, azoknak helyi fejlesztési stratégiába való beillesztését és megvalósítását, illetve az ezekhez kapcsolódó humán kapacitás fejlesztését ösztönzi.

Képzés és tájékoztatás

Az intézkedés célja a nem mezőgazdasági jövedelemforrást biztosító tevékenységek folytatását tervező potenciális pályázók és a vidéki szolgáltatások nyújtását és a vidéki környezet minőségét befolyásoló szereplők számára alapvető fontosságú tájékoztatás, illetve a felmerülő igények és lehetőségek alapján képzések biztosítása.

Az intézkedés 2012 augusztusáig nem indult el, az intézkedésre rendelkezésre álló forrás átcsoportosításra került.

Készségek elsajátítása, ösztönzés és végrehajtás

Az intézkedés keretében kialakított Helyi Vidékfejlesztési Iroda (HVI) hálózat elsősorban a helyi szintű tervezés segítésére 2007-ben jött létre. A HVI-k kistérségi szinten egyablakos ügyfélkapuként és információs pontként szolgáltak a Programhoz, illetve elősegítették a Program helyi szinten történő minél eredményesebb megvalósulását és társadalmasításán keresztül katalizátorként vettek részt a helyi közösségek vidékfejlesztési elképzeléseinek megfogalmazásában, majd megvalósításában.

Az 1/2010. (VI. 30.) VM rendelet hatályon kívül helyezte a feladatokra vonatkozó rendelkezéseket, ezzel megszűnt a további támogatás igénylésének lehetősége. Ennek oka az, hogy a LEADER Helyi Akció-csoportok feladatkörükben a továbbiakban el tudják látni a HVI-k feladatait is, ezért párhuzamos szervezetrendszer fenntartására nem volt szükség.

Készségek elsajátítása, ösztönzés és végrehajtás (341)

20. táblázat

2007-13 allokált forrás, 2007. évi állapot (€)	43 375 382
2007-13 allokált forrás, 2012. évi állapot (€)	43 445 453
Beérkezett támogatási kérelmek (db)	619
Beérkezett támogatási kérelmek (€)	38 292 554
Támogatott támogatási kérelmek (db)	615
Támogatott támogatási kérelmek (€)	36 235 782
Kifizetés konvergencia régióban (€)	30 465 357
Kifizetés nem konvergencia régióban (€)	2 291 448
Kifizetés összesen (€)	32 756 805

Forrás: MVH, 2011. dec. 31-i adatlekérdezés alapján

LEADER (IV. tengely)

A LEADER tengely kiemelt fejlesztési iránya a nemzeti fejlesztési irányokkal összhangban a vidéki foglalkoztatás bővítése, a tevékenységek diverzifikálása és a helyi közösségek fejlesztése. A LEADER programot a 96 db LEADER Helyi Akciócsoport valósítja meg, előzetesen elbíralt Helyi Vidékfejlesztési Stratégiájuk (HVS) alapján.

A 2010-ben lefolytatott társadalmi és szakmai vita eredményei alapján az Irányító Hatóság egy teljesen új, a LEADER HACS-ok teljes életútját szabályozó jogszabályt alkotott, amely szerint 2012.

április 30-át követően csak egyesületi formában működő szervezetek lehetnek LEADER HACS cím birtokosai annak érdekében, hogy a LEADER Program társadalmasítása minél szélesebb körben megvalósulhasson. A nonprofit formában működő LEADER HACS címmel rendelkező gazdasági társaságok „átalakulási” folyamatának előkészítése megkezdődött 2011-ben.

A LEADER tengely végrehajtása a HACS-ok által történik. Mivel az adatok feltöltését a HACS-ok végzik, az általuk megadott kérelemszámot tartalmazza a táblázat.

LEADER

21. táblázat

2007-13 allokált forrás, 2007. évi állapot (€)	204 266 751
2007-13 allokált forrás, 2012. évi állapot (€)	204 882 727
Beérkezett támogatási kérelmek (db)	11 920
Beérkezett támogatási kérelmek (€)	151 788 612
Támogatott támogatási kérelmek (db)	2 584
Támogatott támogatási kérelmek (€)	34 585 089
Kifizetés konvergencia régióban (€)	7 086 049
Kifizetés nem konvergencia régióban (€)	638 146
Kifizetés összesen (€)	7 724 195

Forrás: MVH, 2011. dec. 31-i adatlekérdezés alapján

Térségek közötti és nemzetközi együttműködések

Az intézkedés célja a régiók közötti hazai és nemzetközi együttműködés elősegítése és megvalósítása, a tapasztalatok, a know-how, legjobb gyakorlatok megosztásának, közös akciók, projektek kidolgozásának, közös szerveződések kialakításának ösztönzése, ezáltal az innováció, a helyi kapacitás és a helyi fejlesztési folyamatok erősítése.

Az intézkedés 2012 őszen indul el.

LEADER helyi akciócsoportok működtetése

Az intézkedés célja a helyi magán-, civil- és közszféra szereplőinek partnerségén alapuló LEADER HACS-ok hatékony működésének segítése, valamint a támogatható tevékenységek helyi szintű végrehajtása érdekében a LEADER HACS-ok munkaszervezete működésének szabályozása.

A LEADER HACS-ok a LEADER forrás felhasználásával párhuzamosan, annak 20%-nak megfelelő összeget használhatnak fel működésre, a LEADER forrás felhasználásával arányosan.

LEADER helyi akciócsoportok működtetése (341, 431)

22. táblázat

Beérkezett támogatási kérelmek (db)	196
Beérkezett támogatási kérelmek (€)	58 759 478
Támogatott támogatási kérelmek (db)	192
Támogatott támogatási kérelmek (€)	57 479 125
Kifizetés konvergencia régióban (€)	28 588 283
Kifizetés nem konvergencia régióban (€)	1 987 234
Kifizetés összesen (€)	30 575 517

Forrás: MVH, 2011. dec. 31-i adatlekérdezés alapján

2.1.3. A Nemzeti Vidékfejlesztési Terv intézkedései keretében vállalt kötelezettségek finanszírozása ÚMVP keret terhére

A Nemzeti Vidékfejlesztési Terv forrásaiból finanszírozott támogatási jogcímek a vonatkozó jogszabályok szerint 2008 végén lezárultak. Az NVT-ből származó kifizetéseket a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal 2008. október 15-ig, a pénzügyi év zárásáig teljesítette, az NVT forrásai teljes egészében felhasználásra kerültek.

A Bizottság 1320/2006/EK rendelete szerint a Nemzeti Vidékfejlesztési Terv több éves kötelezettségvállalással járó intézkedései az EMVA keretei között is támogathatóak bizonyos feltételek mentén. Ennek értelmében a rendszerben szereplő, több éves támogatást elnyert gazdálkodók kifizetései – az NVT-ben foglalt jogcím változatlan követelményrendszerét betartva – az EMVA forrásaiból kerültek finanszírozásra 2009-től.

Az EU környezetvédelmi, állatjóléti- és higiéniai követelményeinek való megfelelés (131) támogatási konstrukcióra az NVT keret terhére 811 ezer euró került kifizetésre a kedvezményezettek részére EMVA forrásból.

A Szerkezetátalakítás alatt álló félig önálló gazdaságok támogatása (141) jogcím a jelenlegi Program keretében ezidáig nem került meghirdetésre, így az NVT keretében vállalt kötelezettség EMVA terhére történő kifizetéseire került sor a Bizottság 1320/2006/EK rendelete szerint. Az öt éves támogatási időszakra utoljára 2006-ban lehetett támogatási kérelmet beadni, az utolsó kifizetések 2011-ben lezárultak. Az NVT kötelezettségvállalások alapján az EMVA terhére 438 ezer euró került kifizetésre.

A Nemzeti Vidékfejlesztési Terv keretében megkezdett **Termelői csoportok működéséhez nyújtandó támogatási intézkedésre (142)** kifizetett támogatási összeg az NVT kötelezettségvállalásból az EMVA keret terhére 17,5 millió euró volt. A NVT-ből közel kétszáz termelői csoport támogatása valósult meg, amely az EMVA forrásainak segítségével további mintegy 100 csoporttal bővíthetett. **A termelői csoportok részére 2011-ig az EMVA kötelezettségvállalás terhére további 17,8 millió euró került kifizetésre.**

Az NVT **Kedvezőtlen Adottságú Területek** támogatása intézkedés keretében vállalt kötelezettségek kifizetéseinek teljesítése a 1320/2006/EK Bizottsági Rendelet 6. cikke alapján az EMVA terhére folytatódik az NVT források kimerülését követően. Az NVT keretében vállalt kötelezettségvállalások az EMVA forrásainak terhére több mint 1 millió euró kifizetését jelentette.

Az **Agrár-környezetgazdálkodási intézkedés** végrehajtása során a 2009. évben lezárult a Nemzeti Vidékfejlesztési Terv keretében meghirdetett 2004-2009-ig tartó kötelezettségvállalási időszak (NVT AKG), és meghirdetésre került az EMVA-ból nyújtott 2009-2013-ig terjedő AKG jogcím. Az NVT AKG 5 éves támogatási időszaka alatt (2004-2009.) az évenként benyújtandó kifizetési kérelmek az NVT forráskeretének kimerülése után az EMVA kertösszegét terhelik, a Bizottság 1320/2006/EK rendelete szerint. Az NVT keret terhére vállalt kötelezettség EMVA-ból kifizetett összege 289 millió euró volt.

Az NVT **Mezőgazdasági területek erdősítése** intézkedés keretében vállalt kötelezettségek kifizetéseinek teljesítése a 1320/2006/EK Bizottsági Rendelet alapján az EMVA terhére folytatódik az NVT források kimerülését követően. Az NVT keretében vállalt kötelezettségvállalások az EMVA forrásainak terhére eddig 63 millió euró kifizetését jelentette.

2.2. Előrehaladás értékelése stratégiai szempontok mentén

2.2.1. I. tengely

Az Új Magyarország Vidékfejlesztési Stratégia I. tengelyes intézkedéscsoportjához hat közösségi prioritást (célt) rendel hozzá:

- Tudástranszfer;
- Befektetés a humán tőkébe;
- Minőség az élelmiszerlánc mentén;
- Modernizáció;
- Innováció;
- Befektetés a fizikai tőkébe.

Az átfogó nemzeti prioritás a Közösségi Stratégiai Iránymutatásokkal és az általános célkitűzéssel összhangban a következő:

„A szántóföldi növénytermelés mellett az állattartás és a feldolgozóipar korszerűsítése, valamint az energianövények termesztése és a kertészet irányába történő diverzifikálás.”

Az eddigi eredmények alapján kijelenthető, hogy a Stratégia ezen átfogó célját a Program megvalósítása során csak részben sikerült elérni. Ez több okra vezethető vissza, melyek közül jelentős a Program eddigi forrásszerkezete, mely nem volt elegendő az ágazati szereplők mobilizálásához diverzifikálásra, szerkezetátalakításra illetve a bekövetkezett, elhúzódó gazdasági válság hatásai is jelentősen befolyásolták a kihelyezett támogatási források eredményességét.

Az elmúlt két évben a magyar agráriumban jelen lévő trendeket még mindig meghatározta a területalapú közvetlen támogatások rendszere, amely alapvetően az eddigi termelésszerkezet megőrzése irányába hatott. Ez ellen igyekezett tenni a Program az állattenyésztés és a növénytermesztés felborult egyensúlyának visszaállítására való törekvésekkel, az állattenyésztés nagymérvű támogatásával. Ezzel együtt az elmondható, hogy a Program ezen intézkedése jelentős mértékben járult hozzá az állattartási ágazat megerősítéséhez, kibocsátási szintjének megőrzéséhez, illetve a csökkenés mérsékléséhez.

A továbbiakban a Stratégiai egyes céljait vesszük sorba:

A tudástranszfer és a befektetés a humán tőkébe célok megvalósítását több alintézkedés is szolgálja a Programban. Ilyen a Komplex tájékoztatási tevékenység gazdálkodói információs szolgálat, a Mezőgazdasághoz és erdőgazdálkodáshoz kapcsolódó képzések és a Szaktanácsadói szolgáltatások igénybevételének támogatása intézkedés.

A megfelelő gazdálkodási eredményeknek azonban elengedhetetlen feltétele a naprakész, korszerű információk birtoklása, ezért a Program az utóbbi időszakban módosításra került - a szaktanácsadás támogatása emelkedett – annak érdekében, hogy a gazdálkodók nagyobb arányban hasznosítsák a kialakított szaktanácsadói rendszert, javítva a saját, és ezáltal az országos termelési eredményességét.

A kor-szerkezetváltás cél elérését két intézkedés (Fiatal gazdák induló támogatása, Mezőgazdasági termelők gazdaságátadási támogatása) hivatott támogatni. A Mezőgazdasági termelők gazdaságátadási támogatása intézkedés eddig kétszer került megnyitásra; de a vártnál jóval kevesebben vették igénybe. Ennek jellemzően a hazai jogszabályi környezetben található okai voltak. Az illeték- és ÁFA fizetésre, valamint a termőföld megszerzésére vonatkozó szabályozás változásával kedvezőbb a lehetőség az intézkedés soron következő, ismételt megnyitására, összhangban a Fiatal gazdák induló támogatása intézkedés megvalósulásával.

A kor-szerkezetváltást elősegítő Fiatal gazdák induló támogatása intézkedés rendkívül nagy népszerűségnek örvend. Annak érdekében, hogy minél több fiatal gazdálkodó vehesse igénybe ezt a támogatási lehetőséget, a jogcím javára szintén forrásátcsoportosítás történt. A jogcím jelentőségét nem csupán a tényleges gazdálkodást elkezdők száma adja, hanem az is, hogy a korszerű gazdálkodási ismeretekkel rendelkező fiatal gazdálkodók követendő példaként szolgálnak az idősebb generációk számára, így a tudásátadás „közvetlenebb” módon megtörténhet „a földeken”; pontszerű fejlesztést generálva a fiatal gazdák környezetében. Az intézkedés forrásainak több mint 80%-a lekötésre került, és mintegy háromnegyed részében a kifizetések is teljesültek.

A foglalkoztatottsági szint megőrzése és a munkahelyteremtés ösztönzése érdekében az elmúlt időszakban a támogatások megnyitása során a magyar hatóságok az EU kérésének megfelelően kiemelt figyelmet fordítottak arra, hogy ez a szempont érvényesüljön a támogatások odaítélés során. Több jogcím esetében (állattenyésztés korszerűsítése, kertészet, értéknövelés) plusz pont jár a kérelmezőknek a munkahelyek létrehozásának vállalásakor, illetve szankcionálásra kerül ennek be nem tartása.

Több intézkedés célja a gazdasági és termelési szerkezetváltás, amely a modernizáció és innováció közösségi prioritások megvalósulását szolgálja.

Ezen célkitűzés egyik legfontosabb célkitűzése a növénytermesztés és az állattenyésztés közötti aránytalanság feloldása. Ennek érdekében az állattenyésztési szektor jelentős támogatást kapott, az I. tengely forrásainak mintegy 42%-a került erre az intézkedésre. Mindaddig ötször történt a jogcím meghirdetése jelen programozási időszakban, az utóbbi két évben két alkalommal. A jogcím megvalósítása kezdetben – nem kis mértékben a gazdasági válság hatására – nehézkes volt, sok elnyert fejlesztési forrás nem került felhasználásra, önerő hiánya, a hitelezési források elapadása és a gazdálkodói réteg „kivárása” okán. Ez jelentősen nehezítette a jogcím további tervezését, a megvalósítás gördülékenyebbé tételét. A jogszabályi környezet több esetben változtatásra került annak érdekében, hogy a nehézségek ellenére a források megfelelően hasznosulhassanak az ágazatban; így például a nitrát-direktíva teljesítésében, illetve olyan gazdálkodók is jelentkezhetnek támogatásért, akik ebben a programozási ciklusban már egyszer elnyerték a támogatást, befejezett projekttel rendelkeznek. Az intézkedés jelenleg túligénylést mutat.

Ugyanakkor az eddigi erőfeszítések sajnos csak a kibocsátás csökkenésének megakadályozásához, vagy mérsékléséhez voltak elegendőek, hiszen sok telep a korszerűsítés nélkül bezárni lett volna kénytelen. Sajnos a szerkezetváltás ellen hatott, hogy az önálló, építéssel nem járó gépek, technológiai berendezések beszerzéséhez nyújtandó támogatás jogcím viszont elsősorban a szántóföldi termelés megerősítését érte el, ráadásul jelentős forrásokat allokálva. Ezt a trendet erősítette a közvetlen, területalapú támogatások rendszere.

A gabonatermelés és az energetikai célú növénytermesztés aránya az elmúlt két évben inkább a keresletre, semmint a támogatásokra reagált. Az elmúlt időszak tapasztalatai alapján az energetikai célú növények termesztése körül kialakult jelentős várakozások nem bizonyultak tartósak, illetve a megemelkedett gabonaárak miatt jelentős konkurenciával kell számolni esetükben. A felmerült gazdaságossági korlátok (szállítási távolság), a megújuló energiák kötelező átvételi rendszerének várható módosítása, a technológiai korlátok mind a tervezett erőmű beruházások ellen hatnak, így a keresletben sem várható az a növekedés, amely a Program tervezésekor valószínűsíthető volt. Várhatóan a célérték elérése a fentiek fényében már nem reális.

A szerkezetátalakítás másik jelentős iránya a magasabb hozzáadott értékű termelés felé történő elmozdulás. Ezt a célt is több intézkedés szolgálta, ugyanakkor úgy tűnik, hogy a magyar agrárium továbbra sem tudott kitörni abból a helyzetből, hogy jellemzően alacsonyan feldolgozott alapanyagokat szállít exportpartnereinek. Változást mutat azonban a mezőgazdasági termékek értéknövelése intézkedés iránti érdeklődés. Az intézkedés legutóbbi megnyitása során jelentős túligénylés mutatkozott, melyet valószínűleg elősegített a kisebb mértékű fejlesztéseket tervezőknek is teret adó támogatási összeghatár maximalizálása, segítve ezzel a nagyobb számú projekt megvalósulást. Ezek esetében a fejlesztés mértéke még mindig elegendő nagyságú egy életképes feldolgozó üzem megvalósításához, jelentős számú munkahely megteremtéséhez, a vidéki lakosság helyben tartásához.

Több intézkedés esetében a Program tervezésének időszaka óta (2006-2007) bekövetkezett változások olyan mértékben érintették a kedvezményezett kört, hogy bizonyos intézkedések jelentős részben, vagy teljesen elvesztették célcsoportjaikat. Ide tartozik pl. a félig önálló gazdaságok támogatása intézkedés, amely esetében a támogatási összeg nem állt arányban a kisgazdaságokat működtetők adminisztrációs terheivel, illetve informális visszajelzések alapján ezek a gazdálkodók nem szívesen vállalták fel a támogatással egyidejűleg bekövetkező fokozottabb ellenőrzési műveleteket. Ennek következtében ezen intézkedések forrásainak egy része a jól teljesítő, szintén a szerkezetváltást szolgáló intézkedésekre került allokálásra.

Az erdősítés irányába történő elmozdulás stratégiai jelentősége kettős: az EU átlagtól elmaradó magyar erdősítettség mértékét igazítja, illetve a gabonafélék termelésének visszafogásával segíti a szerkezetváltást.

Ennek megfelelően alakult „Erdészet üzemi szerkezete” és az „Erdőterületek bővülése” kontextus indikátorok értéke - a fakitermelésre alkalmas terület és annak növekedési mértéke -, amely a Mezőgazdasági földterület első erdősítése intézkedéssel karöltve alakította a célokhoz megfelelően a területek szerkezetét. A tűzifa árának Programtól független emelkedése az erdészet jövedelmezőségét nagyban emelte, ahogy ezt „A mezőgazdaság jövedelmezősége” kontextus indikátor is mutatja.

A termelői csoportok száma az előző időszakhoz viszonyítva hozzávetőlegesen megegyező, az általuk termelt árbevétel mennyisége szintén. Jellemző adat, hogy a mintegy 250 termelői csoport adja a magyar gabonatermelés több mint 20%-át, így jelentőségük továbbra is magas. Azonban továbbra is sok TCS-ban meghatározó szerepet olyan meghatározó szerepű integrátorok visznek, akik ezzel nehezítik a kisebb termelők összefogását és érdekérvényesítését; ugyanakkor a termelői szerveződések segítik a kisebb szereplők piacokon való érdekérvényesítési lehetőségeit.

Az infrastrukturális fejlesztések egyike az öntözés és meliorizáció támogatásán keresztül valósult meg. Az öntözővíz felhasználás mennyisége 2000-től fokozatosan csökkent, majd emelkedő tendenciát mutat, míg a nitrogén és foszfor többlet negatív irányú változást mutat. Ezen eredményekben az alintézkedés hatása megjelenik. A téma fontosságát több oldalról, többek között gazdálkodók és falugazdászok részéről is visszajelezték.

2009-es KAP felülvizsgálat - **Health Check** - lehetővé tette, hogy a 73/2009/EK rendelet 68. cikke (Különleges támogatások) alapján a tagállamok a birtokukban lévő nemzeti boríték (közvetlen támogatások nemzeti pénzügyi felső határa) 10%-át elkülönítve, meghatározott ágazatokban és/vagy meghatározott célokra használhatják fel. Magyarországon 2010-ben elkezdődött az első szerkezetátalakítási program a dohány és a zöldség-gyümölcs ágazatra vonatkozóan, és 2012-től további ágazatokra (húsmarha, juh) indul szerkezetátalakítási program. A szerkezetátalakítási programok forrása a SAPS boríték megfelelő százaléka, mely forrás elkülönítésre került, és ezt Magyarország első ízben 2009-ben bejelentette az EU Bizottsághoz, majd 2011. augusztus 1-je előtt élt azzal a lehetőséggel, hogy ebben a hétéves időszakban utoljára módosítsa a különleges támogatásokra fordítható 10%-os keret felosztását, illetve új jogcímekeket jelentsen be.

A szerkezetátalakítási programban meghatározott feltételrendszer nem eredményez támogatáshalmazódást. A beruházás megvalósítása vagy a szakmai képzésen való részvétel nem jogosultsági feltétel, jogosult költségek nem kerülnek elszámolásra. A kapcsolódó nemzeti programban három teljesítési opció szerepel, amelyek között van olyan, aminek finanszírozására elméletileg a vidékfejlesztési programból is lenne lehetőség; viszont mind a beruházások, mind a szakmai képzések tekintetében sokkal szélesebb a szerkezetátalakítási programban teljesítésként elismerhető tevékenységek/beruházások/képzések spektruma, mint a Program által támogatott beruházások/képzések köre.

A feltételrendszer kialakítása előtt a magyar hatóságok konzultáltak az EU Bizottsággal, a szakmai szervezetekkel, valamint az érintett minisztériumi főosztályokkal. A 2011. július végi bejelentésre reagálva 2011 novemberében az EU Bizottság tisztázó kérdésekkel fordult a Minisztérium Agrárközgazdaságért Felelős Államtitkárságához. Az Agrárközgazdasági Főosztály válaszelevelét készítette az EU Bizottság részére, mellékelve hozzá az IH tárgybeli állásfoglalását.

Aki a szerkezetátalakítási programban részt vesz, vállalatot tesz, de nem a vállalat indukálja a támogatást. Jogosultsági feltételnek a programban való részvétel kinyilvánítása számít, de az, hogy a

programon belül mit teljesít, az független a támogatástól. A támogatás a jövőben megszűnő támogatások (SAPS, top-up) helyébe lép, és a szerkezetátalakítási programban történő részvétel lehetőséget biztosít többletforrások juttatására az érzékeny ágazatokban.

2.2.2. II. tengely

Magyarországon a környezeti terhelés szempontjából kedvező a helyzet a mezőgazdaságban. A legsúlyosabb agrár-környezetgazdálkodási problémát a szél- és vízerózió, a művelés felhagyása, a biodiverzitás csökkenése, a talajtömörödés és a művelés megszűnése jelenti.

A II. tengely általános célkitűzése a környezet és a tájképi jelleg javítása a megfelelő tájgazdálkodás támogatásával.

Az általános célkitűzéssel összhangban a Stratégia három közösségi prioritáshoz illeszkedik:

- Biodiverzitás, kiemelkedő természeti értékek, hagyományos tájak;
 - Vízgazdálkodás;
- Éghajlatváltozás.

A II. tengely intézkedései a Közösségi Stratégiai Iránymutatással és az általános célkitűzéssel összhangban lévő, illetve ezeken átívelő, az alábbiakban felsorolt nemzeti prioritások megvalósítását szolgálják:

- A Natura 2000 mezőgazdasági és erdészeti területeinek, valamint más, kiemelkedő természeti értéket képviselő területeknek a megóvása;
- LFA (kedvezőtlen adottságú területek);
- Mennyiségi és minőségi vízgazdálkodás;
- Az erdészeti erőforrások növelése és fenntartható kezelése;
- Biomassza felhasználása energetikai célból;

Talajvédelem.

Ezek mentén haladva kerül bemutatásra a stratégiai előrehaladás a II. tengelyen belül.

I. nemzeti prioritás: A Natura 2000 mezőgazdasági és erdészeti területeinek, valamint más, magas természeti értékű területek a megóvása

A prioritás céljainak elérése érdekében a Program alapján a következő támogatási intézkedések kerültek hazánkban kidolgozásra:

- Natura 2000 kifizetések (213-as intézkedés),
- Agrár-környezetgazdálkodási kifizetések (214-es intézkedés),
- Nem termelő mezőgazdasági beruházások (216-os intézkedés),
- Erdő-környezetvédelmi kifizetések (225-ös intézkedés),

Nem termelő beruházások az erdészetben (227-es intézkedés).

Az agrár-környezetgazdálkodási kifizetés esetében az MTÉT területekre felvett zonális (MTÉT) célprogramok vehetők figyelembe a prioritásra vonatkozóan.

Az érintett intézkedések 2009-ben kerültek meghirdetésre, jelenleg mintegy 13 000 gazdálkodó vesz részt valamely agrár-környezetgazdálkodási programban. A Program II. tengelyére allokált források több mint két harmada ezen az intézkedésen hasznosul, annak az alapulvén a figyelembe vételével, hogy lehetőség szerint a nagyobb hatású környezeti vállalásokat jelentő célprogramok kerüljenek túlsúlyba az intézkedésen belül.

Az AKG három alintézkedése közül az „A” alintézkedésre allokált források teljes mértékben lekötésre kerültek, a kifizetések jelenleg 65%-on állnak.

Natura 2000 területek megóvása

Hazánkban összesen 1 711 715 hektár Natura2000 terület került kijelölésre, melyből 442 876 hektár szántó, 505 379 hektár gyeperület és 763 460 hektár erdőterület.

Jelenleg csak a MePAR-ban lehatárolt, gyeperület hasznosítású Natura 2000 területekre vonatkozik a Natura 2000 kompenzáció mezőgazdasági területeken c. intézkedés, vagyis a kijelölt Natura 2000 terület 29,5%-a jogosult specifikus támogatásra. Ezen kívül a Natura 2000 szántó területek, illetve az erdő területek egyéb támogatási programokban vehetnek részt (agrár-környezetgazdálkodási kifizetések, erdő-környezetvédelmi kifizetések) ezáltal biztosítva megfelelő megóvásukat. Az erdőterületeken igényelhető Natura 2000 kompenzációs kifizetés jogcíme nem indult el.

Az intézkedés célterülete a vonatkozó szabályozásnak megfelelően kizárólag a nem állami mezőgazdasági termelők által hasznosított földterület. A kompenzációs rendszerben jelenleg kizárólag a gyeperületeken lehet igényelni a kifizetést, és a túlkompenzáció elkerülése érdekében a 2004-2009. között agrár-környezetgazdálkodási intézkedésekben támogatási határozattal rendelkező területek nem jogosultak (2007/2008 és 2008/2009 években) a kifizetésekre. A 2009-től indult AKG jogcím esetén azon AKG támogatottak, akik a Natura 2000 gyeperület támogatást is igénybe veszik, az érintett területeken az AGK támogatás összege a túlkompenzáció elkerülése érdekében csökkentésre került (a Natura 2000 gyeperület támogatás összegével).

2009-ben a támogatott terület nagysága nem érte el a 100 000 hektárt, a lehetséges kb. 500 000 ezer hektár gyeperületből. Az Agrár-környezetgazdálkodás és a Natura2000 kifizetés egymást kiegészítve igényelhető, így ez az érték a Program megvalósítási ideje alatt jelentősen nőtt.

A Natura 2000 gyeperületekre vonatkozóan a Natura 2000 gyeperületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet határozza meg azokat a földhasználati előírásokat/korlátozásokat, amelyek biztosítják a jelölő fajok és élőhelyek állapotának fenntartását. A földhasználati korlátozások kompenzálása a Program keretéből történik, mezőgazdasági hasznosítású területekre.

A földhasználati előírások hatékonyságát a Natura 2000 jelentések tartalmazzák, melyek beszámolnak a jelölő fajokban és élőhelyekben bekövetkezett változásokról.

Összességében a Natura 2000 területekről elmondható, hogy kijelölésük megtörtént, de azokon az értékek védelmét szolgáló kompenzációs kifizetésekre csak korlátozott mértékben van forrás biztosítva a Programból.

Magas Természeti Értékű Területek

Magyarország az MTÉT területek fenntartását az Agrár-környezetgazdálkodási intézkedésben zonális célprogramok indításán keresztül biztosítja. Ennek megfelelően jelenleg a prioritás alá jelenleg több, mint 900 000 ha terület jogosult a támogatás igénybevételére, melyből hozzávetőlegesen 210 000 ha rendelkezik támogatási határozattal, mely az ország mezőgazdasági területének 3,3%-át jelenti.

A Program zonális természetvédelmi célú agrár-környezetgazdálkodási kifizetésében több mint 200 000 hektár támogatott terület van, ami az összes kb. 1 151 100 hektár AKG terület 17,4%-át teszi ki. Tekintettel arra, hogy az előző AKG ciklusban összesen 15 ÉTT kb. 500 000 hektár támogatható területet jelentett (melyből 120 ezer ha körüli volt a támogatott terület), amit az új program 25 MTÉT-je közel 1 000 000 hektárra növelt, elmondható, hogy a programozás során jelentős figyelmet kaptak a magas természeti értékű területek. Az MTÉT területi kiterjedésének növelésében kiemelt cél volt a Natura 2000 hálózattal való minél nagyobb átfedés elérése, ahogyan az AKG támogatási kérelmek rangsorolásában is kiemelt pontozással szerepeltek a Natura 2000 területek. A kompenzációs támogatás és a kifejezetten természetvédelmi célú, 7 faj és élőhelyvédelmi célprogramot magában foglaló MTÉT rendszer hatékonyan egészítik ki egymást, ugyanakkor az MTÉT támogatásoknál is jellemzők a túlzottan általános előírások, és a területi specifikumok támogatási rendszerben történő megjelenítésének a hiánya.

A támogatható területnek kb. 20%-a vesz részt a speciális élőhely- vagy fajvédelmet célzó zonális célprogramokban, így, mivel több, mint 200 000 hektáron folytatnak természetkimélő gazdálkodási módokat, a Programban kitűzött cél teljesülnék tekinthető.

A gazdálkodási előírások hatékonyságának mérésére csak egy hosszú távon működtetett monitoring rendszer tud megfelelő adatot biztosítani. Az előírásokhoz kapcsolódó kompenzáció hatékonyságát a félidei értékelés elemzi.

II. nemzeti prioritás: Kedvezőtlen adottságú területek

Magyarország a Program tervezési időszakában megtartotta az előző programozási időszak (1257/1999/EK Tanácsi rendelet) szerinti lehatárolást. Ez alapján a 19. cikkely és a 20. cikkely szerint kerültek lehatárolásra a kedvezőtlen adottságú területek, a 18. cikkely szerint (hegyvidéki területek) viszont nem történt terület kijelölés.

A kedvezőtlen adottságú területek összterülete 883 558 ha, azaz Magyarország összterületének 9,5%-a, a teljes hasznosított mezőgazdasági terület (HMT) 14%-a.

Tekintettel arra, hogy a kifizetési jogosultság szabályozza a természetű növénykultúrákat, az igénylések mértékében kisebb eltérések lehetnek az évek között. Ennél jelentősebb eltérés vélelmezhető a gazdálkodási egységek szintjén, azonban ezeket a részletes vizsgálatokat a Mid-term értékelés ismerteti.

Az intézkedésen 2010 után jelentős forráshiány mutatkozott. Ez abból fakadt, hogy a tervezés során a Bizottság új KAT-kritériumok felállítását tervezte, amely alapvetően befolyásolta volna az intézkedésre allokált források nagyságát. Ennek következtében a magyar hatóságok a tervezés során nem az érvényben lévő lehatárolás szerinti, teljes időszakra vonatkozó forrástömeget allokálták az intézkedésre. Mivel a Bizottság a jelenlegi tervezési periódusban a lehatárolási kritériumokat nem változtatta, a fellépő forráshiányt más, szintén II. tengelyes, a forrásait messze nem kihasználó intézkedésekből volt szükséges pótolni.

A tengely általános célkitűzése és alábontott célrendszere is viszonylag homogén célkörnyezetet alkot, így a források ilyen jellegű felhasználása nem érinti hátrányosan a környezet és a tájképi jelleg javítását.

III. nemzeti prioritás: Mennyiségi és minőségi vízgazdálkodás

Tekintettel arra, hogy hazánkban még nem indultak el a vízgyűjtő gazdálkodási tervekre épülő, EMVA-ból társfinanszírozott kifizetések, ezért közvetlen mennyiségi és minőségi vízgazdálkodást érintő intézkedések nincsenek beépítve a Programba.

A gyepterületek öntözésének tiltása minimális valós korlátozást jelent, hiszen Magyarországon az intenzív gyepterületek nem elterjedt művelési mód.

Az Agrár-környezetgazdálkodási kifizetéseken belül a vizes élőhelyek, mocsarak fenntartása, elsősorban nem vízgazdálkodási, hanem természet megőrzési célokat tűzött ki. Az AKG intézkedés természetes vizes élőhelyek, mocsarak, zombékok, sásos területek gondozása; a vizes élőhelyek létrehozása és kezelése, valamint a környezetvédelmi célú gyepterületek célprogramjai célzottan a 2009. szeptember 1-én már működő VTT területekre kerültek kiírásra (Cigánd, Tiszaroff).

IV. nemzeti prioritás: Az erdészeti erőforrások növelése és fenntartható kezelése

Az erdei ökoszisztémák egészsége („Az erdei ökoszisztémák egészsége” kontextus indikátor), a talaj- és vízbázis védelem szempontjából védett erdők („Talaj- és vízbázisvédelem szempontjából védett erdők” kontextus indikátor), a biodiverzitás: fafaj összetétel („Biodiverzitás: fafajösszetétel” célkitűzés indikátor) és az erdőtelepítés („Erdőtelepítés” további célkitűzés indikátor) legfrissebb adatai alapján a következőket állíthatjuk a IV. nemzeti prioritásról:

Erdők gazdasági célú értéknövekedése

A Program II. tengelyéből a „Mezőgazdasági területek első erdősítése” intézkedésből finanszírozott erdők gazdasági hatása jóval a programozási időszak után jelentkezik. Az erdőgazdaságok

jövedelmezősége a célértékhez képest kedvezőbb változást eredményezett, azonban ennek oka a tüzelőfa árában, azon belül is elsősorban az erőművi árhatásban kereshető, a Program hatása jelen esetben nehezen mérhető. Mivel a támogatás a magánszférát célozza meg elsősorban, ezért a hosszú távú „értékteremtés” is itt jelentkezik.

A támogatás hatására azonban elérhető a célként meghatározott 22,2%-os országos lefedettség, ami mind gazdasági, mind természeti, mind talaj- és vízvédelmi célból kívánatos. A vizsgált években az erdőterületek jelentős bővülése a magán szférában ment végbe. Általában elmondható, hogy a védelmi rendeltetésű erdők jellemzően állami kezelésben találhatók, és a magán erdőtulajdonosok elsősorban gazdasági rendeltetésű erdőterületeken gazdálkodnak. Az erdőterületek elmondott bővülése természetesen hozza magával a védelmi rendeltetésű területek csökkenését.

A lombos fák esetében bekövetkezett egészségi állapot javulás az erdei ökoszisztémák egészségének javulását jelentette, mivel a fenyők alacsony részaránya miatt azok egészségi állapot romlása kisebb súllyal szerepelt a statisztikákban. Általában elmondható, hogy az egészségileg legyengült fenyvesek helyére jellemzően lombos fafajokat telepítettek az erdőgazdálkodók, ennek következtében nő a lombos fafajok részaránya, ezzel segítve az erdei ökoszisztémák egészségi állapotjának javítását. Az átlagok mögött azonban fafajonként jelentős eltérések találhatók. Jellemzően erősebben károsodtak a tölgy fajok, míg például a bükk levéltetvesztése kisebb mértékű volt.

A pontozási rendszer is preferálja azokat a pályázatokat, amelyeknél az első kivitel lombos, őshonos fajokkal történik. Ez eredményezhette, hogy a korábban népszerű akác és nemes nyár fajok helyére egyre inkább őshonos fajok lépnek. Különösen örvendetes a tölgyek térhódítása az erdőtelepítésekben. A célérték 65% lenne, a tendencia a célérték elérésének irányába mutat.

Az erdők fenntartható kezelését nehezíti az a tény, hogy sok, csekély földterülettel rendelkező gazdálkodó hajtott végre első kivitel. Ez hosszú távon valószínűleg az erdészeti szolgáltatások növekedését fogja eredményezni.

Erdők természetvédelmi célú értéknövekedése

Az erdősültség növekedése az évi több mint 13 ezer hektárral meghaladja a kitűzött célt. A biodiverzitás szempontjából értéket képviselő, tájba illő célállományok telepítésének aránya vélhetően a támogatási összeg, illetve a jövedelem pótló támogatás időtartama miatt kedvezően alakult. Elsősorban a túlevelű állományok telepítésének kívánatos csökkenését tapasztalhatjuk a Program hatására, ennek részletes elemzése a Mid-term értékelésben történt meg.

Zajlik a túlevelű fajok felváltása lombos fajokkal, elsősorban termőhelyi, egészségi problémák miatt. A tendencia a célértékek elérése felé közelít, egyedül a kevert erdők aránya nem változott a kívánt irányba. A biológiai sokféleség megőrzésének célja így ezen az indikátor mentén teljesülni látszik a stratégiával egyező módon.

Az a tény, hogy Natura2000 területen nem lehetett támogatásból első kivitel megvalósítani, pozitív és negatív eredményt is okozott. Egyrésztől megakadályozta értékes gyepterületek beerdősítését, ami a biodiverzitás számára pozitív, másrésztől tájba illő célállományok telepítését gátolta meg arra alkalmas területeken. Mindebből következően elmondható, hogy emiatt a Programban belső feszültség alakult, ami mindenképpen megoldást kíván a továbbiakban.

2010 szeptembere óta annak érdekében, hogy Natura 2000 területen is lehessen első telepítést megvalósítani, a támogatást Natura fenntartási terv megléte nélkül is igénybe lehet venni. Natura 2000 területek erdősítése csak akkor támogatható, ha az erdősítésre a Nemzeti Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi hatóság szakhatóságként eljárva támogató határozatukkal garanciát adnak a Natura 2000 szempontok figyelembe vételére, tekintettel arra, hogy a telepítése engedély vizsgálatok a Tanács 92/43/EGK számú, a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelméről szóló irányelv 6. cikk (3) bekezdését is figyelembe veszik.

A nem termelő beruházások tekintetében az erdők szerkezetátalakítására irányuló intézkedések komoly pozitív hozadékkal rendelkeznek, azonban ezek népszerűsége még nem jelentős, ami részben a támogatási mértéknek tulajdonítható.

A biomassza energetikai hasznosításának feltétele a hasznosító piac (erőművek, pellettáló-, brikettáló üzemek, biogáz üzemek) kiépítése, amely Magyarországon rendkívül lassan történik meg. Ennek oka elsősorban a vonatkozó hatósági szabályozások kialakulatlansága (erőművek, biogáz üzemek engedélyezési eljárása, a viszonylag nagyszámú szakhatósági hozzájárulás szükségessége), a beruházáshoz szükséges tőke hiánya, a szakértelem hiánya és természetesen a megfelelő felvásárló oldali támogatási rendszer (zöldáram) hatékonyságának problémái. A biomassza energetikai célú gazdaságos hasznosításának kulcskérdése a szállítási távolság, amely alapvetően korlátozza a gazdaságos hasznosítást. Egyes számítások szerint a gazdaságos szállítási távolság 20, míg mások szerint 60 km. Ez feltételezné, hogy minden energetikai célú biomasszát termelő üzem ilyen körzetében legyen egy hasznosító, feldolgozó kapacitásokkal rendelkező felvásárló. Ez jelen pillanatban nem így van, így a biomassza energetikai célú hasznosításának további bővülése ebbe a korlátba ütközik.

V. nemzeti prioritás: Biomassza felhasználás energetikai célból

A célként kitűzött 49 000 hektár fásszárú energiaültetvény helyett jóval kevesebb energetikai célú ültetvény telepítését tartják nyilván. Ennek oka elsősorban abban keresendő, hogy a termelés mellett az integráció, a beszállítás, illetve a hasznosítás szervezeti és jogszabályi környezete nem alakult ki.

Energetikai célú lágyszárú növények és gabonafélék termesztésével kapcsolatban nem áll rendelkezésre adat, azonban megállapítható, hogy a Program II. tengelyének intézkedései között nincs olyan, amelyik az energetikai hasznosítási irányt ösztönözné.

Összességében megállapítható, hogy a Program II. tengelye kis mértékben ösztönzi az energetikai célú fásszárúak telepítését, a lágyszárúakét egyáltalán nem, azonban ezek elterjedése nem csupán a II. tengelyes támogatásoktól, hanem a felvevő piac, valamint az egyéb jogszabályi környezet kiegyensúlyozottságától is függ.

VI. nemzeti prioritás: Talajvédelem

A talajvédelemmel, a talajállapot megóvásával, illetve fejlesztésével kapcsolatos tevékenységek hatásai hosszú távon mutathatók ki. Azonban a Program intézkedései bizonyos mértékig kapcsolatba hozhatók a talajvédelmi célok teljesülésével, amik alapján következtetni lehet a várható hatásokra.

Talajvédelem – erdészeti módszerek alkalmazásával

A védelmi, ezen belül talajvédelmi rendeltetésű erdők országos arányának csökkenése 8,2%-ra elsősorban a gazdasági rendeltetésű erdők növekedésének tudható be, vagyis ténylegesen a védelmi rendeltetésű erdők területe nem csökkent. A 10% feletti lejtésszögű erdőkről elmondható, hogy elsősorban talajvédelmi, valamint vízvédelmi célt szolgálnak. Mivel a magánerdő gazdálkodók érdeke elsősorban a gazdasági rendeltetésű erdők telepítése, ezért a védelmi rendeltetésű erdők jelentős növekedése a program időszaka alatt nem várható.

Talajvédelem – talajerő visszapótlás

A megfelelő talajélet a mezőgazdasági hasznosítású területek esetében rendkívüli fontossággal bír a megfelelő terméshozamok biztosításában, valamint a talajnak, mint alapvető természeti erőforrásnak a védelmében. A műtrágya kijuttatás az egyéni gazdálkodók esetében az 2011. évi adatok alapján 77,3 kg/ha vegyes hatóanyag-szintre nőtt. Gazdasági társaságok esetében a kijuttatás mértéke ennek több mint kétszerese, 2011. évi adatok alapján mintegy 147 kg/ha vegyes hatóanyag. A két gazdálkodási csoport adatain keresztül nagyon élesen jelentkezik az eltérő pénzügyi és jövedelmezőségi helyzet.

A szerveztrágyázás tekintetében, ami a műtrágyázáshoz képest még jelentősebb hozadékkal bír a talajerő visszapótlásban, a talajélet, a talajszerkezet valamint a humusztartalom biztosításában, amely jelentősen elmarad a 2007 évi bázisértéktől. Ebben jelentős részben szerepet játszik az állatállomány folyamatos csökkenése, azonban az agrár-környezetgazdálkodási intézkedés állategységhez kötött célprogramjai esetén a támogatottaknak a támogatási időszak 3. évének végére 0,1 állategység/hektár mértékkel növelni kell a legeltethető állatállomány nagyságát.

Talajvédelem agrotechnikai módszerek alkalmazásával

Hazánk talajainak jelentős része víz- és szélerózió által veszélyeztetett. Ebből adódóan az agrár-környezetgazdálkodási kifizetésen belül MePAR parcella szintű lehatárolás történt a sérülékeny területekre, valamint zonális célprogramon keresztül speciális agrotechnikai előírások, illetve vetésváltási szabályok kerültek meghatározásra. Az összesen 498 953 ha szélerózió által veszélyeztettként lehatárolt terület, illetve a 26 576 ha vízerózió által veszélyeztettként lehatárolt terület minimális részén, összesen 9300 hektáron igényelték a talajvédelmi zonális célprogramokat, a célként kitűzött 65 000 hektár helyett. A kisszámú igénylés a program mérsékelt sikerét jelenti, aminek oka a célprogramok kifizetési mértékének relatív alacsony szintjében keresendő. Ennek oka, hogy a célprogramban elérhető támogatási összeg nem veszi figyelembe a gazdaságossági, megtérülési szempontokat, azaz a gazdálkodóknak sok esetben jobban megéri a célprogramban foglaltak vállalása helyett más jellegű területhasználatot alkalmaznia.

Az agrár-környezetgazdálkodási kifizetéseken belül egyéb célprogramok is hozzájárulnak a talajállapot javulásához, ezek mértéke azonban nagy eltéréseket mutathat. A célprogramok hatékonyságának vizsgálata további, elsősorban hosszú távú kutatásokat tesz szükségessé. Egyes szántóföldi célprogramok esetében a zöldtrágya növény termesztése mindenképpen pozitív hozzáadékkal járhat a talajállapotról nézve, továbbá egyes, kötelezően betartandó agrotechnikai módszerek (például talajlazítás, vetésszerkezet kialakítása, vetésváltás) is kellő hatással vannak a talajvédelme.

A vegyszerterhelés csökkentése tekintetében az agrár-környezetgazdálkodási kifizetés az ökológiai szántóföldi célprogram esetén mérhető, a többi célprogram tekintetében a tényleges vegyszerkorlátozás mértékének meghatározása további vizsgálatokat igényel. Az AKG hatásindikátor monitoring rendszer működtetése során a fentiekre részletesebb válaszokat kaphatunk.

A programról elmondható, hogy talajvédelemmel kapcsolatos konkrét eredményekről nem lehet még beszámolni, azonban vélhetően legalább szerény eredményeket fognak felmutatni az agrotechnikai beavatkozásokat ösztönző intézkedések. A félidei értékelés a várható hatásokkal kapcsolatban pontosabb vizsgálatokon alapuló értékelést fog tartalmazni.

Talajvédelem – gyeptelepítés

A nem termelő beruházások intézkedés, valamint az agrár-erdészeti rendszerek támogatása intézkedésen belül a gyeptelepítésre volt támogatási forrás biztosítva. Egyelőre ezek előrehaladásának elemzése nem volt lehetséges, a szükséges adatok hiányában.

2.2.3. III-IV. tengely

A Program III. és IV. tengelyének általános célkitűzése *az életminőség javítása a vidéki területeken és a gazdasági tevékenységek diverzifikációjának elősegítése.*

Az általános célkitűzésekkel összefüggésben a Stratégiában igazodási pontként szolgáló két Közösségi Prioritás a következő:

- Munkahelyteremtés és a növekedés feltételeinek kialakítása;
- A helyi irányítás javítása

A Közösségi Stratégiai Iránymutatásokkal és az általános célkitűzésekkel összhangban álló nemzeti prioritások a következők:

- A gazdasági fejlődés elősegítése és az életminőség javítása a vidéki területeken, illetve a természeti és kulturális örökség megőrzése;
- A kistérségi szintű irányítás elősegítése;
- A LEADER csoportok erősítése és támogatása

A III-IV. tengelyre vonatkozó általános célkitűzésben foglaltak (életminőség javítása a vidéki területeken és a gazdasági tevékenységek diverzifikációjának elősegítése) több tekintetben ok-okozati összefüggésben állnak egymással.

A gazdaságfejlesztés, diverzifikálás magával vonhatja az életminőség javulását az egyén, vagy kisebb gazdasági egységek szintjén, de annak érdekében, hogy a vidéki térségek lakossága összességében részesüljön a program pozitív hatásaiból, a gazdaságfejlesztési intézkedések mellett a lakosság ellátását (IKSZT), az épített környezet fejlesztését, megóvását szolgáló jogcímek is bevezetésre kerültek.

A **Mikrovállalkozások létrehozása és támogatása**, valamint a **Turisztikai tevékenységek ösztönzése** (312 és 313 intézkedések) elsősorban a gazdaságfejlesztési hatásuk révén segítik elő a vidéki térségek fejlődését. A Helyi Akciócsoportok által kezelt első körös meghirdetés (2008) csak 2010-ben eredményezett kifizetéseket; ez rendkívüli nehézségeket okozott a gazdasági válság hatásainak fokozottan kitett vidéki területeken. A források kihelyezésének felgyorsítása érdekében 2011-ben az Irányító Hatóság központi forráskeret terhére ugyanazon tevékenységi körökre ismételtén megnyitotta az intézkedéseket, melyek értékelését az MVH végezte.

Ez a lépés ugyan a helyi irányítás javítása közösségi prioritás ellen ható lépésként értelmezhető, azonban a visszajelzések a résztvevők felől pozitívak voltak. A bírálati idő 12-18 hónapról hat hónapra csökkent, a kedvezményezettek hamarabb foghattak a projektjeik megvalósításához. Azon Helyi Akciócsoportok működési területén élő kedvezményezettek is előnyösebb helyzetbe kerültek, amelyeknél a HACS ezen két intézkedésre allokált forrásai már kimerültek (így további kedvezményezettek nem vehettek volna rész e két gazdaságfejlesztési intézkedésben). A nehezen megszületett eredmények döntő mértékben a helyi irányítás és önszerveződés tapasztalatlanságaira vezethetők vissza.

Részben a helyi irányítás fejlesztése érdekében a két intézkedés meghirdetése és lebonyolítása 2012-ben visszakerült a HACS-ok égisze alá, melyek tanulva a 2008-2010-es időszak tapasztalataiból várhatóan gördülékenyebben kezelik majd a kérelmeket. Mindkét intézkedés 2012 nyarán került meghirdetésre, a forráskereteket meghaladó érdeklődés mutatkozott irántuk.

A Nem mezőgazdasági tevékenységgé történő diverzifikálás (311) intézkedés első megnyitása folyamatban van. Az intézkedés megnyitása a Program módosítását feltételezte, ugyanis az Irányító Hatóság felülvizsgálta az intézkedésben szereplő tevékenységi köröket (szélesebben értelmezve a támogatható tevékenységek körét), figyelembe véve az innovációs alkalmazások EU-s ajánlását is.

A munkahelyteremtésre vonatkozó közösségi prioritás a 2008-as válság óta fokozottan érvényesül a gazdaságfejlesztési intézkedések körében, így az egyes pályázatok értékelésekor a munkahelyteremtő projektek jelentős többlet pontszámban részesülnek. Mindemellett fontos hangsúlyozni, hogy a helyi kormányzás erősítése érdekében 2012-ben már a Helyi Akciócsoportok határozzák meg, hogy az értékelési szempontjaik megalkotásakor – a helyi sajátosságokat, igényeket figyelembe véve – melyik szempont milyen súllyal szerepeljen a bírálatokban.

Az tapasztalható, hogy a HACS-ok – igazolva a célkitűzések ok-okozati egymásra épülését – a gazdaságfejlesztési célokat sorolták előtérbe, így forrásokat csoportosítottak át az életminőség javítását szolgáló intézkedésekről – Falumegújítás és fejlesztés, 322. és a Vidéki örökség megőrzése, 323. intézkedés – a gazdaságfejlesztési intézkedésekre.

A Falumegújítás és fejlesztés intézkedésben előtérbe került a piacok megjelenése, megerősítése, amely szintén a gazdaságfejlesztési irányt megnyilvánuló igényeket mutat. Az intézkedés keretében ugyanakkor lehetőség van a helyi sportpályák létesítésének támogatására is, amely horizontális, a közösség minden tagja számára értéket teremtő intézkedésként értelmezhető.

A Bizottság részéről az elmúlt két évben felvetett problémák között jeletkezett a HACS-ok megszűnésének kezelése, amelynek megoldása már elfogadásra került (MVH végzi a pályázat feldolgozását az új HACS megalakulásáig, a pályázati felhívások IH közleményekben jelennek meg).

Ebben az időszakban rendeződött a HACS-ok előlegének kérdése is a Bizottság felé történt megfelelő bejelentések megvalósulásával.

Szintén módosításra került a gazdaságfejlesztési intézkedések közötti lehatárolás a kettős finanszírozás elkerülése érdekében.

A III. és a IV. tengely intézkedéseinek forrásfelhasználása (kizivetés) 36 és 12 százalék, intézkedésenként igen nagy eltérést mutatva. A források lekötése kedvezőbb képet mutat, a III. és a IV. tengely esetében rendre 72 %és 57%-on áll, amelyet a III. tengely esetében a 2012-ben újra nyitott és nyíló gazdaságfejlesztési intézkedések, a IV. tengely esetében pedig a térségek együttműködését szolgáló intézkedések lezárulta jelentősen javíthat.

A helyi akciócsoportok megalakuláshoz és a helyi fejlesztési stratégiák elkészítéséhez a készségek fejlesztését, a tájékoztatást és a folyamatsegítést Magyarországon a 174 db statisztikai kistérség szintjén 2007-ben kiválasztott címbirtokos szervezetek, az ún. Helyi Vidékfejlesztési Irodák (a továbbiakban HVI-k) végezték. Az eredeti szándék szerint azokon a területeken, ahol nem sikerül a LEADER követelményeknek megfelelő partnerséget és elfogadható színvonalú fejlesztési stratégiát megvalósítani, ott ezek az irodák ún. Helyi Vidékfejlesztési Közösségekként működtek volna közre a 3. tengely nem horizontális intézkedéseinek végrehajtásában, főként projektgenerálással, a potenciális kedvezményezetteknek történő segítségnyújtással. Erre azért nem került sor, mert a LEADER helyi akciócsoportra pályázó összes potenciális partnerség elnyerte a LEADER helyi akciócsoport címet.

Jelenleg 96 helyi akciócsoport működik. Az akciócsoportok működésének hatékonyságát, LEADER-szerűségét, a helyi társadalomra és gazdaságra gyakorolt hatását szintén a félidős értékelés vizsgálta. Csakúgy, mint a HVI-knél, a helyi akciócsoportoknál is igen változó a kép a pénzügyi helyzetet, a feladatok mennyiségét és azok ellátásának minőségét tekintve. A helyi akciócsoportok által kezelt, a III. és a IV. tengelyre benyújtott kérelmek számát (14 129 db) ismervén elmondható, hogy a LEADER ismertsége széleskörű, amely főként a helyi akciócsoportok munkájának köszönhető.

3. Pénzügyi előrehaladás

A Program 7 éves, tehát a 2007-2013 évekre vonatkozó EMVA hozzájárulás 3 805 843 392 euró, a Bizottság a 2009-2013 időszakra az Új kihívásokra további 54 248 000 euró EMVA forrást engedélyezett, így a Program megvalósítására rendelkezésre álló EMVA keret összesen 3 860 091 392 euró. A Program teljes, 8. verzió szerint módosított forráskerete a hazai társfinanszírozási résszel együtt 5 256 813 362 euró.

A Stratégiát végrehajtó Program pénzügyi megvalósítása

23. táblázat

	2007-13 allokált forrás 2007. évi állapot (€)	2007-13 allokált forrás 2012. évi állapot 8. verzió (€)	Lekötött közkiadás összege 2007-2011 (€)	Kifizetés összesen 2007-2011 (€)	Kifizetett közkiadás összege/ÚMVP allokált forrás 2007-2013 módosított (%)
I. tengely	2 366 378 274	2 388 289 459	1 770 414 914	938 702 085	39
II. tengely	1 626 706 126	1 697 679 988	1 130 825 237	679 970 934	40
III. tengely	690 690 802	691 806 588	440 894 768	157 295 628	23
IV. tengely	272 355 669	273 176 969	72 305 993	19 365 538	7
Technikai segítségnyújtás	202 978 313	205 860 358	169 628 535	115 562 329	56
Összesen:	5 159 109 183	5 256 813 362	3 584 069 448	1 910 896 514	36

*A kedvezményezettek részére teljesített kifizetések kumulált összege, amely tartalmazza az NVT kötelezettségvállalások áthúzódó kifizetési összegét is.

2011. év végéig a Program keretében meghirdetett támogatási jogcímekre vonatkozóan mindösszesen **1 910 896 514** euró (EU + hazai) támogatási összeg került kifizetésre (konvergencia + nem konvergencia célkitűzés alá eső régiók együttesen).

A 1320/2006/EK Bizottsági rendeletben megfogalmazott átmeneti rendelkezések értelmében **az NVT keretében vállalt kötelezettségek teljesítésére** 2011. év végéig bezárólag 372 688 939 euró került kifizetésre az EMVA-ból. Az NVT kötelezettségvállalásból áthúzódó EMVA terhére történő kifizetésre az Agrár-környezetgazdálkodás (a kifizetések közel 90%-a), a Mezőgazdasági területek erdősítése, a Félíg önellátó gazdaságok támogatása, a Termelői csoportok létrehozása és működtetése és a Kedvezőtlen adottságú területek támogatása intézkedések esetében került sor.

Elszámolás az Európai Bizottsággal

A 2007-2011. években az EU által átutalt előleg és támogatás összege mindösszesen 1 802 025 168 euró volt.

A 2007-13-as EMVA kerethez, azaz 3 860 091 392 euróhoz viszonyítva a program jelenlegi pénzügyi teljesítése 46,68%.

Az „n+2” szabályt szem előtt tartva, a 2011. év végi „n+2” kötelezettség 1 635 412 911 euró, amely a 2007-2009. évi Bizottsági kötelezettségvállalás, azaz a 2007. évi, 2008. évi és a 2009. évi EMVA keretek összege. Az EU 2007-2009. évre vonatkozó kötelezettségvállalásához viszonyítva a pénzügyi teljesítés 110,19%. 2011. év végéig összesen 1 802 025 168,12 euró került lehívásra az EU-tól (beleszámítva a Bizottság által utalt előlegeket is), tehát a 2011. év végi „n+2” kötelezettség teljesítése megtörtént.

24. táblázat

Tengely/intézkedés	Allokált forrás a Program 8. verziója szerint	Bizottsági lehívás összege 2007-2011.	Teljesülés %
111 Szakképzés és tájékoztatási akciók	88 821 330	24 026 456	27%
112 Fiatal gazdálkodók tevékenységének támogatása	96 187 834	60 901 624	63%
113 Korengedményes nyugdíjazás	11 001 721	247127,76	2%
114 Tanácsadói szolgáltatások igénybevétele	22 629 872	5 454 308	24%
115 Ügyvezetési, tehermentesítési és tanácsadói szolgáltatások	0	0	
121 Mezőgazdasági üzemek korszerűsítése	1 630 217 767	566 848 273	35%
122 Az erdők gazdasági értékének növelése	27 124 988	10 884 300	40%
123 Mezőgazdasági és erdészeti termékek értéknövelése	314 955 855	79 776 806	25%
124 Új termékek kifejlesztése érdekében kialakított együttműködés	0	0	
125 A fejlesztéshez és alkalmazkodáshoz kapcsolódó infrastruktúra	109 940 847	14 268 079	13%
126 A mezőgazdasági termelési potenciál helyreállítása	0	0	
131 A közösségi jogszabályokon alapuló szabványoknak való megfelelés	3 780 983	596 009	16%
132 A gazdálkodók élelmiszer-minőségi programokban való részvétele	0	0	
133 Tájékoztatási és ösztönző tevékenységek	0	0	
141 Részben önellátó gazdálkodás	10 993 926	396 633	4%
142 Termelői csoportok	72 634 336	30 863 905	42%
I. tengely összesen	2 388 289 459	794 263 519	33%
211 A hegyvidéken élő gazdálkodókat érintő természeti hátrányokat ellensúlyozó kifizetések	0	0	
212 Kedvezőtlen adottságú területek támogatása	45 505 911	36 214 483	80%
213 Natura 2000 kifizetések	40 151 349	12 925 739	32%
214 Agrár-környezetvédelmi kifizetések	1 137 328 731	464 461 985	41%
215 Állatjóléti kifizetések	70 600 257	19 460 112	28%
216 Nem termelő beruházások	9 176 121	574 881	6%
221 Mezőgazdasági terület első erdősítése	257 078 598	74 821 473	29%
222 Agrárerdészeti rendszerek első létrehozása	2 813 540	182 185	6%
223 Nem mezőgazdasági terület első erdősítése	1 952 495	0	0%
224 Natura 2000 kifizetések	0	0	
225 Erdészeti-környezetvédelmi kifizetések	77 264 151	481 471	1%
226 Az erdészeti potenciál helyreállítása	10 738 726	645 885	6%
227 Nem termelő beruházások	45 070 109	866 528	2%
II. tengely összesen	1 697 679 988	610 634 742	36%
311 A nem mezőgazdasági tevékenységek felé irányuló diverzifikáció	28 156 528	0	0%
312 Gazdaságteremtés és -fejlesztés	136 604 078	17 231 541	13%
313 Idegenforgalmi tevékenység ösztönzése	140 321 236	11 531 207	8%
321 A gazdaság és a vidéki lakosság számára nyújtott alapszolgáltatások	139 745 306	36 410 305	26%
322 Falvak megújítása és fejlesztése	112 810 294	26 300 482	23%
323 A vidéki örökség megőrzése és fejlesztése	90 723 693	12 953 196	14%
331 Képzés és tájékoztatás	0	0	
341 Készségek elsajátítása, a következők előkészítése és végrehajtása:	43 445 453	27 910 622	64%
III. tengely összesen	691 806 588	132 337 353	19%

Tengely/intézkedés	Allokált forrás a Program 8. verziója szerint	Bizottsági lehívás összege 2007-2011.	Teljesülés %
411 Helyi fejlesztési stratégiák végrehajtása Versenyképesség	51 220 682	674 135	1%
412 Helyi fejlesztési stratégiák végrehajtása. Környezet/ föld	20 488 273	179 344	1%
413 Helyi fejlesztési stratégiák végrehajtása. Életminőség	133 173 772	5 943 087	4%
421 Együttműködési projektek végrehajtása	27 317 698	703 822	3%
431 A helyi akciócsoport működtetése, a készségek elsajátítása	40 976 544	8 039 726	20%
IV. tengely összesen	273 176 969	15 540 113	6%
511 Technikai segítségnyújtás	205 860 358	103 078 263	50%
Összesen	5 256 813 362	1 655 853 989	31%

Forrás: MVH

4. Folyamatos értékelés

Az értékelések hatékony és sikeres végzéséhez az Irányító Hatóság értékelési rendszert hozott létre. A rendszer lényege az értékelések szisztematikus megközelítése, az értékelési szükségletek módszeres felmérése, az értékelések módszeres végrehajtása és az értékelési eredmények átgondolt és előre megtervezett felhasználása.

A Program monitorig és értékelési tevékenységéért a Vidékfejlesztési Főosztály Irányító Hatósági és Monitoring Osztálya felel, melynek egyik fő feladata a folyamatos értékelési rendszer működtetése, az értékelési szükségletek és adatigények meghatározása, az értékelések előkészítése, menedzsmntje. A 1698/2005/EK rendelet II. fejezetének 86. cikke kötelezővé teszi a folyamatos értékelést, a (3), (4) és (5) bekezdés szerint a programért felelős hatóságoknak erről jelentést kell készíteniük és a rendelet 82. cikke (2) bekezdésének megfelelően a jelentés összegzését csatolniuk kell az éves időközi jelentésekhez.

A Program félidei (mid-term) értékelése 2010 decemberére készült el, és a Monitoring Bizottságnak történő bemutatást követően megküldésre került az EU Bizottság részére. 2011-ben az EU Bizottság a jelentést elfogadta, ezzel egyidőben felhívta az IH figyelmét az értékelői jelentésben megfogalmazott ajánlások áttekintésére, feldolgozására. Az IH több alkalommal és fórumon beszámolt az értékelésben foglalt javaslatok felhasználásáról, elfogadásáról (pl. a 2011. június 29-én tartott MB ülés). A félidei értékelés egyik kiemelt javaslata volt a monitoring rendszer áttekintése, az adatok felülvizsgálata, így az IH folytatta az adatszolgáltatás korábban megkezdett felülvizsgálatát.

A félidei értékelés több problémára és hiányosságra is rávilágított. Ezek egy részét a jelen programozási időszakban már nem lehet megvalósítani, ezeket a tapasztalatokat az új Vidékfejlesztési Program készítése és megvalósítása során lehet majd figyelembe venni.

A következő oldalakon a mid-term értékelés következtetései, javaslatai, és az IH eddig megtett intézkedései részletesen is ismertetésre kerülnek.

Általános javaslatok

1) Az értékelők javasolták a már benyújtott, de még el nem bírált kérelmek elbírálásánál a minimum ponthatárok alkalmazását a jövőbeli pénzügyi mozgástér növelése érdekében. Az IH a kérelmek minőségének javítása és a források optimalizálása érdekében a legtöbb jogcímnél bevezette a minimum ponthatár alkalmazását, mely a rendeletekben is meghirdetésére került.

2) A 2010-ben végzett félidei értékelésben szerepelt a 2014-2020-as időszak tervezésének elindítására vonatkozó javaslat. A tervezési munka elindult, az integrált és komplex megközelítés mód a következő időszak tervezésének előkészítése keretében a társminisztériumokkal, társintézményekkel való együttműködésben (NFM, KIM, NFÜ) folyamatban van, ezt célozzák az MB egyes Albizottságai is. Felállításra kerültek továbbá a tervezési munkacsoportok is, melyekben aktív szerepük van a társtárcák és a háttérintézmények delegáltjainak is. Az integrált és komplex megközelítés különösen érvényes a LEADER intézkedés tervezésére, melyben a HACSOknak kiemelt szerepük lesz.

3) Az értékelők javasolták az átfutási idők és a kapacitások rendszeres monitoringjának megteremtését a kapacitásallokációs döntésekhez. Az IH intézkedése nyomán terv készült az egyes fázisok átfutási idejének ütemezésére, mely megvalósítása folyamatosan nyomon követésre kerül.

4) Javaslat született koordinációs funkció létrehozása a Vidékfejlesztési Minisztériumban, amely összefogja a VM háttérszerveinek munkáját a piackutatások, marketing, K+F+I, külkereskedelem területén, és az így kialakított komplex szolgáltatáscsomagokat eljuttatja az ÚMVP-ben nyertes vállalkozásokhoz, mely javaslatot az IH megfontolja a megvalósíthatóság alternatíváival együtt.

5) Az eljárásrend részleges átalakítása a különböző fejlesztési típusokhoz vonatkozó javaslattal kapcsolatban (nagy léptékű beruházásoknál (100 m Ft felett) indokolt az üzleti terv, építési tervdokumentáció, technológiai terv szakértői bírálatát minden intézkedésnél a bírálat részévé tenni)

elmondható, hogy a felsoroltak kötelező elemei a kérelmeknek, pályázatoknak, de külön szakértői bírálat jelen programozási időszak alatt már nem kivitelezhető.

I. tengelyre vonatkozó javaslatok

1) Az érdemi integrációt képviselő, az állattenyésztési, illetve a kertészeti termelési érték növelését, a korszerű, innovatív termékek előállítását célzó, valamint a fenntartható gazdálkodási formákat képviselő munkahely teremtő projektek preferálása érdekében a munkahelymegtartás és a munkahelyteremtés, a termelői szerveződésbe való tömörülés a kérelmek értékelés során plusz pontot jelent, ezt az újonnan megjelenő rendeletek kiemelten kezelik (pl. mezőgazdasági termékek értéknövelése, állattartó telepek korszerűsítése, kertészet korszerűsítése jogcíme). Ezen feltételek meglétének ellenőrzése is folyamatos.

2) Az értékelői jelentés olyan komplex, új fejlesztési jogcímei meghirdetését javasolta a jelen programozási időszakban, amelyek közepes léptékű kertészeti, illetve állattenyésztési értékláncokat céloznak meg, ökológiai vagy extenzív gazdálkodást preferálnak, támogatják a termékek feldolgozását, az értékesítési csatornák fejlesztését, a marketing tevékenységet, a technológiai korszerűsítést.

Tekintettel a források szűkössége és az előrehaladott megvalósítás miatt a fenti javaslat a jelenlegi programozási időszakban már nem kivitelezhető, annak ellenére, hogy az IH is támogatja ezt a fejlesztési formát. A 2014-2020-as időszakban az IH tervezi a komplex, fejlesztési jogcímei meghirdetését. Jelenleg a komplexitás kisebb volumenű fejlesztésekben mutatkozik meg: pl. a kertészet korszerűsítésnél a megújuló energiaforrásra alapozott fejlesztés előnyt élvez. Ez kihatással van a munkahelyteremtésre, az energiahatékonyságra, az éghajlatváltozás elleni küzdelemre, stb.

3) A fiatal gazdálkodók induló támogatása intézkedés megnyitására vonatkozó javaslat nyomán az intézkedés ismételt megnyitása érdekében 2011-ben megkezdődött a jogcím felülvizsgálata, szakmai tartalmának frissítése, valamint az új jogcímrendelet kidolgozása. Ennek eredményeként a 2009-es első körös megnyitást követően 2012 júliusában az intézkedés ismét megnyitásra került.

4) Az értékelők javasolták a Gazdálkodói Információs Szolgálat, a szaktanácsadók, falugazdászok bevonását a termelési szerkezet módosítása kapcsán, összhangban az ÚMVP intézményrendszerével.

A szakmai hálózatok összehangoltan működnek; a falugazdászok jelenleg szerződéses viszonyban látják el feladataikat. A jövőt tekintve az agrárkamaraik rendszer erősödni fog, ez azt jelenti, hogy a falugazdászok egy része átkerülne a kamarához.

5) Javaslat született az I. tengelynél elbírálás alatt lévő kérelmekre vonatkozóan hatáselemzés (output és eredmény indikátorok tervezett értékei, foglalkoztatási hatás) alapján történő döntés meghozatalára. Az IH véleménye szerint jelen programozási időszak alatt már nem kivitelezhető egy ilyen mértékű változtatás az eljárásrenden, illetve a még lekötetlen források nagysága sem indokolja ezt.

6) Az értékelés hangsúlyozta, hogy a felkészítés fontos szerepet kell, hogy kapjon a mezőgazdaságot, erdőgazdálkodást támogató képzési, szaktanácsadói rendszerek tevékenységében. A szakképzések tematikájában javasolt erősíteni az éghajlatváltozásra történő felkészülés ismeretanyagát. Az új támogatási rendeletekben kötelezővé tett képzések, illetve a szaktanácsadói szolgáltatások igénybe vételéért járó többletpontok ösztönzik a gazdálkodókat. A szaktanácsadói hálózat tagjainak folyamatos képzésével teljesül továbbá a fenntarthatósági, természetvédelmi, környezetvédelmi szempontok erősítése.

II. tengelyre vonatkozó javaslatok

1) Az értékelői jelentésben javaslat született az AKG hatásmonitoring elindítására, és az eredmények tudatosítására a gazdálkodókkal kampányok segítségével.

Az értékelési munka folyamatban van, a nyertes ajánlattevővel (MGSZH) 2012 januárjában történt szerződéskötést követően ún. előzetes tanulmány készült. Ennek alapján kiválasztásra kerülnek

a háttérintézmények, a szerződéskötéseket követően pedig megkezdődhet a terepi munka. Az AKG-ra vonatkozó direkt kommunikációs kampányra irányuló javaslattal összhangban a VM által összeállított, kötelező kétszeri képzésen vesznek részt a gazdálkodók, amely hatásosabb a „választható” direkt-marketing eszközöknél. A 4. és 5. gazdálkodási évre vonatkozó második kötelező képzés tananyaga elkészült, az oktatás várhatóan már idén ősszel elindul a NAKVI segítségével.

III-IV. tengelyre vonatkozó javaslatok

1) A mid-term értékelés javasolta megerősíteni a HACS-ok közösségfejlesztő, projektgeneráló, a helyi gazdaságot fejlesztő tevékenységét. A HACS-ok HVS-ben rögzített előírásai alapján helyi fórumokat szerveznek kötelező jelleggel, ahol a kiemelkedő, jól működő projektek is bemutatásra kerülnek. A LEADER keretein belül térségi és nemzetközi együttműködésre is sor kerülhet, így a javaslatban megfogalmazottak teljesítése folyamatos.

2) Javaslat született a HACS-ok bevonására az I. tengely egyes intézkedéseinél (pl.: fiatal gazdálkodók, élelmiszer-feldolgozó kapacitások bővítése) a kérelmezők előszűrésében, azonban ezen javaslat megvalósítására a jelenlegi programozási időszakban már nincs lehetőség.

3) A félidei értékelés javaslatot tett a HACS-ok közvetett támogatásokkal történő finanszírozása (ÚMFT-ből), mellyel párhuzamosan felül kell vizsgálni az ÚMFT, és az ÚMVP lehatárolását, hogy a vidéki területek hátrányát a forrásallokációban csökkenteni lehessen. A HACS-ok a Helyi Stratégiájuk tágabb értelemben vett végrehajtása érdekében más (nem EMVA) pályázati forrásokat is igénybe vehetnek, valamint nonprofit módon szolgáltatói feladatokat is elláthatnak, amelyek biztosítják a működéshez szükséges egyéb bevételi forrásokat, és a térségük integrált fejlesztésének aktív szereplőivé válhatnak. A vidéki területek hátránya a forrásallokációban nem értelmezhető, tekintve az ÚMFT és ÚMVP támogatási konstrukcióinak különbözőségeit, például a támogatási célok vonatkozásában is. A 2014-2020 időszakot tekintve ugyanakkor cél a térségek fejlesztésében az integráltabb megközelítés megvalósítása.

4) Az ismeret-megerősítésre vonatkozó értékelői javaslatra válaszul elmondható, hogy a HACS-ok rendszeres képzéseken vesznek részt a NAKVI szervezésében. A képzések többértékesek, kitérnek a pályázatok megvalósításával kapcsolatos stratégiai tervezés, pénzügyi menedzsment, szervezési, adminisztratív stb. területekre is. A rendszeres információ átadást szolgálja az IH által kezdeményezett HACS régiós delegált rendszer, melynek keretében régióként 2 fő HACS régiós delegált (összesen 14 fő), az MVH, IH, NAKVI, és az MNVH részvételével rendszeres egyeztetésekre kerül sor.

5) A HACS-ok kérelemkezelésben betöltött szerepére vonatkozóan a HACS-ok döntési jogköre egyre bővülő tendenciát mutat, a jelenlegi és tervezett jogszabályi változások is ez irányba hatnak (projekt javaslatok csak a támogató nyilatkozatukkal nyújtható be, illetőleg a projekt kiválasztásban a pontozásban is döntő szerepük van a HACS-oknak). A HACS-ok vidékfejlesztés céljaira mozgósítható erőforrásait tekintve, a Bizottság által is elfogadott Programban szereplő működési jogcímei forrásai mellett a HACS-ok a tervezett jogszabályi (miniszeri rendelet) változtatások szerint más (nem EMVA) pályázati forrásokat is igénybe vehetnek, valamint nonprofit módon szolgáltatói feladatokat is elláthatnak, amelyek biztosítják a működéshez szükséges egyéb bevételi forrásokat, vidékfejlesztési tevékenységeik diverzifikációját.

6) A komplex területfejlesztési projektek (III-IV. tengely) bírálatánál javasolt a normatív szempontok arányának csökkentése, és helyette a helyismerettel rendelkező HACS-ok területfejlesztési szempontjai érvényesülésének növelése. A normatív szempontok aránya csökkent, központi pontozás csak az üzleti tervek viszonylatában fog megvalósulni a következő programozási időszakban. Egyéb bírálati szempontok, annak pontozási rendszere, súlyozása a HACS feladata és felelőssége.

7) Javaslat született arra, hogy a LEADER tengely pályázatainak eljárásrendjét (főleg az elszámolható költségek szabályozását) rugalmasabb, az egyedi, innovatív projektek igényeihez igazodó új szabályozással kell kiváltani. A HACS kísértékű projektek esetében jelenleg min. öt saját elszámolható költségűtípust építhet be, és komplex jogcím esetében kombinálhatja a költségűtípusokat.

8) Az értékelők javasolták a III. tengely végrehajtásánál a horizontális lebonyolítású intézkedések körének felülvizsgálatát, és ahol lehetséges, a HACCS-ok helyismeretére, projektgeneráló tevékenységére való támaszkodást. Az IH a javaslatot figyelembe vette, a horizontális lebonyolítású intézkedések körének felülvizsgálata folyamatban van.

9) Javaslat született a HACCS-ok teljesítményértékelési, szankcionálási és finanszírozási rendszerének átalakítására az akcióscsoportok pénzügyi mozgásterének növelése (valós fejlesztési tevékenységekhez kapacitás, tapasztalatcsere, önfejlesztés, stb.) érdekében. Az IH intézkedésének eredményeként a HACCS-ok regionális képviselőiből álló testület új teljesítményértékelési rendszert dolgozott ki, csökkent a HACCS-ok által kötelezően ellátandó feladatok köre, így nőtt a HACCS-ok által önállóan ellátható feladatok aránya.

Technikai Segítségnyújtás intézkedésre vonatkozó javaslatok

A TS finanszírozási terv elkészítésére vonatkozó javaslat nyomán a TS források áttekintése megtörtént, és a források hatékony felhasználása érdekében az IH forrásátcsoportosítást is végrehajtott az intézkedés egyes tevékenységei között. A TS finanszírozási terv rendszeresen felülvizsgálatra kerül.

Monitoring rendszerre vonatkozó javaslatok

1) Az értékelői javaslat hangsúlyozta a monitoring rendszer megerősítését (ezen keresztül a bírálati döntések megalapozottsága, továbbá az ex-post értékelés sikeressége), a már benyújtott monitoring adatok felülvizsgálatát, az adatszolgáltatók körének bővítését a közigazgatási adatgazdákkal, valamint a jelenlegi adatszolgáltatókkal való kapcsolat intézményesítését. A javaslat nyomán az adatok áttekintésének folyamata megkezdődött, operatív egyeztetések kezdődtek az MVH, a NAKVI és a VM között, valamint egyéb lehetséges adatszolgáltatókkal. Megkezdődött az adatszolgáltatás felülvizsgálata, az eredmény- és hatásindikátorok és az output adatok újbóli áttekintése, valamint az Annex 26 (kontextus indikátorok) újbóli felülvizsgálata. A feladatok elvégzésére külön feladatleírás készült, mely az on-going értékelési rendszer, illetve az ex-post értékelés része lesz. Az IH megvizsgálta a bevonható intézmények, szakmai szervezetek és külső szakértők körét (AKI, SZIE, VÁTI), és a NAKVI-n keresztül az eredmény- és hatásindikátorok gyűjtésére valamint a bázisindikátorok frissítésére szerződéses megállapodás került aláírásra. Az indikátoradatokat a szakértők 2012. végéig szolgáltatják az IH felé.

2) Az értékelők javaslatot tettek arra, hogy a 2014-től várhatóan hangsúlyos, illetve az addig meghirdetni tervezett intézkedéseknél független on-going értékelésekkel feltárni a fejlesztések eredményességét.

A 2008. évben létrehozott értékelési rendszer jól támogatta a félidei értékelés eredményeinek hasznosítását és nyilvánosságra hozatalát. Az értékelés ugyanakkor további inputtal szolgált a rendszer működtetésére vonatkozóan. Javasolta feltárni független (on-going) értékelésekkel a 2014-től várhatóan hangsúlyos intézkedéseknél, illetve az addig meghirdetni tervezett intézkedéseknél a fejlesztések eredményességét, hatásosságát a félidei értékelésben kialakított módszertanokra alapozva. Ennek érdekében az IH három feladat-meghatározást (ToR) is elkészített az alábbi témákban:

- erdészeti intézkedések hatásvizsgálata
- a hét programszintű CMEF hatásindikátor és kiemelten
- a program foglalkoztatási hatásának meghatározása

A kialakított on-going értékelési terv kiegészítése, aktualizálása folyamatos. Az on-going értékelés keretében kialakításra került egy un. belső értékelési terv, amely a jelenlegi programozási időszak végéig részletesen ismerteti az elvégezni kívánt értékelési feladatokat, és a feladatok elvégzéséhez rendelt forrásokat.

3) Az értékelők javasolták az IH kapacitásainak megerősítést az értékelési és monitoring munka még hatékonyabb elvégzése céljából.

Amint azt a félidei értékelés is megállapította, 2011-ben továbbra is fennállt a kapacitáshiány az IH-ban, így el kellett indítani egy új monitoring adatszolgáltatásért és értékelésért felelős munkatárs felvételét. Folytatódott a felelős kollégák továbbképzése, az IH munkatársai több értékelési workshopok és konferencián vettek részt. Az IH 2011-ben megbízott egy külső értékelési szakértőt, minőségbiztosítót, hogy 2012-től 8 alkalom értékelési képzést tartson az IH és a VKSZI munkatársai számára. A képzések fő témái a kontrafaktuális hatásvizsgálat módszerei és a felkészülés a 2014-2020. időszak értékelési feladataira, kiemelten az ex-ante értékelésre. Az IH a monitoring adatszolgáltatásért felelős kollégák továbbképzését az igényelt szakmai szempontokat követve biztosította. A képzések jelenleg is folyamatosan zajlanak.

Az IH tervezi továbbá, hogy a monitoring adatszolgáltatással kapcsolatos tapasztalatait más tagállamok monitoring munkatársaival is megosztja, ennek érdekében 2012. október 8-9-én kétnapos nemzetközi Jó Gyakorlat Műhelymunka kerül megrendezésre az EU Bizottságot szakértőként segítő Helpdesk és az ÚMVP IH közös szervezésében Budapesten. A workshop célja, hogy a következő programozási időszakra történő felkészülés jegyében megvizsgálja és áttekintse az adatokat, az adatgyűjtés módszertanát, az adatszolgáltatók körét. A résztvevők döntően a Helpdesk, az Európai Bizottság és az Irányító Hatóság azon értékeléssel és monitoringgal foglalkozó munkatársai, akik rendszeresen vesznek részt az EU Bizottság DG AGRI Értékelési Szakértői Bizottság munkájában.

5. Az EMVA és a többi pénzügyi eszköz közötti összhang

Az Új Széchenyi Terv végrehajtásának összehangolásáért, valamint az operatív programok tervezésének, programozásának és megvalósításának koordinációjáért a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség (NFÜ) felel. A Program Irányító Hatósága és az NFÜ felel az operatív programok közötti valamint az operatív programok, az Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alap (EMVA) és az Európai Halászati Alap (EHA) közötti támogatások koordinációjáért.

Az Irányító Hatóság és az NFÜ nemzeti jogszabályban meghatározott mechanizmusoknak megfelelően biztosítja a fent említett források felhasználásának összhangját, melynek során maximális mértékig figyelembe veszi az állami támogatásokra vonatkozó szabályozást.

A koordináció egyaránt vonatkozik a beavatkozási területek és a pályázati kiírások, illetve jogcímrendeletek tekintetében a kölcsönös tájékoztatásra és információcserére, a monitoring bizottságokban és munkacsoportokban való kölcsönös részvétellel, valamint a végrehajtás eszközeiben az összhang és átjárhatóság megteremtésére.

A koordináció fórumai és mechanizmusai:

- A koordináció legfőbb szerve a Kormány, fő felelősei a vidékfejlesztési miniszter és a nemzeti fejlesztési miniszter. A koordináció további fórumát jelentik a monitoring bizottságok.
- Az Új Széchenyi Terv operatív programjainak vidékfejlesztési támogatási eszközökkel való tartalmi koordinációját az operatív programok tervezési-végrehajtási részleteit tartalmazó akciótervek biztosítják. Az akcióterveket – a Kormány keretjellelű döntése alapján – az NFÜ véglegesíti és vizsgálja felül minden év szeptemberében.

Kapcsolódás a Halászati Operatív Programhoz

A 2007-2013-as tervezési időszakra a 2008. szeptember 9-én az Európai Bizottság által elfogadott Halászati Operatív Program (HOP) keretében a magyar mezőgazdaság egyik speciális szegmense, a halászati ágazat számára komoly fejlesztési lehetőségek nyíltak meg. A HOP értelmében 2007-2013 között 47 millió euró áll rendelkezésre konvergencia és nem konvergencia régiókban a halászati fejlesztésekre. Ezek a lehetőségek a rendelkezésre álló források mintegy 70%-ában a II. támogatási tengely szerint a tógazdaságok, intenzív rendszerek, halfeldolgozók építésére, felújítására és infrastruktúrájuk fejlesztésére állnak rendelkezésre. A források 25%-a a III. támogatási tengely - a közös érdekeket (ez alatt a Közös Halászati Politika és azon belül a Nemzeti Halászati Politika értendő) célzó intézkedések - támogatására használható fel. A támogatások 5%-a fordítható a program megvalósítását segítő adminisztratív intézkedésekre.

A két program közötti lehatárolás már a 2007. év folyamán megtörtént. A Program és a HOP közötti kapcsolódás a HOP részéről a Program II., illetve III. tengelyének vonatkozásában jelentkezik, mivel a célrendszere kiterjed egyrészt a környezetvédelmi kérdésekre a környezetvédelmi normák maradéktalan betartása terén, másrészt a vidéki jövedelemszerzési lehetőségek erősítésével hozzájárul a vidéki jövedelmek stabilizálásához, illetve a hagyományos halászati módok fenntartásával a vidék tárgyi és szellemi örökségének védelméhez. A két program hasonló intézkedései erősítik egymás hatását: a HOP intézkedései ezáltal hozzájárulnak a vidékfejlesztés célkitűzéseéhez.

A Natura 2000 irányelvek betartásából eredő többletkötelezettségek tekintetében az 1698/2005/EK számú rendelet 38. cikke csak a hasznosított mezőgazdasági területen (HMT) ad lehetőséget a vonatkozó előírásokon túlmutató kötelezettségek betartásából fakadó felmerült költségek és kiesett jövedelem kompenzációjára. Ugyanakkor a halastavak vonatkozásában külön a NATURA 2000 általános elvein túlmenő előírások nincsenek. Ezért a halastavak és vizes területek Natura 2000 kompenzációjára sem a vidékfejlesztési program keretéből, sem a HOP keretéből nincs mód - a vízi-környezetvédelemmel kapcsolatos kompenzációt más intézkedések keretében kell megoldani.

A magyarországi halászati támogatások egyes körét az Európai Halászati Alap társfinanszírozásában megvalósuló Halászati Operatív Program II. prioritási tengelye szerinti beruházási támogatások feltételeiről szóló 50/2011. (VI.6.) VM rendelet szabályozza.

2011-ben megindult a Halászati Környezetgazdálkodási Program (HKP) is, mely szintén a HOP II. tengelyből kerül finanszírozásra. A HKP támogatás, támogatási határozattal megállapított, a teljes támogatási időszakra felosztott, vissza nem térítendő támogatás, amely a támogatás kedvezményezettjének a vízi környezet védelmével kapcsolatos jogszabályi kötelezettségén felül önkéntesen vállalt többletkötelezettség-vállalásához, programhoz kapcsolódik, annak részleges ellentételezéseként nyújtható.

Kapcsolódás a hazai Operatív Programokhoz

A Program szervesen illeszkedik a többi pénzügyi eszközből finanszírozott hazai operatív programhoz, a kapcsolódások és a fejlesztések lehatárolásának fontosabb jellemzőit a program részletesen bemutatja.

A Program szervesen kapcsolódik az I. és III. tengelyen keresztül a Gazdasági Versenyképesség Operatív Programhoz (GOP), a Szakképzési és tájékoztatási tevékenység támogatása esetében a Társadalmi Megújulás Operatív Programhoz, és a ROP-okhoz, a mezőgazdasági üzemek fejlesztése, és a mezőgazdasági termékek értéknövelése tekintetében a Környezetvédelmi és Energia Operatív Programhoz (KEOP), illetve a III. tengely és a IV. tengely intézkedései sok szálon kötődnek a Regionális Operatív Programokhoz (ROP). A II. tengely esetében elsősorban a Környezetvédelmi és Energetikai Operatív Program (KEOP) jelent szoros kapcsolódási pontot.

2008-ban már elindultak olyan intézkedések, amelyek miatt a programban részletezett, a fenti OP-któl való lehatárolást Magyarországnak alkalmaznia kellett, amely minden esetben a Programban meghatározott módon történt.

Kapcsolat a Közös Agrárpolitikával

Az Új Magyarország Vidékfejlesztési Stratégiai Terv messzemenően figyelembe veszi az új Közös Agrárpolitika piacsabályozási és vidékfejlesztési célkitűzéseit, a fejlesztések arányainak, célrendszerének módosulását.

A hazai támogatási rendszert jelenleg továbbra is két nagy egységre lehet osztani: a közösségi és a nemzeti forrásból finanszírozottra. A közösségi részbe tartozik az egységes területalapú támogatási rendszer (SAPS) valamint az úgynevezett különleges és elkülönített támogatási jogcímeik. A nemzetibe tartoznak a közvetlen kiegészítő nemzeti támogatások (top-up) és az egyéb nemzeti támogatások.

A SAPS a 2004-ben csatlakozott tagállamok számára alkalmazható támogatási rendszer. Ez, a régi tagállamokban alkalmazotthoz képest egyszerűbb rendszerben, a támogatható mezőgazdasági területre egységesen szétterített, azonos hektáronkénti támogatást jelent. Ennek összege a 2004. évi 25%-ról, a fokozatos növekedés hatására, 2013-ra éri el a hazánk számára megállapított 100%-os szintet. Jelenleg, 2012-ben, 90%-os szinten állunk. Magyarország elfogadott SAPS támogatható területe 4 829 000 hektár, ami a szántóföldi, zöldség-gyümölcs, szőlő és gyepterületeket foglalja magában. A 2012. évi támogatás a szeptember végi árfolyamtól függően 310 Mrd körül fog alakulni.

Csatlakozásunkkor a Bizottság lehetővé tette, hogy amíg el nem érjük az említett 100%-os támogatottsági szintet, nemzeti forrásból azt kiegészíthessük. Top-up támogatást a 2012. évre lehet utoljára nyújtani, mivel 2013-ban már elérjük ezt a támogatási szintet. A Bizottság által jóváhagyott kereteken belül a támogatás mértéke a mindenkori nemzeti költségvetési helyzettől függ. Összesen közel 24 milliárd Ft kifizetésére került sor. A 2012. évi top-up mérték jelenleg még nem ismert, annak forrása a 2013. évi költségvetés, ami tervezés alatt áll.

A különleges támogatások forrása a pénzügyi felső határ, amelyből 10%-ot (mintegy 130 millió eurót) különítünk el a célokra, s célzottan, szektorálisan fizet ki a tárca. A kisebb részét (3,5%) termeléshez kötötten a tej és a rizs ágazatban, a nagyobb részét (6,5%) termeléstől elválasztva a húsmarha, a juh, a dohány és a zöldség-gyümölcs ágazatban szerkezetátalakítási programokon keresztül, valamint biztosítási díjtámogatás formájában.

Kapcsolódás az uniós politikákhoz

A Program megvalósításában további lehetőséget, egyes esetekben pedig a támogatások igénybevételének feltételét jelenti a különféle uniós stratégiákhoz való kapcsolódás.

A versenyképes mezőgazdasági termelés megvalósítása, a szerkezetátalakítás, az élelmiszerbiztonság megteremtése konzisztensen illeszkedik az európai Biogazdálkodási és Élelmezési Cselekvési Programhoz, a megújuló energiaforrások felhasználását ösztönző kötelezettségvállaláshoz.

A racionális földhasznosítást, a mezőgazdasági és erdészeti rendszerek kialakítását szolgáló fejlesztések forrásai a Natura 2000 és a Víz Keretirányelv programjaiban való részvétellel növelhetők. Az éghajlatváltozás hatásainak tudatos kompenzálásához további lehetőséget nyújt az EU erdészeti stratégiai és cselekvési terve, amely igen fontos a fenntarthatósággal és a munkahelyteremtéssel kapcsolatos intézkedések megvalósításában. A Program valamennyi prioritása közvetett vagy közvetlen kapcsolatban van az EU környezetvédelmi cselekvési programjával.

6. Technikai Segítségnyújtás

Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról szóló 1698/2005/EK tanácsi rendelet értelmében az EMVA finanszírozhatja a programhoz kapcsolódó segítségnyújtás előkészítő, irányítási, monitoring, értékelési, tájékoztatási és ellenőrzési tevékenységeit. Az egyes programokra jutó teljes összeg legfeljebb 4%-a fordítható ezekre a tevékenységekre. Az intézkedés keretében nyújtott támogatás az EK Szerződés 87. cikke alapján nem minősül állami támogatásnak. A támogatás mértéke: az összes jogosult költség 100%-a.

A Technikai Segítségnyújtás az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program hatékony lebonyolítását kívánja elősegíteni. Az intézkedések és tevékenységek megvalósítása, lebonyolítása során az intézményrendszer részéről felmerülő, különböző természetű forrásigények kielégítését szolgálja.

Az ÚMVP Technikai Segítségnyújtás intézkedés keretében a következő három tevékenység megvalósítása zajlott:

1. tevékenység: A Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat (MNVH) létrehozása és működtetése, amely a vidékfejlesztéssel foglalkozó szervezetek és közigazgatási szervek információs és együttműködési tevékenységeit koordinálja.

A 1698/2005/EK Tanácsi rendelet 67 - 68. cikkei előírása szerint minden tagállam, így hazánk is 2008. december 31-ig nemzeti vidéki hálózatot hozott létre, melynek feladata, hogy összefogja a vidékfejlesztéssel foglalkozó szervezeteket és közigazgatási szerveket, amelyek az Európai Vidékfejlesztési Hálózatba szerveződnek.

Az MNVH 2010-2011. évi működésének, tevékenységének összefoglalóját a 7. fejezetben szerepeltetjük.

2. tevékenység: A Program végrehajtásával, értékelésével, auditálásával, ellenőrzésével és nyomon követésével kapcsolatos feladatok.

A Program értékelésével kapcsolatos tevékenység jelen dokumentum 4. fejezetében került részletesen ismertetésre.

A Program lebonyolításához kapcsolódó ellenőrzések tekintetében 4 különböző típusú ellenőrzést különböztetünk meg: Igazoló szervi ellenőrzések, Állami Számvevőszék ellenőrzései, Belső ellenőrzések, az Európai Bizottság ellenőrzései.

3. tevékenység: A program által kínált lehetőségekről és annak eredményeiről való tájékoztatás, a széleskörű nyilvánosság megteremtése, a kommunikációs akcióterv végrehajtása érdekében tett intézkedésekkel kapcsolatosan felmerülő költségek finanszírozása: tanulmányok készítése, képzési programok, workshopok, publikációk.

Az ÚMVP megvalósítását és ezen belül a kommunikációs tevékenységet a NAKVI mellett az MNVH is segíti. A kommunikációs feladatok ellátása – a VKSZI szakmai iránymutatásai szerint és felügyelete alatt – közbeszerzési eljárások keretében kiválasztott külső megbízottak által, keretmegállapodások alapján történik.

A 2010-ben és 2011-ben a következő feladatok valósultak meg

Komplex kommunikációs szolgáltatások, mint pl. ÚMVP hirdetésszervezési szolgáltatások, film, tv és rádióspotok gyártás, kreatív tervezési feladatok, szervezés/ koordinációs feladatok és PR feladatok ellátása. A program sikeres kommunikációja érdekében a NAKVI és az MNVH speciális hirdetésszervezési-, közvélemény-kutatási-, valamint rendezvényszervezési feladatokat végzett.

Az előző években folytatott tevékenységnek – marketingkommunikációs kampány, kiadványok, rendezvények, honlap – köszönhetően a közvetlen célcsoport – gazdálkodók, vidéki lakosság – mellett az ország szélesebb közvéleménye is tudomást szerezhetett a programról. Ehhez az alábbi kommunikációs eszközök kerültek felhasználásra: arculati eszközök, online kommunikáció, kampányok, PR-tevékenység, rendezvények, kiadványok.

TS felhasználása 2007-2011

EMVA	Jogcím kód	Kötelezettségvállalás	
		száma (db)	összege (Ft)
V. tengely Technikai segítségnyújtás (TS)		147	53 361 744 558
Értékelés, információnyújtás, a nyilvánosság folyamatos tájékoztatása a pályázható intézkedésekről és az ÚMVP eredményeiről	511.03	43	5 679 368 196
Magyar Nemzeti Vidékfejlesztési Hálózat (MNVH)	511.01	1	5 860 520 000
ÚMVP tevékenységei előkészítésének, nyomon követésének és ellenőrzésének támogatása	511.02	103	41 821 856 362

A Technikai segítségnyújtás céljára biztosított forrás kedvezményezettjei az alábbi szervezetek:

- a Program Irányító Hatósága (vidékfejlesztési miniszter)
- Nemzeti Agrárszaktanácsadási, Képzési és Vidékfejlesztési Intézet
- Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal
- Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat

Az Irányító Hatóság TS végrehajtását koordináló osztálya az alábbi fő feladatokat látta el a TS-ből finanszírozott projektek végrehajtásával kapcsolatosan:

- Finanszírozási kérelmek értékelése/engedélyezése
- A jóváhagyott/módosított finanszírozási kérelmek és „döntés a támogatásról” c. nyomtatványok elkészítése/jóváhagyása
- Közbeszerzések, szerződéskötések előkészítése és lebonyolítása
- Teljesítés-igazolások kiadása
- Kifizetési kérelmek összeállítása.

7. Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat

A VM, mint az EMVA forrásainak felhasználására kidolgozott Új Magyarország Vidékfejlesztési Program (ÚMVP) végrehajtásáért felelős tárca eleget téve a **1698/2005/EK Tanácsi rendelet** előírásainak, 2007 tavaszától kezdődően fokozatosan építette ki a Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat szervezetét illetve intézményeit.

A 1698/2005/EK Tanácsi rendelet 67 - 68. cikkei előírása szerint minden tagállam, így hazánk is 2008. december 31-ig nemzeti vidéki hálózatot hozott létre, melynek feladata, hogy összefogja a vidékfejlesztéssel foglalkozó szervezeteket és közigazgatási szerveket, amelyek az Európai Vidékfejlesztési Hálózatba szerveződnek.

Az MNVH feladata

- az európai vidékfejlesztési politika alapelveinek magyarországi megismertetése és a kárpát-medencei sajátosságoknak megfelelő hazai gyakorlat kialakítása, ezek fejlesztése az állandó eszmecserevel, tájékoztatással;
- új közéleti fórum megteremtése, ahol találkoznak egymással és állandó párbeszédet folytatnak civilek és politikusok;
- állásfoglalás az ország egészét érintő vidékpolitikai kérdésekben;
- a vidék térségeiben az információáramlás, a tudáskapacitás bővítése, illetve közösség-fejlesztés elősegítése;
- társadalmi-, gazdasági-, kulturális együttműködés elősegítése.

A Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat tevékenységét az uniós és hazai elvárásoknak megfelelően társadalmi egyeztetéseken, valamint az MNVH Tanácsa és az Irányító Hatóság által is jóváhagyott Cselekvési Terv mentén végzi. A Cselekvési Terv tartalmazza az MNVH céljait, feladatait, eszközeit.

Az MNVH a Program megvalósításában érintett szervezetek, szakterületek és társmínisztériumok képviselőinek bevonásával minden évben Operatív Feladattervet készít a Cselekvési Terv alapján.

2010-ben megrendezésre került szakmai fórumok, képzések:

- LEADER Műhelykonferencia – 2010. április 1., Lajosmizse. A konferenciát az MNVH Elnöksége szervezte.
- A helyi termékek és az agroturisztika szolgáltatások minőségi és minősítési, valamint szabályozási környezetének tanulmányozására - a bajor szakminisztérium közreműködésével - a FATOSZ által szervezett tanulmányút szakmai előkészítésének szervezése. MNVH részvétel a szakmai tanulmányúton.
- Részvétel és az MNVH képviselője az ÉFOSZ TrueFood projektje („Élelmiszerek piaci innovációjának segítése”) 2010. április 15-i záró konferenciáján.
- Részvétel és az MNVH képviselője a „Kisléptékű élelmiszer-rendszerek jogszabályi környezete közelgő EU elnökségünk fényében” c. civil szervezeti szakmai műhelyen 2010. április 27-én, Budapesten.
- Részvétel az EOQ MNB Hagyományos Termék Munkacsoportja által szervezett Hagyományos Termék Kerekasztal 2010. május 13-i ülésén, tájékoztató az MNVH által támogatott Helyi termék akadémiákról.
- Részvétel az EOQ MNB Hagyományos Termék Munkacsoportja által szervezett „Védjegyek és földrajzi árujelzők” c. konferencián, az MNVH Kérdőív és a felmérés céljainak ismertetése.
- A „Régi ízek mai konyhában” c. tervezett online receptverseny kiírás tervezetének elkészítése.

- Az MNVH képviselete a „Hagyomány-Ízek-Régiók (HÍR) Védjegy” Konferencián 2010. augusztus 28-án, előadás tartása „A helyi termékek jelentősége a vidékfejlesztésben” címmel.
- 2010. szeptember 10-12.: Teret a vidéknek! fesztivál keretében megrendezésre kerülő Így csináljuk a mi vidékünkön című nemzetközi műhelykonferencia megszervezése, kapcsolatos előkészületi munkálatok végrehajtása, a műhelykonferencia szakmai előkészítése, programterve, a VM, a megyei önkormányzat, külföldi partnerek és „jó gyakorlat” bemutatásra előadók felkérése.
- 2010. szeptember 23-24.: Nyolcfős lengyel delegáció magyarországi látogatásának, szakmai programjának szervezése.
- 2010. szeptember 24.: Közreműködés a Magyar Vidék Napja rendezvény keretében megrendezett konferencia és vidékfejlesztési követhető minták panelbeszélgetés előkészítő munkálataiban, az egész napos rendezvény szakmai tartalommal való megtöltése, programterv készítése, lengyel-magyar nemzetközi együttműködési megállapodás aláírásának megszervezésében egy sajtótájékoztató keretében.
- 2010. október 15.: A 2010. szeptember 24-én aláírt magyar- lengyel együttműködési megállapodás szakmai tartalommal való feltöltésének előmozdítása érdekében első lépéseként a Zagyvaság Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesület és a hozzájuk látogató lengyel Klobuck Helyi Akciócsoport számára műhelykonferencia került megszervezésre Petőfibányán (Molnár tanya).
- 2010. október 28.: A vidékfejlesztésben érintett térségi szereplők találkozására, szakmai információk átadására és megvitatására szolgáló rendezvény sorozatot szervezett meg az MNVH Állandó Titkársága. A Magyar Vidékekadémia című rendezvény sorozat első, budapesti rendezvénye alatt „A KAP változása és a vidékfejlesztés” mint javasolt téma mellett, fontos hangsúlyt kapott „Az EU működésének átalakulása és a soros elnökségi feladatok” témakör is.
- A Magyar Vidékekadémia első sorozatának novemberi rendezvényei: 2010. november 4. Ozora, november 11. Győr, november 25. Hódmezővásárhely. A fenti alkalmakkor az EU elnökségre való felkészülés, a közös agrárpolitika változásai, illetve azok hatása a gazdálkodók szempontjából témakörök kerültek megvitatásra.
- A LEADER program átalakításához kapcsolódó társadalmi vita keretében november folyamán országosan hat helyszínen zajlott a témában regionális fórum (2010. november 9. Velence, november 10. Mezőtúr és Kistelek, november 11. Petőfibánya, november 15. Kapuvár, november 16. Csurgó). A rendezvényeken az IH, a HACS-ok és az MVH munkatársai vettek részt, megszervezésükben az MNVH Állandó Titkársága működött közre.
- Az MNVH szervezésében megvalósuló kétnapos Kommunikációs és médiaismereti képzés célja volt, hogy különböző kommunikációs technikák és módszerek bemutatásával segítse a HACS-ok hírbeküldési és eseményfeltöltő munkáját, illetve tevékenységükhöz kapcsolódó kommunikációs feladatok megoldását. Az elméleti rész elsajátításának sikerességét gyakorlati feladatok elkészítésével igazolhatják a résztvevők. A képzés első alkalommal 2010. november 16-17. között Balatonfüreden került megrendezésre.
- A LEADER helyi akciócsoportok és az agrár-vidékfejlesztési szakmai és civil szervezetek nemzetközi együttműködésének ösztönzése és segítése érdekében a témában tréningorozat szervezését kezdte meg az MNVH Állandó Titkársága, „Nemzetközi együttműködés lépésről lépésre” címmel. A sorozat első állomása 2010. november 30-án, Alsómocsoládon volt.
- A Kommunikációs és médiaismereti képzés második alkalommal 2010. december 1-2. között, Sárváron került megrendezésre.
- A LEADER program átalakításához kapcsolódó társadalmi vita sorozat záró rendezvényére 2010. december 2-án, Lajosmizsén került sor, a felmerült észrevételek és javaslatok összegzése céljából. A rendezvényen az IH, a HACS-ok és az MVH munkatársai vettek részt, megszervezésében az MNVH Állandó Titkársága működött közre.

- A Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat a VM VKSZI együttműködésében szervezte meg az „Ifjúsági közösségek vidéken” című regionális tájékoztató programsorozatot. A sorozat kiemelt célja a vidéki térségekben tevékenykedő ifjúsági civil közösségek, ifjúsági szakemberek, valamint a helyi vidékfejlesztési szereplők összekapcsolása, szakmai együttműködésük kialakításának elősegítése. Decembéri helyszínek és időpontok: Úrhida 2010. december 8., Bordány 2010. december 13.
- A Magyar Vidékekadémia első sorozatának záró rendezvényére 2010. december 9-én, Hajdúszoboszlón került sor.
- Az első sorozat utolsó rendezvényét követően indult a Magyar Vidékekadémia második sorozata, „Konferencia a helyi termékekről” címmel. A rendezvénysorozat célja a helyi termékek értékesítésével, előállításával és értékesítésével összefüggő új szabályozások országos megvitatása. A sorozat nyitó konferenciájára Budapesten, 2010. december 10-én került sor. Az előadások mellett a résztvevők helyi termékeket is kóstolhattak. A konferencia 2011. évben további négy alkalommal, vidéki helyszíneken kerül megrendezésre.
- A Vidékfejlesztési Minisztérium Sajtóirodájának sajtórendezvényére 2010. december 15-én került sor, amelynek előkészítésében a Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat is közreműködött. Az esemény témái között szerepelt az MNVH megújulása, jogszabályi háttérének változása.
- Nemzetközi vidékfejlesztési konferencia megszervezésére történő felkészülés, mely 2011. januárjában kerül lebonyolítására, a Magyar Vidék Szövetség, valamint a VKSZI közreműködésével, az Állandó Titkárság szervezése mellett.
- A 2011 második negyedévében megrendezendő Magyar Vidékekadémia harmadik sorozat szervezésének megkezdése. A sorozat tervezett témái között szerepel megújuló energia, valamint az egyszerűsített foglalkoztatás.
- A „Nemzetközi együttműködés lépésről lépésre” című sorozat 2011. évi rendezvényeihez kapcsolódó előkészítési feladatok megkezdése.

2011-ben megrendezésre került szakmai fórumok, képzések:

- Nemzetközi együttműködés lépésről lépésre regionális workshop
- A műhelykonferenciák keretében a vidéken élők számára kiemelt fontossággal bíró határon átnyúló együttműködések, partneri kapcsolatok kialakítása témakört járták körbe a résztvevők – az igény felmerülésétől egészen a megvalósításig.
- Kommunikációs és médiaismereti képzés
- Célja az volt, hogy különböző kommunikációs technikák és módszerek bemutatásával segítse a HACS-ok hírbeküldési és eseményfeltöltő munkáját, illetve tevékenységükhöz kapcsolódó kommunikációs feladatok megoldását. Az elméleti rész elsajátításának sikerességét gyakorlati feladatok elkészítésével igazolták a résztvevők.
- Magyar Vidékekadémia sorozatok:
- 2011. január 27 - május 31-ig lezajlott 3 rendezvénysorozat különböző témákban, összesen 573 fő jelent meg a 11 helyszínen. Az elégedettségi kérdőívek átlaga 4,45%.
- Magyar Vidékekadémia második sorozata, „Konferencia a helyi termékekről”
- A rendezvénysorozat célja a helyi termékek értékesítésével, előállításával és értékesítésével összefüggő új szabályozások országos megvitatása volt. A konferencia teljes időtartama alatt a helyi termék előállítók termékbemutatót és kóstoltatást tartottak.
- Magyar Vidékekadémia harmadik sorozata, „Helyi gazdaságfejlesztés – vidéki munkahelyteremtés – foglalkoztatási jó gyakorlatok”
- A konferenciasorozat célja a vidék- és területfejlesztés közegébe ágyazott, a másodlagos munkaerőpiac keretében már kipróbált és működő megoldások, jó foglalkoztatási példák települési, térségi közösségek, potenciális munkaadók és munkavállalók számára történő bemutatása volt.
- „Ifjúsági közösségek vidéken”
- A sorozat kiemelt célja a vidéki térségekben tevékenykedő ifjúsági civil közösségek, ifjúsági szakemberek, valamint a helyi vidékfejlesztési szereplők összekapcsolása, szakmai

együttműködésük kialakításának elősegítése volt. A rendezvény meghívottjainak körét IKSZT Címirtokosok, ifjúsági szervezeteket alkották.

- III. Országos Agrárfórum
- Célja a Program támogatási lehetőségeinek ismertetése, végrehajtásával kapcsolatos információk átadása volt. Az Agrárfórum fő célját a mérlegkészítés és az agrárium helyzetének értékelése, továbbá gyakorlati információk nyújtásával az agrárvállalkozók és a vidéken élők segítése jelentette.
- HVS felülvizsgálattal kapcsolatos 5 régiós egyeztető megbeszélés
- Célja a Helyi Vidékfejlesztési Stratégiák felülvizsgálatára való felkészülés volt.
- Szakmai egyeztető fórum
- A Program hatékony megvalósításához kapcsolódóan egyeztetésre került sor az alábbi témákban: az Új Széchenyi Terv és a Program vidékfejlesztési intézkedéseinek kapcsolódásai; a HACCS-ok részvételével kidolgozandó minőségbiztosítási rendszer, valamint önértékelési és monitoring rendszer alapjai; a HVS felülvizsgálat és a LEADER végrehajtásával kapcsolatos egyéb aktualitások.
- „Képzés a LEADER célterület-tervezésről”
- Helyi Vidékfejlesztési Stratégiával (HVS) kapcsolatos tájékoztatásra és szakmai képzésre került sor a célterület tervezése kapcsán a Program hatékony megvalósítása érdekében.
- Megújuló Energiaforrások Konferencia
- A rendezvény lehetőséget teremtett a három országban (Lengyel-, Cseh- és Magyarország), a megújuló energia előállítására és felhasználására szerzett tapasztalat és tudás átadására.
- Nemzeti Fejlesztéspolitikai Fórum
- A hazai fejlesztési politikák párbeszédéről, a komplex terület- és vidékfejlesztés szükségességéről tanácskoztak a hazai területpolitika és vidékfejlesztési szakma jeles képviselői.
- „Fiatalok vidéken” konferencia
- A rendezvény célja, hogy az Európai Unió tagországok képviselői a vidékfejlesztési programok végrehajtását a vidéki generációs ügyek szempontjából értékeljék és a kapcsolódó legjobb gyakorlatokat kicseréljék egymás között.

Nemzetközi együttműködések terén kiemelendő a lengyel, szlovák és litván kapcsolat, melynek keretében több konferencia megszervezésére került sor bel- és külföldön egyaránt. Nemzetközi együttműködési megállapodások keretében sikeres szakmai programok, tanulmányutak szerveződtek.

A Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat részt vesz az Európai Vidékfejlesztési Hálózat munkájában. Kiemelt cél a gyakorlat-orientált térségközi és nemzetközi kapcsolatok kiépítése, a magyar nemzeti érdekek és értékek európai képviselete. Az MNVH tevékenysége nyomán az Európai Vidékfejlesztési Hálózatban együttműködő tagországok megismerhetik a magyar fejlesztési eredményeket és a hazai vidékfejlesztő közösségek is tanulhatnak külföldi mintákból. Ennek megfelelően az év elején megkezdődött a 2011 évi nemzetközi kapcsolatokhoz kötődő feladatok végrehajtásának tervezése.

Az Irányító Hatóság jóváhagyással megvalósult hálózati és nemzetközi kiemelt projektek:

- Europe 2020 Strategy nemzetközi vidékfejlesztési konferencia (Budapest, 2011. 01. 24.)
- Sajtótúra (Szentes, Gárdonyi, Agárd, 2011. 04. 29.)
- Nemzeti Vidékfejlesztési Stratégia társadalmi egyeztetése (Budapest, 2011. 05. 18.; Szekszárd, 2011. 05. 19.)
- „Az Alföld-program újjáélesztése - Vízgazdálkodási kihívások, tájgazdálkodási megoldások a Tisza-völgyben” című rendezvénysorozat (Tiszadob, 2011. 05. 3.; Martfű, 2011. 05. 12.; Csongrád, 2011. 05. 24.; Tiszaroff, 2011. 05. 31.)
- Magyar Nemzeti Parkok Hete "A vidék természeti öröksége népszerűsítése" c. rendezvény (Pécs, 2011. 06. 17-18.)
- "Az erdő- és mezőgazdálkodás, valamint a vidéki életforma kapcsolat rendszere - Nemzetközi kapcsolatok fejlesztése és tapasztalatcsere" című rendezvény (Budapest, 2011. 06. 28.- 07. 01.)

- "Erdők Nemzetközi Éve 2011" (Budapest, 2011. 06. 24.)
- Sziget Fesztivál - Civil (Budapest, 2011. 09. 10-15.)
- „Lovakról, lovasokról – lovas hagyományok, értékek és hungarikumok Veszprém megyében” című könyv nyomdai előkészítése, szerkesztése, kivitelezése, szállítása 1000 példányban.
- Erdészeti jogcímeiről szóló országos előadó körút (2011.09.09. Szentgál, 2011.09.12. Szany, 2011.09.13. Bükfürdő, 2011.09.15. Napkor, 2011.09.20. Somogyszob, 2011.09.28. Kecskemét, 2011.09.30. Székesfehérvár)
- 75. Országos Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Kiállítás (Budapest, 2011. 09. 27 – 2011. 10. 02.)
- Országos Natúrpark Találkozót (Budapest, 2011. 10. 7-8.)
- A Vesd bele magad! Program (Budapest, 2011. 10. 14-16.)
- IV. Országos Agrárfórum

A hálózatnak nincs formális tagsága, a regisztráció minden hazai vidéki szereplő számára nyitott, melynek keretében megjelöli, hogy tevékenysége, érdeklődése a Program négy tengelye közül melyik tengelyhez, vagy tengelyekhez kapcsolódik leginkább. A regisztráltak száma 2011. december 31-ig 7606, amelyből 4663 fő magánszemély.

A regisztrált szervezetek közül forma szerint a legtöbb egyesület (573), helyi önkormányzat (529), Kft. (398) továbbá önkormányzati költségvetési szerv (229), egyéni vállalkozó (188), Bt (135), alapítvány és intézményeik, őstermelő, társas vállalkozás, szakmai szervezetek és érdekképviseltek.

Területi megoszlás szerint az Észak-Alföldön 1366, Észak-Magyarországon 1288, a Nyugat-Dunántúlon 1203, Közép-Dunántúlon 952, a Dél-Dunántúlon 941 regisztrált, míg a Dél-Alföldön 944, a Közép- Magyarországi régióban 912 fő volt a regisztráltak száma.

2011. december 31-ig a Program négy tengelye szerinti érdeklődési kör megjelölése szerint regisztráltak száma 1035 fő/szervezet.

- I. tengely: 178 fő/szervezet
- II. tengely: 213 fő/szervezet
- III. tengely: 326 fő/szervezet
- IV. tengely: 315 fő/szervezet

Az MNVH működéséhez szükséges forrást az Irányító Hatóság biztosítja. A 2009-2013 időszakra 21,9 millió EUR áll az MVNH rendelkezésére.

Természetesen a források felhasználása az Európai Unió szabályoknak megfelelően a kifizető Ügynökségen keresztül, a szigorú eljárásrendeknek megfelelően történik.